

MONOGRAFIA
POKONFERENCYJNA

SCIENCE,
RESEARCH, DEVELOPMENT #13

Economy. Management.

State and Law

Berlin (Берлин)

30.01.2019 - 31.01.2019

U.D.C. 004+62+54+66+082

B.B.C. 94

Z 40

Zbiór artykułów naukowych recenzowanych.

(1) Z 40 Zbiór artykułów naukowych z Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej (on-line) zorganizowanej dla pracowników naukowych uczelni, jednostek naukowo-badawczych oraz badawczych z państw obszaru byłego Związku Radzieckiego oraz byłej Jugosławii.

(30.01.2019) - Warszawa, 2019. - 132 str.

ISBN: 978-83-66030-76-3

Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»

Adres wydawcy i redakcji: 00-728 Warszawa, ul. S. Kierbedzia, 4 lok.103

e-mail: info@conferenc.pl

Wszelkie prawa autorskie zastrzeżone. Powielanie i kopiowanie materiałów bez zgody autora jest zakazane. Wszelkie prawa do artykułów z konferencji należą do ich autorów.

W artykułach naukowych zachowano oryginalną pisownię.

Wszystkie artykuły naukowe są recenzowane przez dwóch członków Komitetu Naukowego.

Wszelkie prawa, w tym do rozpowszechniania i powielania materiałów opublikowanych w formie elektronicznej w monografii należą Sp. z o.o. «Diamond trading tour».

W przypadku cytowań obowiązkowe jest odniesienie się do monografii.

Nakład: 80 egz.

«Diamond trading tour» ©

Warszawa 2019

ISBN: 978-83-66030-76-3

Redaktor naukowy:

W. Okulicz-Kozaryn, dr. hab, MBA, Institute of Law, Administration and Economics of Pedagogical University of Cracow, Poland; The International Scientific Association of Economists and Jurists «Consilium», Switzerland.

KOMITET NAUKOWY:

W. Okulicz-Kozaryn (Przewodniczący), dr. hab, MBA, Institute of Law, Administration and Economics of Pedagogical University of Cracow, Poland; The International Scientific Association of Economists and Jurists «Consilium», Switzerland;

С. Беленцов, д.п.н., профессор, Юго-Западный государственный университет, Россия;

Z. Ćekerevac, Dr., full professor, «Union - Nikola Tesla» University Belgrade, Serbia;

Р. Латыпов, д.т.н., профессор, Московский государственный машиностроительный университет (МАМИ), Россия;

И. Лемешевский, д.э.н., профессор, Белорусский государственный университет, Беларусь;

Е. Чекунова, д.п.н., профессор, Южно-Российский институт-филиал Российской академии народного хозяйства и государственной службы, Россия.

KOMITET ORGANIZACYJNY:

A. Murza (Przewodniczący), MBA, Ukraina;

A. Горохов, к.т.н., доцент, Юго-Западный государственный университет, Россия;

A. Kasprzyk, Dr, PWSZ im. prof. S. Tarnowskiego w Tarnobrzegu, Polska;

A. Malovychko, dr, EU Business University, Berlin – London – Paris - Poznań, EU;

S. Seregina, independent trainer and consultant, Netherlands;

M. Stych, dr, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska;

A. Tsimayeu, PhD, associate Professor, Belarusian State Agricultural Academy, Belarus.

I. Bulakh PhD of Architecture, Associate Professor Department of Design of the Architectural Environment, Kiev National University of Construction and Architecture

Recenzenci:

L. Nechaeva, PhD, Instytut PNPU im. K.D. Ushinskogo, Ukraina;

М. Ордынская, профессор, Южный федеральный университет, Россия.

ОРГАНИЗАЦИЯ ПЛАТНЫХ ДОПОЛНИТЕЛЬНЫХ УСЛУГ В ДОШКОЛЬНОМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ УЧРЕЖДЕНИИ Сеткова И.Н., Луковникова Е.И.	7
ПОЛІТИЧНА ОСВІТА ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА Рубан А.О.,.....	10
ЗНАЧЕННЯ ПОЛІТИКО-ПРАВОВИХ ПОГЛЯДІВ ДЖ. СТ. МІЛЛЯ В КОНТЕКСТІ РОЗБУДОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ Ткаченко І. О., Чайковська М. А., КПІ ім. Ігоря Сікорського	15
THE ROLE OF INNOVATIVE ENTREPRENEURSHIP IN DEVELOPING COUNTRY'S ECONOMY Khudoyberdiy J. F., Riskaliev M. Y., Abdurakhimova G. M.	19
ЭКОНОМИЧЕСКИХ ИНФОРМАЦИИ В МАЛОМ БИЗНЕСЕ Кучкаров Х., Султонов М. Т.	22
СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ Кучерук Р.І., Кучерук О.Я.	26
ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ СПРИЯТЛИВОСТІ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ЗА МЕТОДИКОЮ “PAYING TAXES” Мартиненко В. В.	31
СТРАТЕГІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ: ОЦІНКА ФАКТИЧНОГО СТАНУ Мискін Ю. І.....	34
ИННОВАЦИЯ КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ Абдуллаев М. Г., Эргашева М. Р.	36
ПУТИ ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ ПИЩЕВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ Умаров И. Ю., Бурибоевой И. А.	39
ИННОВАЦИОННЫЙ ПОТЕНЦИАЛ В УСЛОВИЯХ РЫНОЧНОЙ ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА Кучкаров Х., Султонов М. Т.	42
РОЛЬ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В МАЛОМ БИЗНЕСЕ Вохидов А., Козимов А.	45

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ПИСТИИ ПРИ ОЧИСТКЕ СТОЧНЫХ ВОД Кучкарова Ч. Х., Кучкаров Х.,.....	49
РАЗВИТИЕ КРЕСТЬЯНСКИХ ФЕРМЕРСКИХ ХОЗЯЙСТВ В ПЕНЗЕНСКОЙ ОБЛАСТИ Улицкая Н.Ю., Кравченко М.Н., Ишуева А.И.	52
ЗАСТОСУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ КОНВЕНЦІЇ ПРО ПАН-ЄВРО-СЕРЕДЗЕМНОМОРСЬКІ ПРЕФЕРЕНЦІЙНІ ПРАВИЛА ПОХОДЖЕННЯ ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ УКРАЇНИ Годяк А.І.....	55
ДЖЕРЕЛА КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ІСТОРИКО-ПРАВОВИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ Гаврильців М. Т., Лук'янова Г. Ю., Буркало М. П.	59
СУТНІСТЬ І ГЕНЕЗА РОЗВИТКУ ДЖЕРЕЛ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА Гаврильців М. Т., Лук'янова Г. Ю., Іщенко С. Ю.....	63
ДЕЯКІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ПАРКУВАННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ Тимчишин Т.М.	67
СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ ПРАВООХОРОННОЇ ТА ПРАВОВАХИСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ Й ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ПРАКТИЧНОГО ЗАСТОСУВАННЯ. Проць І. М., Балига М. І.,.....	70
ПРОБЛЕМА ИЗМЕНЕНИЯ ЦЕЛЕВОГО НАЗНАЧЕНИЯ ЗЕМЕЛЬ Улицкая Н.Ю., Самсонова Д.А.....	72
ТРАНЗИТНЕ ПЕРЕМІЩЕННЯ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ ТЕРИТОРІЄЮ УКРАЇНИ НА ТЛІ СВІТОВОГО НАРКОТРАФІКУ Климюк І.М.....	75
THE WAYS LEGALIZATION OF REVENUE FROM CRIMINAL ACTIVITIES Khudaykulov F.Kh.....	84
ПСИХОЛОГІЯ СУДДІ Магдисюк Л. І., Павлова Б. В., Кунц І. С.	89

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ РЕГУЛИРОВАНИЕ ОЦЕНКИ ДОКАЗАТЕЛЬСТВ В УГОЛОВНОМ ПРОЦЕССЕ Ражабов Б.	93
THE WAY COMMISSION OF A CRIMINAL OFFENCE AND ITS CRIMINAL LEGAL ASPECTS Khudaykulov F. K.	98
ЛИБЕРАЛИЗАЦИИ ВНУТРЕННЕГО ВАЛЮТНОГО РЫНКА И СОВЕРШЕНСТВОВАНИЮ КУРСОВОЙ ПОЛИТИКИ Набиев Улугбек Миродилжон угли	102
ОСОБЕННОСТИ ПЕРЕВОДА ВОЕННЫХ ТЕРМИНОВ Мусурманова Ш. К.	105
ПРАВА ЧЕЛОВЕКА В НАВОЙИНСКОЕ ВРЕМЯ Муродинова Н.	108
SOME FEATURES OF STYLISTIC TECHNIQUES IN MILITARY TEXT TRANSLATION Bekturdiyeva S. S.	111
ПУТИ И ПРИОРИТЕТНЫЕ ОСОБЕННОСТИ ПЕРЕХОДА К “ЗЕЛеноЙ ЭКОНОМИКЕ” Турдиева И. И., Хакимова Н. А.	116
ОСНОВНЫЕ ПРИЧИНЫ ВОЗНИКНОВЕНИЯ ТЕРРИТОРИАЛЬНЫХ СПОРОВ Каримов А.	121
ВОЕННАЯ ПОЛИТИКА В ЗАЩИТЕ ВОЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ: РЕЛИГИОЗНОЕ ОБУЧЕНИЕ Хайдаров К. А.	124
АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ КРЕДИТОВАНИЯ ИНВЕСТИЦИОННЫХ ПРОЕКТОВ Ибодуллаева М.Т., Ибодуллаев Ш.Т.	127

ОРГАНИЗАЦИЯ ПЛАТНЫХ ДОПОЛНИТЕЛЬНЫХ УСЛУГ В ДОШКОЛЬНОМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ УЧРЕЖДЕНИИ

И.Н. Сеткова

Магистрант

Е.И. Луковникова

доцент, кандидат экономических наук

Братский Государственный Университет, г. Братск

Ключевые слова: финансирование, платные услуги, бюджетные средства, внебюджетные средства, образовательные услуги.

В статье приводится анализ организации платных услуг в образовательных учреждениях. На основании изученной информации, выявлены источники финансирования бюджетных дошкольных организаций, раскрыто понятие внебюджетных источников финансирования. Были рассмотрены виды дополнительных платных услуг, которые могут оказываться в образовательных дошкольных учреждениях, приведен перечень основных нормативно – правовых актов, на которых основывается организация платных дополнительных услуг. Выявлено, что основанием для предоставления и получения платных услуг является договор гражданско – правового характера.

Актуальность организации платных дополнительных услуг в бюджетных учреждениях, в том числе дошкольных обусловлена тем, что оказывая такие услуги, организация решает ряд задач:

1) получение дополнительных доходов;

2) создание рынка образовательных услуг;

3) более полное удовлетворение потребностей семьи в дошкольном образовании;

4) повышение педагогического мастерства воспитателей;

5) насыщение рынка образовательными услугами;

6) повышение качества жизни.

Получение дополнительного финансирования является основной целью оказания дополнительных платных услуг.

Источники финансирования бюджетных дошкольных образовательных учреждений представлены следующими видами: средства из бюджета, родительская плата, внебюджетные источники.

Внебюджетные средства поступают в образовательные учреждения различными способами:

- оказание платных образовательных услуг;
- благодаря сдаче помещений и оборудования в аренду;

- благодаря благотворительности юридических и физических лиц, от спонсоров;
- при поступлении целевых средств из бюджетов прочих уровней по федеральным, региональным и муниципальным программам.

Организация платных дополнительных услуг в дошкольном образовательном учреждении – неотъемлемый компонент социального заказа общества, а также результат последовательного решения федеральных и региональных задач в области образования.

Виды платных дополнительных услуг, которые может реализовывать дошкольное образовательное учреждение, устанавливаются различными нормативно-правовыми актами: федеральными законами, региональными и ведомственными актами. Согласно Примерному перечню платных дополнительных образовательных услуг, которые дошкольное учреждение может оказывать за рамками соответствующих образовательных программ и государственных образовательных стандартов, относятся:

1. Образовательные и развивающие услуги;

2. Оздоровительные мероприятия: создание различных секций, групп по укреплению здоровья.

Далее приведем перечень основных нормативно-правовых актов, регламентирующих оказание платных образовательных услуг:

– Закон «Об образовании в Российской Федерации» от 29 декабря 2012 г. № 273-ФЗ;

– Гражданский кодекс Российской Федерации;

– Закон Российской Федерации от 7 февраля 1992 г. № 2300-1 «О защите прав потребителей»;

– Постановление Правительства Российской Федерации от 15 августа 2013 г. N 706 «Об утверждении Правил оказания платных образовательных услуг»;

– Письмо Министерства образования Российской Федерации от 15.12.1998 N 57 «О внебюджетных средствах образовательных учреждений»;

– Письмо Министерства образования от 19.01.2000 N 14-51-59ин/04 «О соблюдении законодательства о защите прав потребителей при оказании платных образовательных услуг»;

– Письмо Министерства образования России от 23.08.2000 N 22-06-922 «О соблюдении законодательства Российской Федерации в области образования при предоставлении платных дополнительных образовательных услуг в общеобразовательных учреждениях»;

– Письмо Министерства образования от 25.12.2002 N 31-52-122/31-15 «О лицензировании платных дополнительных образовательных услуг, предоставляемых образовательными учреждениями общего образования».

Платные дополнительные образовательные услуги в дошкольном учреждении предоставляются с целью всестороннего удовлетворения образовательных потребностей граждан (ребенка). Возможность их оказания

должна предусматриваться уставом образовательного учреждения, в котором предусматривается перечень оказываемых конкретных платных услуг в данном учреждении.

Основанием для предоставления и получения платных услуг является договор, заключаемый между дошкольным учреждением и потребителем услуги. Данный договор является по форме гражданско-правовым, поэтому он оформляется в соответствии с положениями Гражданского кодекса Российской Федерации. Для договора об оказании платных образовательных услуг существенными (иначе говоря, обязательными) являются следующие условия:

– предмет договора – это конкретный перечень образовательных услуг, которые обязуется предоставить исполнитель;

– сроки оказания услуг;

– все иные условия, относительно которых по заявлению одной из сторон должно быть достигнуто соглашение. Поэтому при заключении договора заказчик вправе требовать внесения в текст договора любых условий, имеющих для него значение.

Современный детский сад должен стать открытым, мобильным, быстро реагировать на все изменения и выстраивать деятельность в соответ-

ствии с интересами и ожиданиями детей, родителей, общества в целом и государства.

Поэтому детский сад должен вводить новые формы работы с детьми, предоставляя разнообразные образовательные услуги. Дополнительное образование в детском саду необходимо также для включения ребенка в новую деятельность в новых условиях. Это создание условий для более интенсивного индивидуального развития личности дошкольника, которые не всегда обеспечивают ДОУ и семья.

Литература

1. Гражданский кодекс Российской Федерации [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.consultant.ru/document/Cons_doc_LAW_5142/ Дата обращения: 05.04.2018)
2. Трудовой кодекс РФ [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_34683/ (Дата обращения: 05.04.2018)
3. Федеральный закон «Об образовании в Российской Федерации» N 273-ФЗ от 29 декабря 2012 года с изменениями 2018 года [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon-ob-obrazovanii.ru> (Дата обращения: 05.04.2018)
4. Платные услуги в дошкольных образовательных учреждениях [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.budgetnik.ru/art/101935-qqq-16-m5-31-05-2016-platnye-uslugi-v-doshkolnyh-obrazovatelnyh-uchrejdeniyah-detskih-sadah> (Дата обращения: 06.04.2018)

ПОЛІТИЧНА ОСВІТА ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Рубан А.О.,

кандидат філософських наук, доцент кафедри політології,
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди», Україна

Ключові слова: політична освіта, громадянське суспільство, політична свідомість і культура, національна самосвідомість, демократизація суспільства.

Keywords: political education, civil society, political consciousness and culture, national self-awareness, democratization of society.

Характеризуючи складний, суперечливий процес утвердження в Україні демократії, коли і держава, і громадянин будуть виступати рівноправними суб'єктами політики зауважимо, що однією з серйозних перешкод цьому виступає політична недосвідченість, наївність, низький рівень політичної культури більшості громадян. Знання про політику потрібні кожному, щоб зрозуміти своє місце, роль і призначення в суспільстві, краще реалізувати свої інтереси та покликання, уміти захистити свої права і свободи.

Здатність громадян до прийняття рішень, участі в політиці не формується стихійно, а відбувається в ході систематичного придбання ними відповідних знань і досвіду. Нині у всіх індустріально розвинутих демократичних країнах існують спеціальні інститути політичної освіти, що допомагають вирішувати ці завдання. Діяльність таких установ не можуть замінити засоби політичної комунікації – телебачення, радіо, га-

зети, що дають лише поверхневу картину подій і передбачають уміння громадян самостійно, критично аналізувати одержану інформацію.

Актуальність звернення до даної теми обумовлена значною мірою недооцінкою тісної взаємозалежності ефективного політичного процесу і рівня оволодіння громадянами науковими політичними знаннями і громадянськими навичками.

Політичну освіту потрібно розглядати як системну, цілеспрямовану діяльність соціальних інститутів, орієнтовану на формування політичної та правової культури як складової громадянського становлення особистості.

Політична освіченість необхідна для сприйняття демократичних ідеалів та норм, дозволяє критично оцінити і свій рівень політичної свідомості та політичної моралі. Громадянському суспільству потрібна єдність не лише конституційна й політична, але й ідейна та духовна. У сучасних умовах технології політичного виховання мають

інноваційний характер і потребують суттєвого наукового обґрунтування.

Як зауважує Л. Тупчієнко «політична освіта, яку здійснюють освітні заклади, засоби масової інформації, покликана вселяти у громадян упевненість, віру у власні сили, власну спроможність оптимально, відповідно до національного духу та традицій, улаштовувати суспільне життя, формувати політичну культуру, усвідомлення цінності людської гідності, демократизму та суспільної злагоди, готовність і спроможність їх захищати та відстоювати» [6, с. 9].

Політична культура суспільства залежить від рівня свободи і стану справедливості й рівності. Д. Локк говорив, що для правильного розуміння політичної влади, перш за все, слід усвідомити, в якому становищі знаходяться всі громадяни, а це – стан повної свободи стосовно їх дій, майна і права розпоряджатися ним згідно з законами природи, що не залежать від чиєїсь волі. Це також становище рівності, при якому будь-яка влада і право є взаємними і ніхто не має іншого, всі володіють рівними правами, а тому є недопустимим підкорення і тиск одного над іншим й одноосібне владарювання. Проте, володіючи необмеженою свободою, він не може мати свободи нищити себе або іншого, жодна людина не повинна наносити шкоду для життя, здоров'я, свободи іншій. Всіх людей необхідно стримувати від посягань на права інших [5, с. 6].

Політична грамотність потрібна не лише професійним політикам, держав-

ним керівникам, але й кожній людині. Вона є джерелом гуманізації, окультурення людей, громадянськості, забезпечує повагу до держави, особистості. Якби не видавалися нині складні шляхи до формування громадянського суспільства, політику ніяким чином не можна відокремлювати від соціальної природи людини, соціальної етики. Її не варто ототожнювати лише з боротьбою за владу, інтереси, привілеї, права, адже вона є однією з найважливіших сфер, де формуються суспільні ідеали.

Потреба в політичній культурі визначається не лише практичними й соціальними чинниками, але й етичними, морально-психологічними, ідейними. Вона є головною суттю національної, державної, особистої самоідентифікації. Політичний і духовний суверенітет (національна ідея, церква, мова, традиція) оберігають суверенітет держави, суспільства. Але політична культура зможе виконувати свою роль як засіб виживання і розвитку суспільства лише тоді, коли визначатиметься етнозахисною роллю.

Філософія сучасної політичної освіти, її модернізація спрямована на реалізацію ідей людиноцентризму, національної й особистої самоідентифікації, самоудосконалення, дає підстави вважати, що слід виокремлювати особливу значимість творчої індивідуальності, громадянськості, свободи особистості для розвитку демократії. Політична освіта покликана виробити стійкий імунітет громадянського сус-

пільства до світоглядної беспорядності, підготувати світобачення поколінь, щоб уникнути як стихії агресивної політизації, так і суспільно-особистісної індиферентності.

Як зазначає М. Головатий, політична культура характеризується власним способом реалізації соціально-політичної діяльності людей, у процесі якої змінюються відносини між ними і створюються певні цінності. Політична культура окремої людини формується у процесі навчання, оволодіння професією, продуктивної діяльності зі створення матеріальних і духовних благ, участі в суспільному, громадянському житті [1, с. 79].

Найголовнішим здобутком розвинутих країн у сфері політичного виховання є те, що політологія готує людей до демократії, до їхнього співжиття у громадянському суспільстві, оскільки демократія для них була, є і буде найвищою цінністю, найефективнішою ідеологією. Ключовою фігурою у становленні політичної культури нації має виступати держава. Але попри важливість багатьох сфер, факторів, які впливають на політичну свідомість громадян, ключовими фігурами у процесі формування політичної освіченості виступають педагоги, науковці, вихователі, що першочергово є носіями народжуваної державницької ідеології, духовності, культури.

Як зауважує А. Колодій, у час утворення незалежних держав співвіднесення себе з «іншими» проявляється дуже виразно. Спочатку воно виникає на ґрунті посиленого проти-

стояння з колишньою метрополією (як до, так і під час здобуття незалежності), а потім йому сприяє офіційне, у тому числі й договірно-правове оформлення стосунків з іншими державами. Це – зовнішній чинник національної самоідентифікації усіх громадян держави [4].

Не менш важливий внутрішній бік формування національної самосвідомості, що ґрунтується на спільності культури та історії, а також на спільній практиці щільних взаємодій через структури громадянського суспільства. Від нього залежать життєздатність та творчий потенціал нації, міцність створеної нею держави. «Найважливішим із відносно аморфних зв'язків нації, – зазначає Е. Шилз, – є її зв'язок із громадянським суспільством. Оскільки партикулярні організації підтримують існування нації, остання, в свою чергу, підтримує існування громадянського суспільства» [7, с. 80].

На основі обох вимірів виникає громадянська нація, яка не обов'язково, але здебільшого є поліетнічним утворенням. Її формування відбувається завдяки тому, що народ, який живе в межах держави, проявляє себе як активне, зацікавлене громадянство, що бажає жити разом, відчуваючи наявність певних культурно-ціннісних особливостей, що єднають його в одне ціле. Відповідно, аспектами (а в певному розумінні й стадіями) такого типу консолідації є: політична єдність (і політична спільнота); громадянське суспільство; громадянська нація.

Ці поняття близькі за значенням і взаємно перевершують одне одного. Проте вони відбивають різні вияви життєдіяльності і різні ступені інтеграції громадянства національної держави – територіально організованого, соціально консолідованого, політично єдиного організму з суверенною владою на чолі та єдиною загальнонаціональною ідентичністю більшості населення.

Потрібно зазначити, що чим більше демократизується суспільство, тим гостріше його потреба в знаннях про людину, суспільство, його історію, тим більше відчувається необхідність у культурному розвитку кожного громадянина. У тоталітарному суспільстві немає потреби в культурній, широко освіченій людині. Такому суспільству необхідний фахівець, що зміг би виконати конкретне передбачене для нього завдання – і не більше. У демократичному суспільстві від кожного потрібна універсальна освіта, яка б дозволяла людині жити по-людські і не бути об'єктом різного роду маніпуляцій.

Людина в демократичному суспільстві живе в багатомірному просторі культури, і його буття визначається тим, якими мовами культури вона володіє. Задача системи освіти полягає в тому, щоб надати всім, хто навчається, широкі можливості вибору, навчити їх вільно рухатися в просторі ідей, у світі образів, поглибити їх мислення й емоційне сприйняття дійсності, допомогти виробити цілісний погляд на світ, сформуватися повноцінними громадянами країни.

Як зауважує В. Дем'яненко, радикальні політичні та соціальні зміни супроводжуються процесом формування сучасного громадянина. З огляду на вік, фізичні потенції і кондиції, духовні сили, нереалізовані можливості тощо, молодь є найперспективнішою частиною суспільства. Молодіжне середовище – це лабораторія, яка виробляє та апробує невідомі раніше цінності, відносини, моделі поведінки, культурні норми та зразки, вступ у життя сучасної української молоді супроводжується динамічними та неординарними процесами зміни не лише політичної системи або економічних механізмів господарювання, – вражаючою є зміна системи духовних, моральних цінностей, ідеалів та орієнтирів [2, с. 399].

Нині ідейно-політична зрілість свідомості молоді перебуває на суперечливому етапі становлення, відмови від ідеологічних та політичних стереотипів тоталітарної доби, утвердження нових політико-ціннісних орієнтацій, переконань і соціально-політичних почуттів, установок та вироблення політичної компетентності, формування культури толерантності, політичної коректності.

Як зауважує М. Іванов, політична освіта потрібна нашому народу, особливо молодому поколінню нашої держави, адже саме воно є найліпшим «матеріалом» різноманітних маніпуляцій, свідомих розрахунків, щодо використання потрібної позиції молоді в «політичній грі», різними політичними силами [3, с. 378].

Отже, розуміти освіту потрібно як процес набуття знань про всі сторони суспільного життя та природи, сприймати його як неподільний комплекс, який пов'язаний з отриманням системи знань про політичний світ суспільства. Важливою стороною такого розуміння стану речей в нашій країні повинно бути бачення можливих шляхів вирішення проблем, удосконалення системи та підвищення ролі політичної освіти як важливого засобу піднесення політичної свідомості різних верств населення, і в першу чергу молодого покоління.

Політичну освіту представляють як процес формування політичної свідомості індивіда в просторі політичної свідомості суспільства. Політичне буття – це перебування людини у світі політичного за допомогою засвоєння теорій, ідей, поглядів, уявлень, які виражають ставлення людини до політики, а також його взаємодію з політичними інститутами. Політична освіта має сформувати нове уявлення про особистість і нове ставлення до неї як з боку інших, так і з боку самої себе.

Література

1. Головатий М. Ф. Мистецтво політичної діяльності: [навч. посіб] // М. Ф. Головатий. – К.: МАУП, 2002. – 176 с.
2. Дем'яненко В. М. Політична свідомість студентської молоді в сучасній Україні / В. М. Дем'яненко // Наукові записки з української історії: зб. наук. статей. – Переяслав-Хмельницький, 2001. – Вип. 12. – С. 398 – 407.
3. Іванов М. Політична освіта молоді на сучасному етапі демократизації українського суспільства: проблеми та завдання / М. Іванов // Наукові записки. – К.: ІПіЕНД, 2004. – С. 374–388.
4. Колодій А. До питання про сутність, шляхи і стадії формування громадянської нації в Україні / А. Колодій // Народознавчі зошити. – 2004. – № 5–6. – С. 12–25.
5. Локк Д. О государственном правлении. – Изб. фил. произв. – В. 2 т. – Т. 2. – М., 1960. – 137 с.
6. Тупчієнко Л. С. Політологія: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / Л. С. Тупчієнко. – К.: Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друк», 2010. – 268 с.
7. Шилз Е. А. Нація, національність, націоналізм і громадянське суспільство / Е. А. Шилз // «Ї». – 2001. – № 21. – С.93–109.

ЗНАЧЕННЯ ПОЛІТИКО-ПРАВОВИХ ПОГЛЯДІВ ДЖ. СТ. МІЛЛЯ В КОНТЕКСТІ РОЗБУДОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Ткаченко І. О.,

студентка УК-81 групи,
ФММ, КПІ ім. Ігоря Сікорського,

Чайковська М. А.,

к.е.н., доцент,
КПІ ім. Ігоря Сікорського

Ключові слова: Джон Стюарт Мілля, політико-правова концепція, представницьке правління, виборче право, місцева та центральна влада.

Key words: John Stuart Mill, political and legal concept, representative government, electoral law, local and central governmental bodies.

Суспільно-політична дійсність України зумовлює підвищення зацікавленості до обґрунтування політико-правової теорії, яка сприяла б чіткому окресленню пріоритетів економічного, соціального і культурного розвитку суспільства сьогодні. З огляду на це, природним є звернення до ідей мислителів, які свого часу займалися розробкою державно-правової проблематики. У дусі перетворень, що відбуваються в Україні, актуальними є ідеї Джона Стюарта Мілля (1806-1873) – англійського філософа, політичного економіста, одного з основоположників теорії лібералізму, прихильника представницької демократії.

Різні аспекти політико-правової діяльності Дж. Ст. Мілля вивчалися такими науковцями, як Актон Дж., Бюше Ф., Ведерникова О., Єпіна Л., Кропоткін П., Любашиц В., Малинова О., Нерсесянц В., Платтнер М., Рождествен-

ський М., Розанов В., Романова М., Согрін В., Циппеліус Р., Чичерін Б., Шкуринов П., Шрейбер В., Юркевич П., але цілісно політико-правова теорія мислителя не була предметом спеціальних досліджень. Слід зазначити, що підхід Дж. Ст. Мілля до державних перетворень, урахування соціально-економічних відносин, що існують у суспільстві, критична оцінка причин і передумов їхнього виникнення дозволяють вважати його концепцію високонауковою політико-правовою теорією держави і права, що не втратила своєї актуальності на сучасному етапі розвитку державності, її основні положення можуть і повинні використовуватися у виборі напрямків правового, політичного і соціального розвитку України. Розглянемо її основні положення.

Підтримуючи різні наукові течії суспільно-політичної думки,

Дж. Ст. Мілля водночас відстоював власні ідеали, такі як рівність, свобода, права людини, вільна конкуренція, вважаючи їх основою економічної і політичної незалежності особистості.

Сутність політико-правової теорії Дж. Ст. Мілля розкривається через ланцюжок «індивід – держава – суспільство». Індивід потрактовується ним як людина, незалежно від статі і соціальної приналежності, освіта якої дозволяє брати участь у вирішенні питань державного рівня. Вона наділена всіма природними правами (у тому числі й економічними). Таким чином, вчений робить спробу об'єднати індивідуалізм особистості з її соціальним середовищем. Держава у вченні Мілля – це засіб досягнення цілей індивіда, зовнішня форма організації життя суспільства. Держава, на його думку, повинна мати чітко означені функції, провідною з яких є встановлення меж втручання суспільства в життя індивіда. Єдину допустиму сферу державного втручання Мілля вбачає у благодійності. Таке трактування держави закладає фактичну основу правової держави, доводить, що саме права і свободи людини, механізм їх реалізації і захисту повинні стати найвищими загальнолюдськими цінностями. Суспільство науковець розглядає як більшість, тобто найчисленнішу групу людей, об'єднану певними спільними ознаками. Порятунком від загрози згубного впливу суспільства він вважає спільну діяльність, в основі якої лежить компроміс та солідарність.

На переконання Дж. Ст. Мілля, громадяни мають право і можуть реально брати участь у здійсненні державних справ. З огляду на це, важливу роль у його вченні займає обґрунтування сутності представницького правління, за якого верховна влада та найвищі контрольні повноваження належать усьому суспільству і кожному громадянину, де громадянин не тільки має право голосу у здійсненні цієї верховної влади, а й принаймні інколи має можливість брати активну участь у врядуванні, виконуючи певні місцеві чи загальнодержавні політичні функції [3, с. 167]. Представницьку демократію відповідно потрактував, з одного боку, як нагляд і контроль представницьких зборів за діяльністю уряду, а з іншого – як контроль усього суспільства за діяльністю своїх представників. При цьому зауважував, що представницькими повноваженнями повинні наділятися спеціально навчені люди, «знавці своєї справи», підготовлені до законодавчої діяльності [2].

У контексті концепції представницького правління Мілля відстоював позиції за допуск до державного управління, а отже наділення виборчим правом, усього населення, незалежно від статі і майнового стану. Прагнучи до моральної, «правильної» побудови органів державної влади, Мілля у виборчому праві також надавав пріоритет рівню освіти, наділяючи освічену людину подвійним правом голосу.

Видатний теоретик також працював над розробленням моделі побудови влади на місцях, та обґрунтуванням

принципів взаємодії місцевої влади та центральної. По суті Дж. Ст. Мілль – один із перших, хто запропонував застосування принципу субсидіарності, згідно з яким механізм управління суспільством має будуватися «знизу вгору»: всі проблеми, які можуть ефективно вирішуватися на місцях, повинні перебувати в компетенції муніципальних органів як найбільш близьких до населення. Якщо вони не можуть впоратися, то вирішення відповідних проблем має передаватися в компетенцію вищих (і більш віддалених від громадян) рівнів влади – регіонального, загальнодержавного та, нарешті, національного (наддержавного) [1]. Він також пропагував чітке розмежування компетенції органів влади на законодавчу, виконавчу та судову, вперше поставивши судову гілку влади на захист державних і громадських інтересів.

Особливе місце у концепції Дж. Ст. Мілля займала організація формування парламенту. Йому належить теорія бікамералізму (двопалатного парламенту), створення якого уможливить уникнення тиранії більшості в парламенті й сприятиме ефективності його роботи. Відповідно до розробленої теорії вчений обґрунтував необхідність забезпечення різним соціальним класам (незалежно від їхньої чисельності) рівних депутатських квот у нижній палаті парламенту і створення верхньої палати нового зразка на підставі різних випробувань еліти державних діячів, що мало на меті захистити уряд від неуцтва й некваліфікованих дій народних обранців.

Значну увагу теоретик приділив вивченню питання термінів парламентських повноважень. Відтак Дж. Ст. Мілль звертав увагу на те, що депутат не повинен зберігати свої повноваження протягом тривалого терміну, оскільки він забуде про свою відповідальність перед народом або буде ставитись до виконання своїх обов'язків недостатньо уважно, при їх виконанні керуватися особистими інтересами, зневажати зустрічами (публічними нарадами) зі своїми виборцями, що складають важливу перевагу представницького правління. Водночас він підкреслював, що депутат повинен зберігати повноваження протягом достатнього часу, щоб навчитися виконувати свої обов'язки високопрофесійно, виявити усі свої переваги і засвідчити своїм виборцям, що він може бути не тільки простим знаряддям і виражальником їхніх думок, але і представником народу, що заслуговує га довіру [4].

Підсумовуючи зазначимо, що висловлені Дж. Ст. Міллем в минулому столітті думки продовжують бути актуальними і зараз. Основоположні ідеї його вчення сьогодні вже стали провідним принципом міжнародних стандартів прав і свобод людини і відображені у Загальній декларації прав і свобод людини, Статуті ООН. Його концепція субсидіарності отримала юридичне закріплення в нормативних актах ЄС. На наше переконання, подальше вивчення політико-правових поглядів Дж. Ст. Мілля може стати у нагоді в контексті формування елементів громадянського суспільства в Україні, важ-

ливими підвалинами якого є інститути представницької демократії; а також у вирішенні проблем, пов'язаних з недосконалістю законодавчої бази щодо повноважень представницьких органів, визначенням способів співіснування держави і суспільства в умовах глобалізації сучасного світу, встановленням чітких меж між співвідношенням свободи особистості і влади в державі, розробленням дієвого механізму контролю представницьких органів, набуттям демократичного досвіду українським народом, підвищенням рівня правового виховання населення, подоланням політичної пасивності, що дозволяє ставати представником народних інтересів людині, яка не має уявлення про сутність покладених на неї обов'язків і не намагається їх виконувати тощо.

Список використаних джерел

1. Субсидіарність. [Електронний ресурс] / Вікіпедія: вільна енциклопедія. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D1%83%D0%B1%D1%81%D0%B8%D0%B4%D1%96%D0%B0%D1%80%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C>.
2. Миль Дж. Ст. Размышления о представительном правлении. Санкт-Петербург. 1863. – Режим доступу: <http://books.e-heritage.ru/book/10000682>.
3. Міл Джон Стюарт. Про свободу: [есе] / Міл Джон Стюарт; пер. з англ. – К., 2001. – 463 с. – Режим доступу: <http://izbornyk.org.ua/mill/mill.htm>
4. Сорока Г. Б. Політико-правове вчення ідеолога англійського лібералізму Дж. Ст. Мілля: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.01 / Г. Б. Сорока. – К., 2006. – 20 с.

THE ROLE OF INNOVATIVE ENTREPRENEURSHIP IN DEVELOPING COUNTRY'S ECONOMY

**Khudoyberdiyev Javkharbek Farxod o'g'li, Riskaliev Muradjon Yusuvali u'g'li,
Abdurakhimova Gulchiroy Makhhammatjon qizi**

Students of Tashkent Institute of Finance:

Scientific supervisor: *Khalikulova Gulzoda Tadjimuratovna*

ECONOMY THEORY DEPARTMENT

Tashkent Institute of Finance The Republic of Uzbekistan

Abstract: *this article shows the effects of innovative business to country's economy. Competition between companies differentiates a lot nowadays compared to many years before. Companies are trying to achieve competitive advantage in order to help them obtain a better and a stable position in the marketplace. The best way for companies to achieve a competitive advantage is through innovation. Innovation is essential for sustainable growth and economic development. Several core conditions enable innovation and encourage economic growth. In the modern economy, innovation is crucial for value creation, growth and employment and innovation processes take place at the enterprise, regional and national level. Innovation will lead to new businesses as well as to the increased competitiveness of existing enterprises.*

Key words: innovation, competition, economic growth, innovative economy.

Innovation is central to modern theories of growth and development. [1] Along with the traditional factors such as costs, technological product, and process, innovations have become the key to competitiveness and business success. Competition in the global economy has increasingly become knowledge-based. Even in supposedly traditional economic sectors such as textiles, leather, or food processing innovation and technological advance has become the key to growth. The same holds for service sectors such as distribution and retailing, financial services, and information and communication technology (ICT) services. Innovation is also intimately tied up with changes in the structure of the economy, technological upgrading in production, and

moving to higher value added activities in global value chains. Enterprises today act under a big pressure by other enterprises, which offer the same or similar production or service, or they are under the pressure of the customers who expect more and more from the product they consume. In order to face with the new conditions and situations, enterprises are made to continuously search for new ways of production, namely offering new products or enhancing existing ones. In other words, they should continuously introduce innovations.

Innovation is a process of transforming the new ideas, new knowledge into new products and services. The importance and definition of innovations can be explained from several aspects. From the

aspect of *customers*, innovation means products with better quality and better services, which together mean a better way of life. From the aspect of *businesses*, innovation means sustainable growth and development, realization of great profit. For the *employees*, innovation means new and more interesting job, which requires more mental faculty, which results in higher salaries. From the aspect of *whole economy*, innovation represents a bigger productivity and prosperity for all.

Innovation represents one of the essential characteristics of small businesses. According to some statistical data, in all countries, small businesses constitute the majority of enterprises, and as a result of this, they face the most severe competition. In order to survive in this competition, they are made to be innovative. Small businesses are centers of initiatives for innovative attempts.

Joseph Schumpeter defines innovation as an activity which leads to new producing function, new product. He divides this activity in several steps, as follows: [2]

1. Introducing a new product: the entrepreneur should produce, namely introduce a new product which can be easily sold and which is not offered in the market.

2. Introducing a new method of production: innovation should offer a new scheme of production which through existing inputs can lead to an increased output, decrease of costs per 2 unit product, introduction of new inputs and change of existing ones.

3. Opening new markets: innovations can increase the sell in new regions, and also increase the number of customers.

4. Finding of appropriate sources of raw materials: The raw material supplier can often lower raw materials' quality or increase their price and this directly influences over the quality and the selling price of the new product. Therefore, the entrepreneur should find an appropriate source of inputs, which are needed for production of new products.

5. Establishing a new organization in the industry: Schumpeter describes this step as an entrance of the entrepreneur in the monopoly market, where there has been no competition previously; or creating conditions through which the entrepreneur would take the monopoly position in the market.

Competition is the critical driver of performance and innovation. It benefits everyone by enabling to choose from an array of excellent products at affordable prices. Competition encourages the adoption of innovation as companies evolve and offer new ideas in order to flourish in the marketplace. Products should compete on their own merits, and consumers everywhere should have the ability to easily choose the best products available for purchase. Fair and open competition dictates that the best product wins, and market forces prevail. [3] Competition among firms generally works best to achieve optimum prices, quantity, and quality of goods and services for consumers. Competition can stimulate innovation. Competition among firms can spur the invention of new or better products or more efficient processes. Firms may race to be the first to market an innovative technology. Companies may invent lower cost

manufacturing processes, thereby increasing their profits and enhancing their ability to compete. Competition can prompt firms to identify consumers' unmet needs and develop new products or services to satisfy them.

Innovations represent an activity of creating a new product or service, new technologic process, new organization, or enhancement of existing product or service, existing technologic process and existing organization. According to the given definition, if we analyze its separate elements, we can say that we classify:[4]

innovations in production – development or enhancement of a specific product;

innovations in services – offering new or enhancing of existing services;

innovations in process – finding of new ways of organizing and combining inputs in the process of production of specific products or services;

and innovations in management – creating new ways of organizing business resources.

References:

1. [1] Verspagen, B. (2005) 'Innovation and Economic Growth'.
2. [2] Schumpeter J., in McDaniel A., B, 2002, p.57-58.
3. [3] Audretsch D. B., and M. Keilbach (2004) 'Entrepreneurship Capital and Economic Performance', *Regional Studies*, 38: 949-59.
4. [4] Fagerberg J. (2005) 'Innovation: A Guide to the Literature.' In J. Fagerberg, D. C. Mowery, and R. R. Nelson (eds), *The Oxford Handbook of Innovation*. Oxford: Oxford University Press.

ЭКОНОМИЧЕСКИХ ИНФОРМАЦИИ В МАЛОМ БИЗНЕСЕ**Кучкаров Хабибулла,**

доц. к.э.н.,

Султонов Мавлонжан Турсунбоевич

ст.пр. кафедры Экономики,

Андижанский государственный университет

Малый бизнес (МБ) – важнейший сектор современной рыночной экономики. Предприятия малого бизнеса в экономически развитых странах мира создают более 50 % валового внутреннего продукта и предоставляют от 50 % до 70 % от общего числа рабочих мест.

В Узбекистане все больше место в экономике страны занимает средний и малый бизнес, развитию которого придается большое значение на самом высоком уровне. Насколько реально вырос этот сектор экономики и как чувствуют себя в республике иностранные компании и частные предприниматели. Сегодня в Узбекистане работает более 215 тысяч предприятий малого бизнеса, на долю которых приходится от 27,8 % до 98,4 % объема в различных отраслях народного хозяйства

В силу своей массовости малый бизнес выступает одним из важнейших потребителей компьютерных средств и технологий. Большая потенциальная емкость рынка сбыта информационных технологий (ИТ) стимулирует производителей разрабатывать специализированные продукты, учитывающие специфику деятельности и особенности использования информационных технологий этой категорией субъектов экономики.

Основные отличительные особенности МБ обусловлены «малым» масштабом деятельности каждого конкретного предприятия этого сектора и ограниченностью располагаемых им материальных, трудовых и финансовых ресурсов («ресурс бедности») [2, с. 62].

Информационные технологии, относятся к категории дорогостоящих активов предприятия как с точки зрения приобретения, так и владения ими. Ограниченность финансовых ресурсов предприятий МБ создает трудности в создании полноценной ИТ-инфраструктуры (более 70 % ИТ-бюджета расходуется на поддержку именно инфраструктуры – серверов, операционных систем, накопителей, сетевого оборудования): парк технических и программных средств формируется, как правило, в течение длительного времени по мере возникновения потребностей в ущерб ее целостности и комплексности. Высокая стоимость технических и программных средств вынуждает довольствоваться минимальными средствами для автоматизации наиболее критичных для деятельности бизнес-процессов. Реализация серьезных индивидуальных проектов для сегмента малого бизнеса является больше исключением, чем правилом.

Зрелость ИТ-инфраструктуры предприятий малого бизнеса в значительной степени зависит от информационной насыщенности бизнеса, численности работников, занятых информационной работой, парка компьютеров и оргтехники, степени формализации процессов управления [3, с. 440].

Микро-предприятия (здесь и далее речь идет о некотором «средне-статистическом предприятии», для которого информационные технологии не являются основным видом деятельности) с небольшой численностью информационных работников в большинстве своем не имеют развитой организационной структуры и четкого разделения функциональных обязанностей. Функции по обслуживанию и обеспечению работоспособности технических средств, программного обеспечения выполняет временный сотрудник, или один из работников предприятия в режиме реагирования на

возникающие проблемы. Решения о закупке и модернизации программного обеспечения, аппаратных средств спонтанны и бессистемны, принимаются руководителем без четко обоснования потребностей и расчета эффективности затрат. Управление ИТ-инфраструктурой как осознанный бизнес-процесс отсутствует, отсутствует и стандартизация процессов управления, ИТ-инфраструктура не эффективна, не масштабируема, ненадежна, имеет место низкий уровень ИТ-безопасности. В силу невысокой зависимости бизнеса от эффективно-

сти информационной работы, финансовые потери от сбоев в работе компьютерной техники невелики.

Более масштабный бизнес требует постановки регулярного менеджмента, более четкой регламентации должностных обязанностей и разделения труда. Большее количество сотрудников и численности компьютеров означают более высокую степень зависимости бизнеса от эффективности использования ИТ. В компании такого масштаба, как правило, развертывается сеть на основе выделенных серверов начального уровня, зарождается централизация информационных ресурсов и их совместное использование. Обслуживание ИТ-инфраструктуры осуществляется штатными ИТ-специалистами, либо передается в аутсорсинг. Больше внимания уделяется информационной безопасности, планированию затрат и управлению лицензиями. Затраты на поддержание ИТ-инфраструктуры становятся существенно значимыми в бюджете компании.

Дальнейшее увеличение размеров предприятия и рост информационной насыщенности бизнеса требуют еще более высокой степени организации в управлении ИТ-инфраструктурой. Предприятия этой группы имеют развитую организационную структуру, четко разграниченные функциональные задачи подразделений, отделов и служб, обязанности персонала. Руководство четко понимает значимость ИТ-активов для функционирования бизнеса, затраты на поддержание ИТ-

инфраструктуры занимают значительное место в общем бюджете компании. Большое внимание уделяется вопросам управления ИТ-активами, развитию ИТ-инфраструктуры и информационной безопасности.

Перспективным направлением в решении проблемы формирования зрелой ИТ-инфраструктуры предприятий малого бизнеса видится использование «Облачных сервисов»: Инфраструктура как услуга (Infrastructure as a Service, сокр. IaaS); Программное обеспечение как услуга (Software as a Service, сокр. SaaS); Коммуникация как услуга (Communications as a Service, сокр. CaaS) и другие.

Облачные сервисы обеспечивают сокращение затрат на информационные технологии, техническую поддержку и сопровождение информационных систем, максимально быстрый доступ к востребованным ресурсам при решении информационных задач и отказ от них при исчезновении потребности, масштабируемость в соответствии с запросами, прозрачность и предсказуемость расходов, повышение мобильности персонала, занятого информационной работой. Основными ограничивающими факторами использования облачных сервисов являются риски, связанные с информационной безопасностью, обеспечением конфиденциальности данных и доступностью Интернет.

Малый масштаб деятельности предприятий МБ не влечет за собой пропорционального сокращения количества реализуемых функций управления. Малые предприятия испытыва-

ют потребности в автоматизации тех же функций учета и управления, что и крупные предприятия. Управление стратегией развития, персоналом, экономикой, финансами, маркетингом, производством, сбытом, снабжением, организацией системы управления и отчетности – жизненно необходимые функции для деятельности малого предприятия. Меньший масштаб деятельности отражается лишь на глубине реализации этих функций. Следовательно, использование программных решений, ориентированных на крупный бизнес экономически (высокая стоимость) и функционально (глубокая реализация учетных функций с более высокой сложностью) для малого бизнеса не целесообразно.

При небольшой штатной численности информационный работник малого предприятия выполняет широкий набор функциональных обязанностей. Если для автоматизации каждой из них будет применяться индивидуальный программный продукт, остро встанет проблема избыточности информации и низкой интеграции приложений. Отсюда можно предположить, что более востребованными со стороны малого бизнеса должны быть интегрированные решения, построенные по принципу «всё в одном». Частным подтверждением этой гипотезы являются предлагаемые на рынке интегрированные системы для малого бизнеса, в частности, в сегменте информационных систем для автоматизации бухгалтерского учета и организационного управления (ИС

«Интегратор» от фирмы Инфософт, Комплексная система для малого бизнеса БЭСТ Офис FreeWare, решения на платформе 1С и др.).

Важной особенностью предприятий малого бизнеса является «Единство права собственности и управления», когда собственники выполняют руководящие функции. На степени восприимчивости предприятия к ИТ эта особенность проявляется через личностные характеристики руководителя-собственника, его отношение к информационным технологиям и видение перспектив их использования. Чем более осведомленным является руководитель в области возможностей и конкурентных преимуществ применения ИТ, чем выше информационная насыщенность бизнеса и больше размер предприятия, тем более восприимчиво оно к внедрению информационных технологий [2, с. 65].

Такие особенности малого бизнеса как узкая специализация и многовекторность, высокие риски и склонность к быстрой смене деятельности, создают дополнительные проблемы в формировании целостной инфраструктуры предприятия в связи с противоречивыми требованиями, предъявляемыми к информационным системам. Так, требование узкой специализации выражается во внедрении специализированных программных продуктов, учитывающих специфику деятельности предприятия. Такие прикладные решения, как правило, не являются массово-тиражируемыми, обладают высокой стои-

мостью. Многовекторность деятельности затрудняет использование комплексных информационных систем, функционирующих по принципу «всё в одном», усложняет интеграцию прикладных решений от разных разработчиков. А склонность к быстрой смене деятельности влечет за собой высокие риски вложения ресурсов в приобретение специализированных программных средств, которые в скором времени могут потерять актуальность. Компромиссным вариантом является разработка небольших приложений для автоматизации специфических бизнес-процессов доступными инструментальными средствами (например, VBA MS Office).

Малые предприятия в своей деятельности используют особые режимы налогообложения, при необходимости переходя с одной системы на другую в заявительном порядке. Это накладывает требования гибкости к информационным системам.

Список литературы:

1. Ш. Ш. Шодмонов, У. В. Фафуров. Теории экономика. Ташкент 2005
2. Rahab, Jogyanto Hartono Adoption of Information Technology on Small Businesses: The Role of Environment, Organizational and Leader Determinant // International Journal of Business, Humanities and Technology Vol. 2 № 4; June 2012. -P. 60–66.
3. Провалов В.С., Ефимова Е.В. Информационные технологии в малом бизнесе // Актуальные вопросы регионального хозяйства. Материалы всерос. науч.-практ. конф. Киров: Изд-во ВятГГУ. 2011.
4. www.lex.uz

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Кучерук Р.І.

студент 3 курсу спеціальності «економічна кібернетика» Хмельницький національний університет

Кучерук О.Я.

канд. пед. наук, доцент Хмельницький національний університет

Ключові слова: зайнятість населення, економічна активність, прогнозування тенденцій зайнятості.

Keywords: employment of population, economic activity, prognostication of tendencies of employment.

Одним з найбільш значущих показників сучасного стану і розвитку економіки будь-якої держави є ринок праці, який визначає ефективність державної політики, що проводиться, а також ступінь здійсненності програм працевлаштування та соціального захисту населення. Крім того, ринок праці виступає найважливішим індикатором рівня життя населення. Показники зайнятості та безробіття входять в число ключових макроекономічних показників, на підставі яких оцінюються поточні тенденції та перспективи зростання економіки, інвестиційна привабливість країн і регіонів, ризики та можливості для розвитку бізнесу [4].

Інформація про стан зайнятості населення у регіонах є підґрунтям для розробки та втілення ефективної стратегії соціально-економічного розвитку окремого регіону та держави в цілому. Регіональний аналіз зайнятості населення дозволяє виявити розбіжності в

умовах та обсягах застосування праці. Наукове дослідження проблеми зайнятості населення складає одне з найважливіших завдань статистичної науки і практики на сучасному етапі розвитку держави [3].

Питаннями статистичного аналізу зайнятості населення займалися як зарубіжні, так і вітчизняні науковці, зокрема, К. Друрі, П. Самуельсон, Р. Соллоу, А. Баланда, Д. Богиня, В. Васильченко, С. Герасименко, О. Гладун, А. Головач, М. Долішній, І. Кузьменко, О. Купець, Е. Лібанова, В. Онікієнко, О. Осауленко, І. Пилипенко, Л. Ткаченко, В. Швець та інші.

«Тривалий час категорія «зайнятість» не використовувалась у вітчизняних наукових працях, статистичних і соціологічних дослідженнях. Враховуючи весь спектр відносин, які проявляються і перетинаються у змісті категорії «зайнятість», вона синтезує систему економічних, правових, соціальних, національних та інших відно-

Таблиця 1

Економічна активність населення Хмельницької області (тис. осіб)

	Чисельність наявного населення	Економічно активне населення			Зайняте населення		
		Все населення	Жінки	Чоловіки	Все населення	Жінки	Чоловіки
2007	1361,4	641,1	312,1	329,0	589,2	288,8	300,4
2008	1350,3	646,0	322,7	323,3	594,4	293,7	300,7
2009	1341,4	640,1	308,5	331,6	579,0	281,9	297,1
2010	1334	635,5	308,9	326,6	580,6	289,3	291,3
2011	1326,9	627,6	306,0	321,6	572,2	284,4	287,8
2012	1320,2	625,0	298,0	327,0	571,3	281,3	290,0
2013	1314	623,6	297,5	326,1	573,7	279,2	294,5
2014	1307	575,9	279,5	296,4	521,9	257,3	264,6
2015	1301,2	557,1	265,0	292,1	500,5	242,6	257,9
2016	1294,4	563,1	261,1	302,0	510,1	238,5	271,6
2017	1285,3	566,2	266,2	300,0	516,0	250,3	265,7

син з приводу діяльності громадян у процесі створення суспільного продукту в системі суспільної праці, яка базується на особистій праці та приносить доход» [3].

У країнах з найбільш розвинутою ринковою економікою використовуються наступні моделі політики зайнятості:

– Європейська модель передбачає зменшення числа зайнятих при збільшенні продуктивності праці, отже, і зростання доходів робітників.

– Скандинавська модель – базується на забезпеченні зайнятості практично всіх нужденних шляхом створення робочих місць в державному секторі з середнім рівнем оплати праці.

– Американська модель – ґрунтується на створенні робочих місць, які не вимагають високої продуктивності для значної частини економічно активного населення. Безробіття йде на

спад, але зростає кількість людей з вельми низьким доходом [1].

Метою нашого дослідження було здійснити аналіз зайнятості населення у Хмельницькій області.

Аналіз статистичних показників динаміки чисельності населення Хмельницької області за 2007–2017 роки (табл.1), засвідчив, що цей показник стрімко знижувався (рис.1). Загальне скорочення чисельності населення значною мірою пов'язані із демографічною ситуацією у країні, а також і з економічно-політичним станом в країні.

Чисельність економічно активного населення теж зменшилась, особливо значне зменшення відбулось в 2014 та 2015 роках, проте після 2015 року можна відзначити незначне, але поступове зростання даного показника (рис.2). Важливими причинами зниження зайнятості серед населення є економічні коливання, а також кризові явища, що

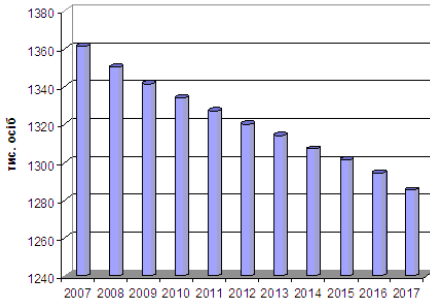

Рисунок 1 – Чисельність населення Хмельницької області у 2007-2017 рр., тис. осіб [2].

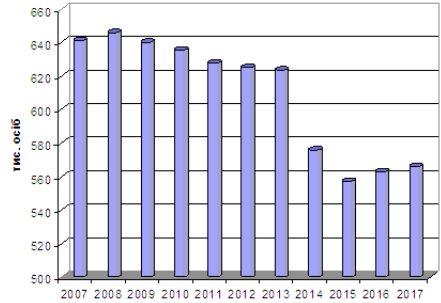

Рисунок 2 – Економічно активне населення Хмельницької області у 2007-2017 рр., тис. осіб [2]

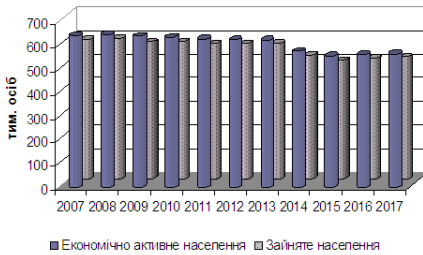

Рисунок 3 – Динаміка зайнятого населення у порівнянні із показником економічно активного населення

ведуть до уповільнення темпів економічного зростання, внаслідок чого зменшується і економічна активність

населення. Варто відзначити, що частка зайнятого населення Хмельницької області у економічно активному населенні значна та її зміни корелюють зі змінами чисельності економічно активного населення (рис.3).

Аналіз рівня економічної активності за статтю (табл.2) свідчить, що від 91% до 94,5% економічно активних жінок є працюючими, щодо чоловіків цей показник нижчий і становить від 88,5% до 93%, причому має тенденцію до зниження. Як бачимо жінки більше прагнуть бути зайнятими.

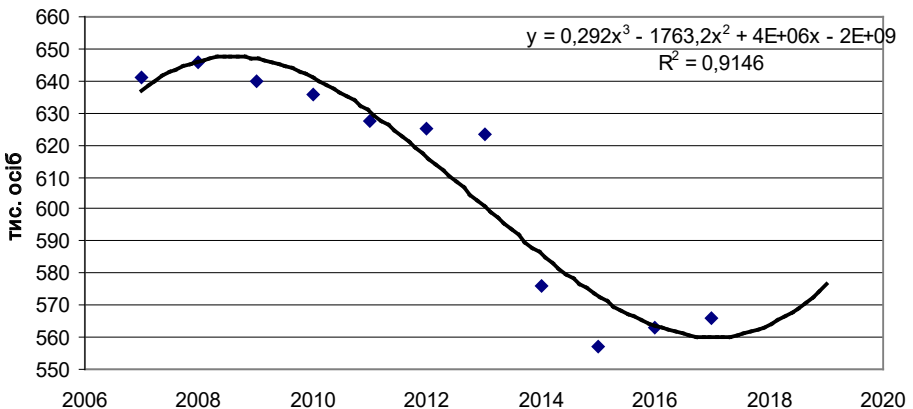

Рисунок 4 – Прогнозування тенденцій зміни кількості економічно активного населення

Таблиця 2

Рівень зайнятості чоловіків та жінок

	Економічно активне населення (тис. осіб)		Зайняте населення (тис. осіб)		Рівень зайнятості, %	
	Жінки	Чоловіки	Жінки	Чоловіки	Жінки	Чоловіки
2007	312,1	329,0	288,8	300,4	92,53	91,31
2008	322,7	323,3	293,7	300,7	91,01	93,01
2009	308,5	331,6	281,9	297,1	91,38	89,60
2010	308,9	326,6	289,3	291,3	93,65	89,19
2011	306,0	321,6	284,4	287,8	92,94	89,49
2012	298,0	327,0	281,3	290,0	94,40	88,69
2013	297,5	326,1	279,2	294,5	93,85	90,31
2014	279,5	296,4	257,3	264,6	92,06	89,27
2015	265,0	292,1	242,6	257,9	91,55	88,29
2016	261,1	302,0	238,5	271,6	91,34	89,93
2017	266,2	300,0	250,3	265,7	94,03	88,57

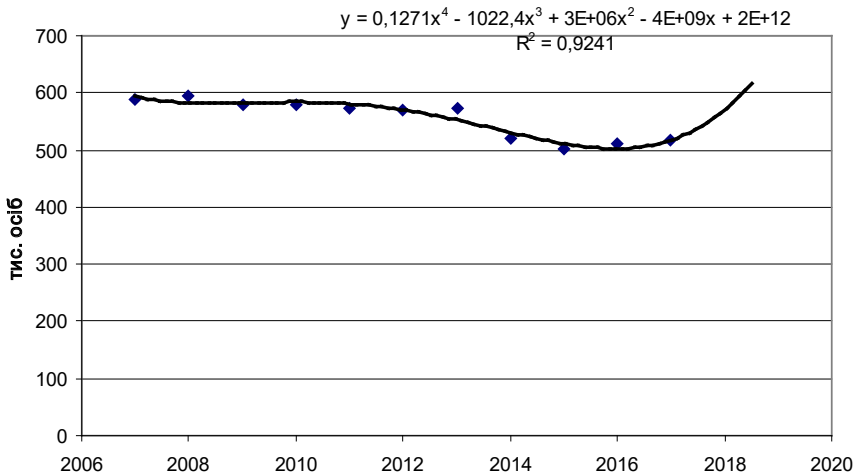

Рисунок 5 – Прогнозування тенденцій зміни кількості зайнятого населення

Методом кореляційно-регресійного аналізу було здійснено прогнозування зміни чисельності економічно активного населення та зайнятого населення Хмельницької області (рис. 4 та рис. 5). Дані прогнози вселяють певний оптимізм в покращення, а саме збільшення кількості економічно активного населення та відповідно за-

йнятого населення області, що сприятиме її економічному розвитку.

Проблема зайнятості населення повинна бути в центрі уваги державних органів, оскільки вона стосується не лише економічної складової країни, а й соціальної. Чимало проблем завдає людині безробіття, не даючи змоги реалізувати себе в певному виді діяль-

ності, що тягне за собою втрату доходу, а, отже, зниження життєвого рівня. Люди переживають серйозний психологічний стрес, з'являється невпевненість в собі, в майбутньому.

Література

1. Васильева Е.Г. Рынок труда и занятость населения: проблемы и перспективы / Интернет-журнал NovaInfo, № 62-1, 21.03.2017 – Режим доступа: <http://novainfo.ru/article/11932> Дата звернення 04.01.2019)
2. Головне управління статистики у Хмельницькій області. – Режим доступу: <http://www.km.ukrstat.gov.ua/ukr/index.htm> (Дата звернення 22.12.2018)
3. Кремень О. І. Статистичне дослідження зайнятості населення (регіональний аспект). Автореф. дис... канд. екон. наук. К., 2006. – 21 с.
4. Орлова А.Л. Статистическое исследование показателей занятости и безработицы на региональном рынке труда. Дис... канд. эконом. Наук. Орел, 2014. 146 с.

Таблиця 1

Зведені результати щодо місця України у рейтингу сприяєливості податкових систем "Paying Taxes"

Найменування показника	Значення показника у звіті "Paying Taxes" відповідного року*:											
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
1. Загальна ставка податків і внесків, %	60,3	57,3	58,4	57,2	55,5	57,1	55,4	54,9	52,9	52,2	51,9	37,8
у середньому	д/н	д/н	д/н	48,3	47,8	44,8	44,7	43,1	40,9	40,8	40,6	40,5
2. Час на оформлення, подання звітності і сплату податків, год	2185	2085	848	736	657	657	491	390	350	350	356	328
у середньому	д/н	д/н	д/н	286	282	277	267	268	264	261	251	240
3. Кількість податкових платежів	98	99	99	147	135	135	28	28	5	5	5	5
у середньому	д/н	д/н	д/н	31,0	29,9	28,5	27,2	26,7	25,9	25,6	25,0	24,0
4. Індекс процедур після подачі податкової звітності і сплати податків	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	79,3	86,0
у середньому	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	61,2	59,5
5. Рейтинг, балів	д/н	д/н	д/н	д/н	д/н	д/н	д/н	д/н	70,33	70,69	72,72	80,77
6. Рейтингове місце	174	177	180	181	181	181	165	164	108	107	84	43

* різниці між роком оприлюднення звіту "Paying Taxes" і роком дослідження складає 2 роки, тобто показники 2007 року розраховані за офіційними даними 2005 року, а 2018 року – за даними 2016 року.

Джерело: сформовано за даними, наведеними у [2; 3].

оформлення, подання звітності і сплату податків у 6,7 рази – з 2185 год. у 2005 р. до 328 год. (за середньосвітового часу 240 год.) у 2016 р.;

- скорочення кількості податкових платежів у 19,6 рази – 98 у 2005 р. до 5 за середньосвітового показника – 24 платежі на рік) 2016 р., при чому максимального значення 147 цей показник сягнув у 2008 році.

Таким чином, найбільше на позитивну динаміку рейтингу України вплинуло зниження податкового на-

вантаження на бізнес упродовж 2006-2016 рр., яке відбулося внаслідок введення в 2016 році єдиної ставки 22% для «Єдиного соціального внеску» – податку, сплачуваного роботодавцями, який замінив попередні диференційовані тарифи від 36,8% до 49,7%. При цьому у звіті "Paying Taxes" – 2018 зазначається, що українська економіка, порівняно з іншими, характеризується найбільшим скороченням загальної ставки податків і внесків для компанії у 2016 році [2]. Рішення суттєво знизити ставку єдиного соціального внеску на загальнообов'язкове

державне соціальне страхування було прийняте у зв'язку з реалізацією пенсійної реформи та реформуванням соціальної сфери з метою легалізації виплат заробітних плат найманих працівників «у конвертах».

Отже, зниження ставки єдиного соціального внеску вплинуло позитивно на міжнародний імідж України у рейтингу сприятливості податкових систем, який є складовою загального щорічного рейтингу легкості ведення бізнесу, тому у звіті Світового банку “Doing Business 2018” Україна також покращила свій рейтинг, перемістившись з 80 місця у 2017 р. на 76 місце у 2018 р.

Література

1. Paying Taxes: [Електронний ресурс] // Офіційний сайт проекту Світового банку “DOING BUSINESS”. – Режим доступу: <http://russian.doingbusiness.org/data/exploretopics/paying-taxes> (Дата звернення: 25.01.2019).
2. Global tax: [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Pricewaterhouse Coopers. – Режим доступу: <https://www.pwc.com/gx/en/services/tax.html> (Дата звернення: 25.01.2019).
3. Doing Business 2018 Reforming to Create Jobs: [Електронний ресурс] / A World Bank Group Flagship Report // Офіційний сайт проекту Світового банку “DOING BUSINESS”. – Режим доступу: <http://www.doingbusiness.org/~media/WBG/DoingBusiness/Documents/Annual-Reports/English/DB2018-Full-Report.pdf> (Дата звернення: 25.01.2019).

СТРАТЕГІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ: ОЦІНКА ФАКТИЧНОГО СТАНУ

Мискін Юрій Ігоревич,

кандидат економічних наук, доцент, докторант кафедри фінансів
ім. Л.Л. Тарангул, Університет державної фіскальної служби України

Ключові слова: бюджетна політика України, стратегія, стратегічні орієнтири, стратегія соціально-економічного розвитку України

З метою оцінки фактичного стану стратегічного обґрунтування бюджетної політики України проаналізуємо її у контексті ідентифікації та формалізації стратегічних орієнтирів останньої. При цьому, під ідентифікацією ми розуміємо окреслення стратегічних орієнтирів бюджетної політики на паперових чи електронних носіях, а під формалізацією – оформлення останніх у вигляді нормативно-правових актів.

Звісно, що кожен із суб'єктів бюджетної політики, переслідуючи, перш за все, свої індивідуальні чи корпоративні інтереси, має чітке усвідомлення, яким чином його особисті інтереси інтегруються у бюджетну політику чи досягаються у результаті реалізації останньої. Якщо такі інтереси співпадають із суспільними, то вони можуть оприлюднюватися. Якщо ж індивідуальні (корпоративні) інтереси суперечать суспільним, то вони залишаються у головах суб'єктів бюджетної політики без ідентифікації та оприлюднення. Можливий і третій варіант, коли оприлюднюються суспільні інтереси, а реалізуються індивідуальні (корпоративні).

Відтак, актуальним постає завдання ідентифікувати цілі бюджетної політики та забезпечити систематичний контроль за їх досягненням.

Говорячи про ідентифікацію стратегічних цілей бюджетної політики, ми акцентуємо увагу на ролі держави у цьому процесі. Адже саме вона повинна забезпечити ідентифікацію та формалізацію цілей бюджетної політики як довгострокового орієнтуру, у межах якого кожен із суб'єктів бюджетної політики буде мати можливість реалізовувати власні індивідуальні (корпоративні) цілі, якщо вони співпадають із суспільними. В іншому випадку (коли індивідуальні та суспільні інтереси суперечитимуть один одному), держава повинна протидіяти реалізації таких особистих (корпоративних) інтересів. І що особливо важливо – оперативно виявляти конфлікт інтересів.

У даному контексті варто відзначити, що держава як представник суспільства єдина зацікавлена у ідентифікації та формалізації стратегічних цілей бюджетної політики. Для інших суб'єктів останньої дана проблема не є

актуальною. Більш того вони, у переважній більшості, зацікавлені у відсутності чітких стратегічних орієнтирів, що створює ситуацію, коли неможливо оперативно виявити конфлікт суспільних та індивідуальних (корпоративних) інтересів.

Аналіз фактичного стану ідентифікації та формалізації стратегічних цілей бюджетної політики дозволив отримати такі висновки:

1) серед нормативно-правових актів України доцільно виділити три документи, які, за своєю суттю, пов'язані із стратегічними орієнтирами бюджетної політики України [1; 2; 3];

2) на сьогоднішній день можна виділити два науково-публіцистичні напрацювання, в яких, на рівні національної політики, зроблено спроби ідентифікувати стратегічні цілі БП України [4; 5].

Критична оцінка нормативно-правових актів України, щодо ідентифікації у них стратегічних цілей бюджетної політики (з визначенням ключових показників та їх фактичних і бажаних значень), дозволила констатувати, що жоден із документів не відповідає заданому критерію. А відтак можемо зробити висновок про відсутність, на сьогоднішній день, формалізованої стратегії бюджетної політики України.

Детальний аналіз сучасних науково-публіцистичні напрацювань також констатував відсутність чіткої ідентифікації стратегічних цілей бюджетної політики України.

Відтак, робимо висновок: стратегічні цілі бюджетної політики України на сьогоднішній день не ідентифіковані, а відтак потребують визначення та формалізації.

Список літератури:

1. Про стратегію економічного та соціального розвитку України «Шляхом європейської інтеграції на 2004 – 2015 роки»: Указ Президента України від 28 квіт. 2004 р. № 493 // Офіц. вісн. України. – 2004. – № 18. – С. 1278.
2. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004–2015 роки) «Шляхом європейської інтеграції» / Під ред. А.С. Гальчинського, В.М. Гейця та ін. – К.: ІВЦ Держкомстату України, 2004. – 416 с.
3. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України від 12. 01. 2015 №5/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.
4. УКРАЇНА 2030: Доктрина збалансованого розвитку. Видання друге. – Львів: Кальварія, 2017. – 164 с.
5. Новий економічний курс України. Стратегія інноваційного розвитку [Електронний ресурс]. – 2018. – 400 с. – Режим доступу до ресурсу: https://nku.com.ua/wp-content/themes/nku/img/NKU_book.pdf.

ИННОВАЦИЯ КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Абдуллаев Мирзохид Гайибердиевич

Старший преподаватель

Андижанский государственный университет

Эргашева Мафтуна Рузивой кизи

Студентка

Направления “Начальное образование и спортивно-воспитательная работа”

Современный научно-технический прогресс немислим без интеллектуального продукта, получаемого в результате инновационной деятельности. Под инновацией (англ. innovation –нововведение, новаторство) мы понимаем «инвестицию в новацию» как результат практического освоения нового процесса, продукта или услуги. Новация (лат. novation – изменение, обновление) представляет собой какое-то новшество, которого не было раньше: новое явление, открытие, изобретение, новый метод удовлетворения общественных потребностей и т.п. Инновация представляет собой материализованный результат, полученный от вложения капитала в новую технику или технологию, в новые формы организации производства труда, обслуживания, управления и т.п. Процесс создания, освоения и распространения инноваций называется инновационной деятельностью или инновационным процессом. Результат инновационной деятельности можно назвать также инновационным продуктом. «Инновация (нововведе-

ние) –конечный результат инновационной деятельности, получивший реализацию в виде нового или усовершенствованного продукта, реализуемого на рынке, нового или усовершенствованного технологического процесса, используемого в практической деятельности». С термином «инновация» тесно связаны понятия «изобретение» и «открытие». Под изобретением понимают новые приборы, механизмы, инструмент, созданные человеком. Под открытием подразумевают процесс получения ранее неизвестных данных или наблюдение ранее неизвестного явления природы. В отличие от инновации, открытие делается, как правило, на фундаментальном уровне и не преследует целью получить выгоду[4]. В современной экономике роль инноваций значительно возросла. Без применения инноваций практически невозможно создать конкурентоспособную продукцию, имеющую высокую степень наукоемкости и новизны.

В зависимости от глубины вносимых изменений выделяют: радикальные (базисные) инновации, которые

реализуют крупные изобретения и формируют новые направления в развитии техники; улучшающие инновации, которые реализуют мелкие изобретения и преобладают на фазах распространения и стабильного развития научно-технического цикла; модификационные (частные) инновации, направленные на частичное улучшение устаревших поколений техники и технологии.

Воспроизводственная функция означает, что инновация представляет собой важный источник финансирования расширенного воспроизводства. Смысл воспроизводственной функции состоит в получении прибыли от инновации и использовании ее в качестве источника финансовых ресурсов[1].

Побудительным механизмом развития инноваций, в первую очередь, является рыночная конкуренция. В условиях рынка производители продукции или услуг постоянно вынуждены искать пути сокращения издержек производства и выхода на новые рынки сбыта. Поэтому предпринимательские фирмы, первыми освоившие эффективные инновации, получают весомое преимущество перед конкурентами[2].

Инновация является реализованным на рынке результатом, полученным от вложения капитала в новый продукт или операцию (технология, процесс). В связи с этим необходимо подчеркнуть, что при всем разнообразии рыночных новшеств важным условием для их практической реализации

в бизнесе является привлечение инновационных инвестиций в достаточном объеме.

В силу своей специфики малым предприятиям приходится проявлять большую активность на рынке, используя свою гибкость и способность к быстрой переориентации. Поэтому зачастую именно малые предприятия становятся первооткрывателями новых продуктов и новых технологий в различных отраслях. Как уже было замечено, инновационная деятельность способствует повышению выживаемости компании в конкурентной борьбе, что особенно важно для малого предприятия. Кроме того, при реализации инновации, предложенной к продаже, происходит обмен «деньги – инновация». Денежные средства, полученные предпринимателем в результате такого обмена, во-первых, покрывают расходы по созданию и продаже инноваций, во-вторых, приносят прибыль от реализации инноваций, в-третьих, выступают стимулом к созданию новых инноваций, в-четвертых, являются источником финансирования нового инновационного процесса[3].

Инновационный процесс означает инновационную деятельность какого-либо предприятия. Он направлен на разработку и реализацию результатов научно-технических изысканий в виде нового продукта или нового технологического процесса. В общем плане, инновационный процесс – это последовательная цепь событий,

в ходе которой новшество «вызревает» от идеи до конкретного продукта, технологии или услуги и распространяется в хозяйственной практике.

Литература:

1. Ильин А.И. «Планирование на предприятии» 1-2 часть. Минск: «Новое знание» 2000 г.
2. Генкин Б.М. «Экономика и социология труда» М: 2006 г.
3. Просветов Г.И. Стратегия предприятия. Учеб. практическое пособ. – М.: «Альфа-Пресс», 2010. – 184 с.
4. WWW. Strategiya.pred.

ПУТИ ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ ПИЩЕВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ

Умаров Илхомжан Юлдашевич

к.э.н. – доцент кафедры «Экономика»,
Андижанского государственной университета
Email: umarov_iyu@rambler.ru

Бурибоевой Ибодатхон Авазбековна

студенты
«БТСТИ» Андижанского государственной университета

***Аннотация.** В статье рассматриваются теоретико-методологические проблемы повышения эффективности предпринимательства в повышении конкурентоспособности предприятий пищевой промышленности. С целью повышения конкурентоспособности предприятий пищевой промышленности и улучшения их деловой активности разработаны научно обоснованные предложения и рекомендации.*

Ключевые слова: предпринимательская стратегия, стратегический менеджмент, конкуренция, конкурентоспособность.

Сегодняшний опыт многих развитых и ведущих стран мировой экономики доказывает, что конкуренция и доступ к мировым рынкам, прежде всего, постепенность реформирования экономики, структурных преобразований и углубление диверсификации, интенсификации новых высокотехнологичных предприятий и отраслей, может быть достигнуто за счет ускорения процесса модернизации и технического обновления действующих мощностей.

Эти процессы также важны для пищевой промышленности, которая является одной из важнейших отраслей экономики Узбекистана и требует ответственности новых путей производства и продажи. Одной из основных причин этого является текущий спрос на продукты питания, и решающее значе-

ние имеет стратегия выхода предприятий на международные рынки

В последние годы этому вопросу в Узбекистане уделяется большое внимание. Так как позитивные изменения, происходящие в экономике страны, рост производства продуктов питания и стратегия выхода продукции на международные рынки имеют решающее значение. Это, в свою очередь, свидетельствует о важности усилий по изучению продовольственного рынка в республике, налаживанию производства и поощрению персонала. Таким образом, изучение потребительского рынка требует удовлетворения спроса и потребностей населения в продуктах питания, а также эффективности совместных предприятий.

В деятельности предприятий пищевой промышленности предпринима-

тель не только занимается продажей продуктов или услуг, но также предлагает целый ряд концепций и обеспечивает их полную функциональность. Это, во-первых, определение основных потребностей потребителей с помощью интеллектуальных инструментов отслеживания предпринимательской деятельности; во-вторых, создавать продукты, отвечающие этим потребностям; в-третьих, формирование себестоимости продукции и рыночную стоимость этих продуктов, реклама, продажи и доставка потребителям; В-четвертых, это доставка или продажа продуктов, то есть прямая продажа продуктов питания через сеть. В этом смысле предприниматель должен разработать производственную стратегию для своего продукта.

В современных условиях особое внимание уделяется вопросам формирования предпринимательства во многих субъектах экономики и обращения внимания научно-проблемного решения его проблем, основу этих субъектов организует рыночная категория.

Как правило, устойчивость предприятий, специализирующихся на производстве одного продукта в рыночной экономике, характеризуется высоким уровнем риска. Потому что, негативное изменение конъюнктуры этого товарного рынка может оказать серьезное влияние на деятельность предприятия.

Поэтому желательно расширить структуру традиционных продуктов, производимых предприятием, в связи

с новым спросом на рынке и постоянно растущей продукцией. В этом случае потери, вызванные снижением спроса на некоторые товары на рынке или снижением цены, будут компенсированы увеличением спроса на другие товары или ростом цен.

Повышение конкурентоспособности часто приводит к улучшению качества продукции и услуг. Потому что новые виды продукции производителя, а также их желание улучшить свое потребление, в конечном итоге обеспечат улучшение качества. Это, наряду с увеличением продаж этих продуктов и услуг, влияет на расширение их рынков сбыта. В любой отрасли пищевой промышленности предпринимательская деятельность ведет конкуренцию внутриотрасли и межотрасли. Нельзя избежать конкуренции пищевых предприятий на местных рынках или одного географического сегмента. Тогда деятельность под названием «конкурентная борьба» то есть под понятием вида деятельности будет подразумевается конкуренцию. [1].

Пищевая промышленность стала одной из самых ранних отраслей промышленности для многих развитых стран. Например, во Франции, Германии и США доля производства продуктов питания в структуре промышленного производства составляет 6-8%, а в Италии – 12%. Это позволяет формировать 20% бюджета за счет пищевой промышленности и наполнять на 75-85% внутреннего рынка персонализированными продуктами [3, 114-115].

Должно иметь приоритетное значение развитие новых, современных предприятий пищевой промышленности с окончательным образцом производства, конкурентоспособными продуктами, ориентированными на экспорт.

Согласно задачам, поставленным правительством республики, в ближайшие годы необходимо удвоить объем переработки хлопкового волокна в 2 раза, производство пряжи в 2,6 раза, готовых трикотажных изделий и одежды в 3 раза, экспорт продуктов пищевых предприятий в 2 раза[2].

Согласно анализу, конкурентоспособность продукции местной пищевой промышленности составляет 50,1%, что на 49,9% ниже эталона. Однако для определения конкурентоспособности предприятия необходимо оценить ряд показателей, которые описывают развитие не прямых производственных процессов. Оценка непроизводственной сферы предприятий пищевой промышленности объясняется тем, что в мировой практике особое внимание сейчас уделяется общественному мнению, имиджу предприятия.

Коммуникационная политика иностранных деловых фирм во многом зависит от «связей с общественностью», которые описывают функции управления общественным мнением, политику и тактику организации, ко-

торые оцениваются общественными интересами, а также управление гласностью и планом действий.

Исходя из требований зарубежной практики, на предприятии оценивался уровень развития социальной сферы. По мнению зарубежных экспертов, сотрудники могут создавать конкурентоспособную продукцию только при нормальных условиях труда.

Должно иметь приоритетное значение развитие новых, современных предприятий пищевой промышленности с предельной структурой производства, ориентированных на экспорт и конкурентоспособные продукты.

В контексте разработки и развития конкурентных бизнес-стратегий предприятия пищевой промышленности должны рассматривать конкуренцию как важный элемент быстрого развития среды. Разработка и реализация конкурентных стратегий в рамках бизнес-стратегий требует анализа конъюнктуры рынка, а также диагностики его конкурентной среды.

Использованная литература

1. Decree of the President of the Republic of Uzbekistan "On creation of high technology center in Tashkent with participation of Cambridge University of Great Britain". – №PP-1631 of 26.10.2011.
2. Основные показатели социально-экономического развития Республики Узбекистан. – Т.: Госкомстат, 2000-2017 гг.
3. Эванс Дж., Берман Б. Маркетинг. Сокр. пер. с англ.-М.: «Экономика», 2009. –С. 210.

ИННОВАЦИОННЫЙ ПОТЕНЦИАЛ В УСЛОВИЯХ РЫНОЧНОЙ ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА

Кучкаров Хабибулла,

доц. к.э.н.,

Султонов Мавлонжан Турсунбоевич

ст.пр. кафедры Экономики,

Андижанский государственный университет

Проводимые реформы в республике, направлены на формирование многоукладной экономики, где особое значение придается разработке и реализации государственной научно-технической политики, осуществление которой способствует повышению конкурентоспособности отечественной продукции на внутреннем и мировом рынках, решению экономических и социальных проблем, а также обеспечению устойчивого роста производства во всех отраслях экономики.

Современная экономика как саморазвивающаяся система находится в состоянии изменений, движущей силой которых выступают появление и распространение инноваций. Инновационный процесс в современных условиях приобретает особое значение, так как традиционные формы использования производственных ресурсов ограничены, а обеспечение экономического роста в прежнем режиме дает сбои и ведет к отставанию. Это особенно было заметно в условиях финансово-экономического кризиса и связанных с ним проблем.

Все это известно, однако в целом стратегия инновационной политики до сих пор в основном состояла лишь в

непродуктивном декларировании намерений в области инноваций. Несмотря на то, что в последнее время осуществляются подвижки в этой области в виде создания ряда органов по инновационному развитию в регионе, этот процесс требует своего исследования и соответствующих действий в этой области, так как нет эффективных конструктивных механизмов действительной реализации с точки зрения создания конкурентоспособной экономики региона.

В настоящий время повышение конкурентоспособности стран и регионов становится приоритетной задачей их экономического развития, решения которой связано с переходом экономики на инновационный путь развития. В свою очередь сам переход находится в прямой зависимости от достигнутого уровня инновационного потенциала.

В большинстве случаев категория «инновационный потенциал» трактуется и как совокупность ресурсов, и как способность системы их эффективно использовать их эффективно использовать для перспективного инновационного развития страны или региона. Его структура представлена

ресурсной, инфраструктурной и результативной составляющими.

Ресурсная составляющая инновационного потенциала является своего рода «плацдармом» для его формирования. Она включает следующие основные элементы, имеющие различно функциональное назначение: материально-техническое, информационно-финансовые, человеческие и другие виды ресурсов.

Материально-технические ресурсы являются вещественной основы определяющей технико-технологическую базу инновационного потенциала которая впоследствии будет влиять их масштабы и темпы инновационной деятельности.

Информационные ресурсы – эти модели, алгоритмы, программы, проекты и т.п., которые проводит материальные факторы из латентного состояния в активное. Данный вид ресурсов несамостоятелен, лишь объединившись с другими видами ресурсов – опытом, трудом, квалификацией, техникой, технологией, энергией, сырьем, – он выступает как движущая сила инновационного потенциала.

Финансовые ресурсы характеризуются совокупностью источников и запасов финансовых возможностей, которые есть в наличии и могут быть использованы для реализации конкретных целей и заданий. Наряду с обеспечивающей функцией финансы выполняют и страховую функцию, дублируя, а также измеряя в денежных единицах материально-технические, информационные, человеческие и другие ресурсы.

Человеческие ресурсы выступают главной творческой силой, поскольку человек обладает навыками, знаниями, способностями и генерирует новые идеи, воплощаемые затем в инновационной деятельности.

Инфраструктурная составляющая инновационного потенциала выступает связующей между ресурсной и результативной составляющими- и выражается способности системы на принципах коммерческой результативности привлекать ресурсы для инициирования, создания и распространения различного рода новшеств. Она включает оценку ресурсов государственной поддержки для создания благоприятного инновационного климата, а также инфраструктурные ресурсы инновационной сферы – наличие и дальнейший рост инвестиционных институтов, свободных экономических зон, технопарков, бизнес инкубаторов, инновационных и информационных центров, центров трансфера технологии.

Результативная составляющая инновационного потенциала отражает конечный результат реализации имеющихся возможностей, т.е. выступает его целевой функцией. Важность этой составляющей и целесообразность обособленного выделения подтверждается тем, что ее увеличение в свою очередь способствуют развитию других составляющих, в частности ресурсной.

Здесь сознательно не выделяется научный блок инновационного потенциала, поскольку его элементы прямо

или косвенно присутствуют во всех его трех составляющих.

Методологические подходы к оценке инновационного потенциала региона вытекают из его сущности, раскрытой выше. Принимая во внимание основные составляющие, а также ограниченность исходной информационной базы, предлагаемой официальной статистикой, оценка инновационного потенциала будет осуществляться на основе показателей ресурсной, инфраструктурной и некоторых элементов результативной составляющих.

Отмеченные выше методики вполне пригодны для оценки достаточно высокого инновационного потенциала развитых стран, но малоприспособлены для развивающихся стран с низким потенциалом, поскольку в них не учитываются ряд факторов, накладывающих ограничение на стимулирование инновационной деятельности.

Методика интегральной оценки инновационного потенциала региона включает пять групп показателей, оказывающих прямое воздействие на инновационные процессы, макроэкономическая, инфраструктурная, правовая, кадровая и экономическая группы. Используются следующие показатели – душевые доходы населения; количество занятых в сфере науки; объем инвести-

ций в основной капитал; количество страховых и кредитных организаций; затраты на технологические инновации и их удельный вес в общем объеме отгруженной продукции инновационно активных организаций; количество организаций, занимающихся исследованиями и разработками, а также ведущих подготовку аспирантов и докторантов, персонала, занятого исследованиями и разработками, докторов и кандидатов наук.

Таким образом, обзор подходов к измерению инновационного потенциала показывает, что нет какой-либо единой для всех стран и регионов методики его оценки. Вместе с тем анализ обнаружил их определенное сходство, поскольку все они для оценки инновационного потенциала используют более или менее схожий набор первичных показателей и на их основе рассчитывают соответствующие индексы.

Литература

1. Гаджиев Ю., Акопов В., Стыров М. Межрегиональные различия в научно-инновационном потенциале Российской Федерации // Общество и экономика. – 2009. – №2.
2. В.Г. Матвейкин, СИ. Дворецкий, Л.В. Минько и др. Инновационный потенциал: современное состояние и перспективы развития: монография, М-2007.

РОЛЬ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В МАЛОМ БИЗНЕСЕ

А. Вохидов.

АГУ.

А. Козимов

студент АГУ.

***Аннотация.** В статье рассматриваются особенности роль информационных технологии в малом бизнесе. В данной статье описывается вопросы организации и управления информационных технологии, а также перспективные направления проблемы при формирования инфраструктуры информационных технологии.*

Ключевые слова. экономика, малый бизнес, информационные технологии, информационные системы, управления, инфраструктура, трудовые ресурсы, затраты.

***Annotation.** The article focuses on the role of information technology in small business. This article describes the organization and management of information technology, as well as promising areas of problem in the formation of information technology infrastructure.*

Keywords. economy, small business, information technology, information systems, management, infrastructure, labor, costs.

Малый бизнес (МБ) – важнейший сектор современной рыночной экономики. Предприятия малого бизнеса в экономически развитых странах мира создают более 50 % валового внутреннего продукта и предоставляют от 50 % до 70 % от общего числа рабочих мест.

В Узбекистане все больше место в экономике страны занимает средний и малый бизнес, развитию которого придается большое значение на самом высоком уровне. Насколько реально вырос этот сектор экономики и как чувствуют себя в республике иностранные компании и частные предприниматели. Сегодня в Узбекистане

работает более 215 тысяч предприятий малого бизнеса, на долю которых приходится от 27,8 % до 98,4 % объема в различных отраслях народного хозяйства.

В силу своей массовости малый бизнес выступает одним из важнейших потребителей компьютерных средств и технологий. Большая потенциальная емкость рынка сбыта информационных технологий (ИТ) стимулирует производителей разрабатывать специализированные продукты, учитывающие специфику деятельности и особенности использования информационных технологий в этой категории субъектов экономики.

Основные отличительные особенности МБ обусловлены «малым» масштабом деятельности каждого конкретного предприятия этого сектора и ограниченностью располагаемых им материальных, трудовых и финансовых ресурсов («ресурс бедности») [2, с. 62].

Информационные технологии, относясь к категории дорогостоящих активов предприятия как с точки зрения приобретения, так и владения ими. Ограниченность финансовых ресурсов предприятий МБ создает трудности в создании полноценной ИТ-инфраструктуры (более 70 % ИТ-бюджета расходуется на поддержку именно инфраструктуры – серверов, операционных систем, накопителей, сетевого оборудования): парк технических и программных средств формируется, как правило, в течение длительного времени по мере возникновения потребностей в ущерб ее целостности и комплектности. Высокая стоимость технических и программных средств вынуждает довольствоваться минимальными средствами для автоматизации наиболее критичных для деятельности бизнес–процессов. Реализация серьезных индивидуальных проектов для сегмента малого бизнеса является больше исключением, чем правилом.

Зрелость ИТ-инфраструктуры предприятий малого бизнеса в значительной степени зависит от информационной насыщенности бизнеса, численности работников, занятых информационной работой, парка компьютеров и

оргтехники, степени формализации процессов управления [3, с. 440].

Более масштабный бизнес требует постановки регулярного менеджмента, более четкой регламентации должностных обязанностей и разделения труда. Большое количество сотрудников и численности компьютеров означают более высокую степень зависимости бизнеса от эффективности использования ИТ. В компании такого масштаба, как правило, развертывается сеть на основе выделенных серверов начального уровня, зарождается централизация информационных ресурсов и их совместное использование. Обслуживание ИТ-инфраструктуры осуществляется штатными ИТ-специалистами, либо передается в аутсорсинг. Больше внимания уделяется информационной безопасности, планированию затрат и управлению лицензиями. Затраты на поддержание ИТ-инфраструктуры становятся существенно значимыми в бюджете компании.

Дальнейшее увеличение размеров предприятия и рост информационной насыщенности бизнеса требуют еще более высокой степени организации в управлении ИТ-инфраструктурой. Предприятия этой группы имеют развитую организационную структуру, четко разграниченные функциональные задачи подразделений, отделов и служб, обязанности персонала. Руководство четко понимает значимость ИТ-активов для функционирования бизнеса, затраты на поддержание ИТ-инфраструктуры занимают значитель-

ное место в общем бюджете компании. Большое внимание уделяется вопросам управления ИТ-активами, развитию ИТ-инфраструктуры и информационной безопасности.

Перспективным направлением в решении проблемы формирования зрелой ИТ-инфраструктуры предприятий малого бизнеса видится использование «Облачных сервисов»: Инфраструктура как услуга (Infrastructure as a Service, сокр. IaaS); Программное обеспечение как услуга (Software as a Service, сокр. SaaS); Коммуникация как услуга (Communications as a Service, сокр. CaaS) и другие.

Облачные сервисы обеспечивают сокращение затрат на информационные технологии, техническую поддержку и сопровождение информационных систем, максимально быстрый доступ к востребованным ресурсам при решении информационных задач и отказ от них при исчезновении потребности, масштабируемость в соответствии с запросами, прозрачность и предсказуемость расходов, повышение мобильности персонала, занятого информационной работой. Основными ограничивающими факторами использования облачных сервисов являются риски, связанные с информационной безопасностью, обеспечением конфиденциальности данных и доступностью интернета.

Важной особенностью предприятий малого бизнеса является «Единство права собственности и управления», когда собственники выполняют руководящие функции. На степени

восприимчивости предприятия к ИТ эта особенность проявляется через личностные характеристики руководителя-собственника, его отношение к информационным технологиям и видение перспектив их использования. Чем более осведомленным является руководитель в области возможностей и конкурентных преимуществ применения ИТ, чем выше информационная насыщенность бизнеса и больше размер предприятия, тем более восприимчиво оно к внедрению информационных технологий [2, с. 65].

Такие особенности малого бизнеса как узкая специализация и многовекторность, высокие риски и склонность к быстрой смене деятельности, создают дополнительные проблемы в формировании целостной инфраструктуры предприятия в связи с противоречивыми требованиями, предъявляемыми к информационным системам. Так, требование узкой специализации выражается во внедрении специализированных программных продуктов, учитывающих специфику деятельности предприятия. Такие прикладные решения, как правило, не являются массово-тиражируемыми, обладают высокой стоимостью. Многовекторность деятельности затрудняет использование комплексных информационных систем, функционирующих по принципу «всё в одном», усложняет интеграцию прикладных решений от разных разработчиков. А склонность к быстрой смене деятельности влечет за собой высокие риски вложения ресурсов в приобретение специализированных программ-

ных средств, которые в скором времени могут потерять актуальность. Компромиссным вариантом является разработка небольших приложений для автоматизации специфических бизнес-процессов доступными инструментальными средствами (например, VBA MS Office).

Малые предприятия в своей деятельности используют особые режимы налогообложения, при необходимости переходя с одной системы на другую в заявительном порядке. Это накладывает требования гибкости к информационным системам.

Список литературы:

1. Ш. Ш. Шодмонов, У. В. Ғафуров. Теории экономика. Ташкент 2005
2. Rahab, Jogiyanto Hartono Adoption of Information Technology on Small Businesses: The Role of Environment, Organizational and Leader Determinant // International Journal of Business, Humanities and Technology Vol. 2 № 4; June 2012 ¼ P. 60–66.
3. Провалов В.С., Ефимова Е.В. Информационные технологии в малом бизнесе // Актуальные вопросы регионального хозяйства. Материалы всерос. науч.-практ. конф. Киров: Изд-во ВятГГУ. 2011.
4. www.lex.uz

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ПИСТИИ ПРИ ОЧИСТКЕ СТОЧНЫХ ВОД

Кучкарова Чулпоной Хабибуллаевна

Андижанский машиностроительный институт

Кучкаров Хабибулла,

к.э.н. доцент

Андижанский государственный университет Узбекистан,

Андижанская область.

***Аннотация.** В статье приводятся материалы методов очищения бытовых – сточных вод на примере растения писти, освещены эффективные способы очищения бытовых – сточных вод путем анализа в лабораторных условиях физических свойств и химического состава растения писти.*

Ключевые слова: биологическое очищение, бытовой сток, водоросль писти, эйхорния, азолла, биомасса.

***Abstract.** The methods of purification of domestic waste are shown using the example of a pest plants as an effective way to cleanse the life of a water by analyzing in physical conditions the physical properties and chemical composition of the pestle.*

Keywords: biological purification, domestic runoff, algae pest plants, eichornia, azolla, biomass.

В Республике Узбекистан регулярное наблюдение промышленного коммунально-бытового состояния должно вести согласно списка промышленных предприятий включённых в программу источников загрязняющих естественной среды. На сегодняшний день в составе канализационного стока выходящего из промышленных предприятий и коммунально-бытовых сетей постоянно увеличивается количество вредных веществ. Это в свою очередь приводит к нескольким проблемам.

Широкомасштабное развитие различных промышленных сетей, множественное строительство жилищных объектов для населения, появление новых городков постоянно увеличивает потребности к чистой питьевой

воде. Поэтому, в целях рационального использования имеющихся водных ресурсов строятся каналы и решаются проблемы обеспечения населения питьевой водой и орошение земельных площадей [5].

Несмотря на то что, в Республике Узбекистан по охране окружающей среды уникальные мероприятия, на сегодняшний день считается важнейшим вопросом пуск сооружений, увеличивающие эффект уменьшение загрязнение внешней среды и очищающие канализационных вод от различных отходов занимает жизни. При очистке канализационных вод широко используется механические, физические, химические и биологические методы.

При очистке канализационных вод биологическим методом принимаются метод обогащения зелёной массой микроскопической водорослей растений и другие методы. Путём применения биологического метода можно очищать примерно 80% от органических веществ, а физико-химическим методом около 30%.

В условиях Республики Узбекистан учитывая климатические условия степень очищения биологическим методом применив различных и имеющих высокую структуру водорослей растений можно доводить до 90-99% [7]. Кроме того, в различных промышленных предприятиях, в сельскохозяйственном производстве и коммунально-бытовых сетях велико значение воды. Например, единственно в городе Андижане для коммунального хозяйства на 1 человек расходуется около 250 литров воды, в результате в год требуется более 0,2 км³ воды. В настоящее время одним из преимущественных направлений является биологическая очистка сточных вод различными методами и использовать их в орошение сельскохозяйственных культур, охрана их состояния согласно требованиям. Для очистки сточных вод производственных предприятий и коммунально-бытовых объектов биологическим методом нами использованы водоросль растения пистия (*Pistia stratiotes*).

Р.Ш. Шоякубов и его сотрудники впервые создали биотехнологию очистки сточных вод выходящих из свиноводства, птицеводства и льяных

заводов с применением растения пистия (1982). На этом процессе изучены систематика, биология, морфология, анатомия растения пистия. Методы его выращивания и использования в народном хозяйстве. Методы биологической очистки сточных вод выходящие из производственных предприятий и коммунально-бытовых объектов в условиях Ферганской долины, в том числе в условиях Андижанской области недостаточно изучены. Поэтому, проведение научно-исследовательских работ по изучению биотехнологии очистки сточных вод коммунально-бытовых производственных предприятий городов Андижанской области является одним из актуальных проблем направлению охрана окружающей среды.

Цель научно-исследовательской работы заключается в создании технологии выращивания водоросль растения пистия в коммунально-бытовых сточных водах города Андижана и очистка коммунально-бытовых сточных вод города от разных органоминеральных веществ.

Целью настоящего исследования является при очистке городских коммунально-бытовых сточных вод выбрав из водорослей растений при различных концентрациях (25%, 50%, 100%) жидкости экспериментировать их рост и урожайность.

По результатам исследования можно сделать вывод, что урожайность растения выращенных при 25% обеспеченной кормой среде составляла 227,5 г/м², при 50% – 265,8 г/м² и при

Урожайность пистии выращенных в коммунально-бытовых сточных водах города Андижана

Варианты опыта	Биомасса, г/м ²						Рост массы в конце опыта	
	после трёх дней			в конце опыта				
	мокрая био-масса	суточный рост		мокрая био-масса	суточный рост		г/м ²	%
г/м ²		%	г/м ²		%			
100% ная сточная вода	1045	15,0	101,5	2000	318,3	191,3	166,7	200
Пистия со сточной водой; + водопроводная вода (1:1)	1190	63,3	116,3	2595	468,3	218,0	265,8	259,5
Пистия со сточной водой; + водопроводная вода (1:3)	1225	75,0	107,5	2365	380,0	193,0	227,5	236,5

100% – 166,7 г/м². Отсюда видно, что самая оптимальная среда – это 50 процентная обеспеченность.

Значит, растению пистия можно вырастить в коммунально-бытовых сточных водах города Андижана и это дает возможность биологическую очистку сточных вод. А это в свою очередь сохраняет микрофлору открытых водоемов.

Использованные литературы:

1. Book: Gillet. Watanabe. I. Microbiology of tropical soils and pland productivity/ the Hague: Nijhoff/Junk Publ. 1982. 169-185 p
2. Авторефераты диссертаций: Шоякубов. Р.Ш. Биология пистиителоризовидной и возможности ее практического использования: Ташкент. 1993. 46 с
3. Жданов.А.Д. Цирилнг, Д., Аквариум и водные растения. Санкт-Пемтербург, Гидрометиздат. 1991. 186-1888 с
4. Монографии: Музаффов.М.А. Флора водорослей водоемов Средней Азии. Ташкент. Наука, 1965. 117 с
5. Султанов.П. “Экология ва атроф мухитни мухофаза қилиш”.Т.”Мусика”, 2007. стр. 102-103.
6. Эргашев А. “Сувнинг инсон ҳаётидаги экологик моҳияти. Т., “Фан”,2009.
7. Шоёкубов.Р.Ш. “Биологик тозалашда пистия сув ўтининг аҳамияти” Т. “Фан”. 1993, стр.46

РАЗВИТИЕ КРЕСТЬЯНСКИХ ФЕРМЕРСКИХ ХОЗЯЙСТВ В ПЕНЗЕНСКОЙ ОБЛАСТИ

Улицкая Н.Ю.

кандидат экономических наук, доцент
Пензенский государственный университет архитектуры и строительства,
Россия

Кравченко М.Н.

магистрант направления подготовки 21.04.02 «Землеустройство и кадастры»
Пензенский государственный университет архитектуры и строительства,
Россия

Ишуева А.И.

магистрант направления подготовки 21.04.02 «Землеустройство и кадастры»
Пензенский государственный университет архитектуры и строительства,
Россия

В статье обозначены проблемы и преимущества крестьянских фермерских хозяйств, приведены результаты прогнозирования их развития в Пензенской области.

Ключевые слова: прогнозирование, статистический анализ, крестьянское фермерское хозяйство.

Key words: forecasting, statistical analysis, peasant farming.

За годы рыночных преобразований крестьянские фермерские хозяйства (КФХ) стали неотъемлемой частью многоукладной сельской экономики и народного хозяйства в целом, поскольку выражаются в форме предпринимательства на земле (земельная собственность, средства производства, семейная форма использования труда) и стиля жизни сельского человека; способствуют появлению рабочих мест на селе, вовлечению в производство различных категорий населения, рациональному использованию сельскохозяйственных угодий [2].

Анализ показал, что на пути эффективного развития КФХ в настоя-

щее время имеется ряд существенных проблем:

1) не сформирована достаточная законодательно-нормативная основа для развития производства КФХ и кооперации между ними; должным образом не осуществляется государственная поддержка местными органами власти; повсеместно осуществляется нарушение земельных прав КФХ;

2) КФХ ощущают дефицит материальных ресурсов в силу недостаточной государственной поддержки этого сектора экономики, слабой доступности для малого бизнеса рынка коммерческого кредита;

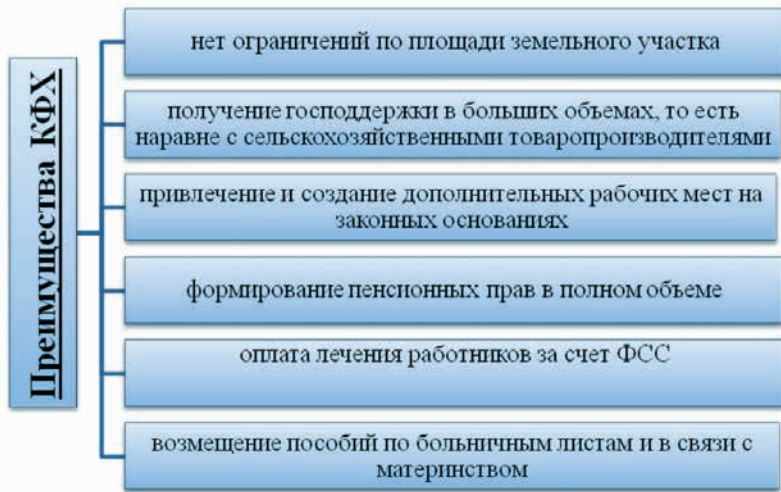

Рисунок 1. Преимущества организации КФХ на селе

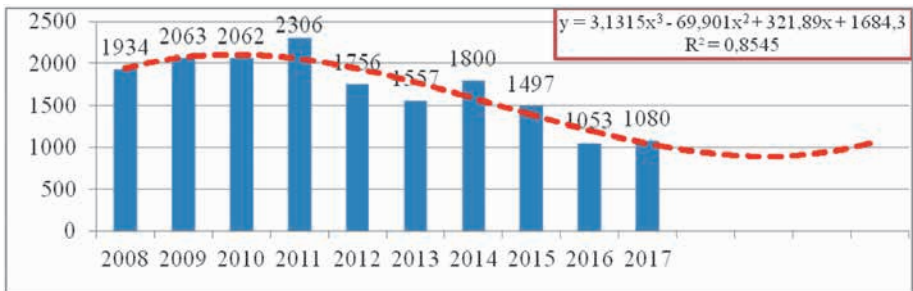

Рисунок 2. Прогноз численности КФХ в Пензенской области

3) не развиты коммуникации и инфраструктура сбыта аграрной продукции, не налажено материально-техническое и производственное обслуживание КФХ [1].

Кроме выделенных проблем, нами сформулированы и основные преимущества организации такого вида хозяйственной деятельности на селе, как КФХ, приведенные на рис. 1.

На рис. 2 представлен построенный нами график по официальным статистическим данным, показывающий

динамику и прогноз численности КФХ в Пензенской области.

На основе данных, приведенных в данном графике, можно сделать выводы о том, что за период с 2008 по 2017 гг. численность зарегистрированных КФХ сократилась на 55,8 %. За период 2008 г. по 2017 г. прекратили свою деятельность 854 хозяйства [1; 3].

Таким образом, предполагается, что существенно число КФХ в Пензенской области на ближайшую перспек-

тиву не изменится – не увеличится и не сократится, поскольку останутся актуальными как сдерживающие факторы, так и преимущества организации КФХ.

Литература:

1. Министерство сельского хозяйства Пензенской области: официальный сайт. – URL: <http://www.mcx-penza.ru/> (дата обращения: 12.11.2018).
2. Павлов А.Ю., Батова В.Н., Винничек Л.Б. Анализ развития сельских территорий Пензенской области на основе кластерного подхода // В сб. XIII Междунар. науч.-практ. конф. «Региональные проблемы устойчивого развития сельской местности». Пенза: ПГАУ, 2016.
3. Территориальный орган Федеральной службы государственной статистики по Пензенской области: официальный сайт. – URL: <http://pnz.gks.ru/> (дата обращения: 11.11.2018).

ЗАСТОСУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ КОНВЕНЦІЇ ПРО ПАН-ЄВРО-СЕРЕДЗЕМНОМОРСЬКІ ПРЕФЕРЕНЦІЙНІ ПРАВИЛА ПОХОДЖЕННЯ ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ УКРАЇНИ

Годяк А.І.

кандидат юридичних наук, доцент

Львівський державний університет внутрішніх справ

З 1 січня 2019 року Україна почала застосовувати положення Регіональної конвенції про пан-євро-середземноморські преференційні правила походження. Що це за конвенція та яке її значення для України? Зауважимо трохи в історію.

Підписавши 27 червня 2014 року Угоду про асоціацію з Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами Україна взяла на себе ряд зобов'язань, які визначені, зокрема, і в цілях створення такої асоціації. Відповідно до статті 1 Угоди про асоціацію, одною з таких цілей є запровадження умов для посилення економічних та торговельних відносин, які вестимуть до поступової інтеграції України до внутрішнього ринку Європейського Союзу (надалі – ЄС), у тому числі завдяки створенню поглибленої і всеохоплюючої зони вільної торгівлі, як це визначено у Розділі IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» цієї Угоди, та підтримувати зусилля України стосовно завершення переходу до діючої ринкової економіки, у тому числі шляхом поступової адаптації її законодавства до *acquis* ЄС

[1].

З метою виконання взятих на себе зобов'язань та пошуку додаткових можливостей для розширення присутності вітчизняних товарів на ринках ЄС, Кабінет Міністрів України розпочав процес приєднання держави до Регіональної конвенції про пан-євро-середземноморські преференційні правила походження. Зокрема, в Плані завдань і заходів з реалізації Експортної стратегії України («дорожньої карти» стратегічного розвитку торгівлі) на 2017-2021 роки, яка була схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 року № 1017-р [2] чітко було зазначено про необхідність поліпшення правових та економічних умов для здійснення міжнародної торгівлі. Одним із заходів такого поліпшення вказано завершення процедури приєднання України до Регіональної конвенції про пан-євро-середземноморські преференційні правила походження. Кінцевий термін виконання процедури приєднання – I квартал 2018 року.

І хоча Закон «Про приєднання України до Регіональної конвенції про пан-євро-середземноморські преференцій-

ні правила походження» було прийнято ще 8 листопада 2017 року [3], застосування Конвенції розпочалося лише з 1 січня 2019 року.

Зазначена Конвенція – це інструмент, розроблений ЄС для співпраці зі своїми торговельними партнерами, а також для співпраці цих країн між собою. Учасниками Конвенції є двадцять п'ять сторін, а саме: ЄС, країни ЄАВТ (Ісландія, Ліхтенштейн, Норвегія, Швейцарія), Албанія, Алжир, Боснія і Герцеговина, Грузія, Єгипет, Ізраїль, Йорданія, Ліван, Косово, Македонія, Марокко, Молдова, Палестина, Сербія, Сирія, Туніс, Туреччина, Україна, Фарерські острови та Чорногорія. Україна набула статусу учасниці 1 лютого 2018 року. Між учасниками Конвенції діє загалом понад сорок угод про вільну торгівлю. Україна, в свою чергу, вже уклала ще до 2019 року угоди про вільну торгівлю з наступними учасниками конвенції: ЄС, ЄАВТ, Грузія, Македонія, Молдова, Чорногорія. Ці угоди містять протоколи про походження товарів, які мають відмінності, характерні для кожної з угод.

Участь України у Конвенції дозволить розширити присутність товарів країни на ринках третіх країн, з якими укладені угоди про вільну торгівлю. Цьому сприятиме положення Конвенції про можливість використання країнами-учасниками матеріалів і сировини одна одної без втрати преференційного статусу походження (двостороння чи діагональна кумуляція).

На країни-учасниці Конвенції припадає близько 60% українського екс-

порту та 50% імпорту. Використання ідентичних правил походження та діагональної кумуляції дозволить експортувати товари за преференційними ставками мита, що збільшить вигоди для національних експортерів.

Як зазначило Міністерство економічного розвитку та торгівлі України, за оцінками експертів, з урахуванням участі України у Конвенції прогнозована майбутня лібералізація торгівлі, реалізована за умовами угод про вільну торгівлю у регіоні країн-підписантів, може досягти ефекту створення торгівлі у обсязі до 7% (понад 1,5 млрд. дол. США). У цілому, потенційне створення торгівлі шляхом приєднання держави до Конвенції може оцінюватися в межах 3 млрд. доларів США. У випадку активного долучення до використання принципу діагональної кумуляції, ця цифра може сягнути і 23 млрд. дол. США за найбільш оптимістичним сценарієм [4].

Разом з тим, слід враховувати, що практичне застосування положень Конвенції буде можливе після заміни всіх протоколів про походження товарів чинних угод про вільну торгівлю з країнами-підписантами. Наразі Міністерство економічного розвитку та торгівлі України розпочало роботу щодо заміни згаданих протоколів правилами походження зазначеної Конвенції. Зокрема, прийнято розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 вересня 2018 року № 642-р «Про схвалення проекту рішення Підкомітету Україна – ЄС з питань митного співробітництва стосовно заміни Протоколу

І «Щодо визначення концепції «походження товарів» і методів адміністративного співробітництва» до Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами – членами, з іншої сторони» [5].

Окрім цього, у травні 2018 року було проведено переговори з Грузією з питань внесення змін до Угоди між Урядом України та Урядом Республіки Грузія про вільну торгівлю від 9 січня 1995 року в частині правил походження. На даний момент українською стороною розроблено проект Протоколу про внесення змін до цієї Угоди, підписання якого доручено першому віцепрем'єр-міністру України С. Кубіву. «Зміни до Угоди про вільну торгівлю з Грузією дозволять створити нам перший діючий трикутник діагональної кумуляції ЄС-Україна-Грузія. На практиці це означає, що в українські виробники зможуть імпортувати сировину та комплектуючі з Грузії, переробляти їх в Україні та експортувати, наприклад, до Німеччини з українськими сертифікатами походження з нульовою або пільговою ставкою мита», – пояснив С.Кубів. Також С.Кубів додав, що застосування положень Конвенції до українсько-грузинської торгівлі створить більш сприятливі умови для українських експортерів, зокрема, наприклад, виробників соків та сокових концентратів [6].

Грузія стала першою країною, з якою Україна запровадить Регіональну конвенцію про пан-євро-

середземноморські преференційні правила походження в діючу зону вільної торгівлі.

На завершальній стадії переговорів знаходяться також угоди про вільну торгівлю з Туреччиною та Ізраїлем. Узгодження двосторонніх умов лібералізації торгівлі з Туреччиною в рамках переговорного процесу з укладення угоди про вільну торгівлю триває. Переговорний процес з Ізраїлем завершився в 2018 році. Угода про вільну торгівлю між Україною та Ізраїлем підписана 21 січня 2019 року. З моменту набуття чинності цієї Угоди будуть скасовані ввізні мита для близько 80% українських промислових товарів. Також завдяки скасуванню близько 70% ввізних мит на ізраїльську промислову продукцію стане можливим високо-технологічний інвестиційний імпорт. Це сприятиме модернізації промислового виробництва в Україні та збільшить додану вартість виробленої в Україні продукції [7].

Отже, як ми бачимо, застосування Україною Регіональної конвенції про пан-євро-середземноморські преференційні правила походження є, однозначно, позитивним моментом для держави. Які ж будуть конкретні наслідки для економіки України, побачимо вже в скорому майбутньому.

Список використаної літератури:

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014. Офіційний вісник України. 2014. № 75. Т. 1. Ст. 2125.

2. Про схвалення Експортної стратегії України («дорожньої карти» стратегічного розвитку торгівлі) на 2017-2021 роки: розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 №1017-р. Офіційний вісник України. 2018. № 11. Ст. 398.
3. Про приєднання України до Регіональної конвенції про пан-євро-середземноморські преференційні правила походження: Закон України від 08.11.2017. Офіційний вісник України. 2017. № 97. Ст. 2968.
4. FAQ щодо Регіональної конвенції про пан-євро-середземноморські преференційні правила походження [Електронний ресурс]. – Режим звернення: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=c6f67184-5736-4098-a8ff-282c3cc21339&title=FAQSchodoRegionalnoiKonventsiiProPanVroseredzEmnomorskiPreferentsiiniPravilaPokhodzhennia> (дата звернення 28.01.2018).
5. Про схвалення проекту Рішення Підкомітету Україна – ЄС з питань митного співробітництва стосовно заміни Протоколу I «Щодо визначення концепції «походження товарів» і методів адміністративного співробітництва» до Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами – членами, з іншої сторони»: розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.09.2018 № 642-р. Урядовий кур'єр. 2018. № 188.
6. Україна перегляне Угоду про вільну торгівлю з Грузією [Електронний ресурс]. – Режим звернення: <http://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=dd1c3bef-938f-41f2-9b19-5ff833281868&title=UkrainaPereglianeUgoduProVilnuTorgivliuZGruziiu> (дата звернення 28.01.2018).
7. Степан Кубів підписав Угоду про вільну торгівлю з Ізраїлем [Електронний ресурс]. – Режим звернення: <http://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=611315c1-defd-4179-8cb7-3a72ec6942be&title=StepanKubivPidpisivUgoduProVilnuTorgivliuZIzrailem> (дата звернення 28.01.2018).

ДЖЕРЕЛА КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ІСТОРИКО-ПРАВОВИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ

Гаврильців М. Т.

к.ю.н., доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін
Львівського державного університету внутрішніх справ, доцент

Лук'янова Г. Ю.

к.ю.н., доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін
Львівського державного університету внутрішніх справ

Буркало М. П.

здобувач вищої освіти

Львівського державного університету внутрішніх справ юридичний факультет

Ключові слова: конституційне право, право, звичай, закон, законодавча техніка.

Key words: constitutional right, right, custom, law, legislative technique.

Вивчення історії становлення і розвитку джерел конституційного права показує, що вивчення джерел конституційного права з точки зору їх змісту, юридичної сили, провідної ролі в регулюванні суспільних відносин, а також правові проблеми, пов'язані зі становленням джерел конституційного права, дозволяють отримати уявлення про конституційне право як галузь права, що дозволяє скласти уявлення про правову систему в цілому. На всіх етапах розвитку української державності система законодавства (система нормативно-правових актів та інших джерел) була важливим та ефективним інструментом управління людиною та суспільством.

Витоки українського конституційного процесу мають давні історичні традиції. Ще за часів Київської Русі на Віче укладалися договори між князем і народом, князем і його дружиною, що

відображено в різних редакціях «Руської правди». Так, у Київській Русі представницькі органи влади переважно не існували, а якщо і створювалися, то їх рішення не відігравали пріоритетної ролі перед документами верхньої влади – князів. Як аргументовано зазначається в юридичній літературі «акти правителів мали назву «устав», «грамота», «правда», «судебник», «урок» тощо. Утім термін «закон» вживався, наприклад, у договорах руських князів Олега, Ігоря, Святослава з греками (907, 911, 945–971 рр.). Але під ним розумілися не приписи, які виходили від державної влади, а неписані правила, звичаї, традиції». А. Піголкін також вказує, що «під категорією «закон» у Стародавній Русі розумілася система права, яка будувалася на звичаї» [1, с. 524]. Отже, вже з моменту утворення першої держави на території

теперішньої України поняття «закону» пов'язувалося з обов'язковістю в суспільстві правил поведінки, сформованих народом безпосередньо (а саме, у процесі неодноразового застосування), хоча при цьому і не використовувалися як такі, що були тоді ще невідомі і суперечили інтересам одноосібної влади, інструменти прямої і представницької демократії.

Найдавнішим джерелом права в Україні був звичай. Згадку про існування звичаїв, що регулювали поведінку людей у східних слов'ян ще до утворення Давньоруської держави можна знайти у літописах. Так, розповідаючи про східнослов'янські племена, літописець Нестор у «Повісті временних літ» зазначав, що ці племена «шляху обычаи свои, и закон отец своих, и преданье, каждо свой нрав» [2, с. 175].

Іншим джерелом права України був закон. Первинною формою закону в давньоукраїнському праві були договори. Ця форма застосовувалась як особами, так і суспільними групами населення: сільські громади або окремі території укладали договори про закріплення суспільних, політичних або міжнародних відносин. У формі договорів не лише підтверджувались, а й точніше формулювались існуючі норми звичаєвого права, або ж встановлювались нові норми права. У писемних пам'ятках договір мав назву миру, правди, ряду. До них належать договори, укладені нашими пращурами з греками, договори киян з князями. Договір (ряд) князя укладався з народом у випадку його обрання й тоді, коли

князь свавільно захоплював владу. Ці договори спочатку укладались як в усній, так і в письмовій формі. З кінця XII ст. вони укладались виключно у письмовій формі [3, с. 13–14].

У джерелах права Київської Русі помітне місце посідав судовий прецедент. Судова діяльність князів сприяла як трансформації старих звичаїв у норми права, так і створенню нових правових норм. Судовим рішенням надавалося значення загальної норми. Посилання на конкретні судові рішення можна знайти, наприклад, у ст. 23 Короткої редакції Руської Правди, ст. 2 Поширеної Руської Правди, в якій говориться: «Так судив Ярослав, так вирішували і його сини» [2, с. 74–75].

Українські землі Київської Русі після монголо-татарської навали не могли зберегти свою незалежність: з XIX ст. Київська земля і Волинь увійшли до сфери політичного впливу Литви, а Галичина – Польщі. Українські землі користувалися у Литві широкою автономією як у політичному, так і у правовому житті. В юридичному житті Литовської держави закріплено було застосування українського звичаєвого права у регулюванні правових відносин. Кожна українська земля мала своє «земське право», яке підтверджувалося земським правлінням. Джерелом писаного права у Литовській державі була «Руська Правда». Населення усіх українських земель керувалося звичаєвим правом та нормами «Руської Правди».

Західноукраїнські землі: Галицька, Львівська, Перемишльська, Саноцько-

Холмська з другої половини XIV ст. були приєднані до Польщі. Пізніше до Польщі відійшли Західне Поділля і Бельзька земля (усі ці землі в науковій літературі відомі під назвою «Червона Русь»). З 1433 р. на всі ці землі було поширено суто польське земське право, яке поступово проникало в центральні українські землі. Серед збірників польського права, що були чинними в українських землях, виділялися Вислицький статут 1347 р., Вартський статут 1420-1423 рр. Протягом XVI ст. у Речі Посполитій було здійснено зібрання статутів і законів у єдиний збірник (у 1505 р. – було схвалено Збірник законів польських, а у 1533 – новий збірник). З другої половини XVI ст. польський Сейм почав приймати закони, які стали називати конституціями. У 1782 р. була завершена робота по зібранню польських законів у єдиний Збірник законів [4, с. 90].

Національно-визвольна війна українського народу середини XVII ст. завершилася створенням української держави. Існування української держави призвело до появи нових джерел права – українських законів. Найпоширенішим джерелом права України цього періоду були нормативні акти, що виходили від українських органів державної влади. Гетьманська влада видавала акти у формі універсалів, декретів, ордерів, інструкцій та листів. Офіційними актами державної влади, які видавалися від імені гетьмана, були універсали. Гетьманські ордери вирішували певні конкретні питання суспільно-політичних відносин: про про-

ведення ревізії полків, про ведення роздрібною торгівлі тощо. Гетьманськими інструкціями визначалися права і обов'язки службовців, порядок діяльності судових органів. У декретах, грамотах та листах гетьманська влада повідомляла про прийняті законодавчі акти та порядок набуття ними чинності. Поряд із цим джерелом права були і міжнародні договори України, у тому числі й українсько-московські договірні статті (Переяславські (1659 р.), Московські (1669 р.), Конотопські (1674 р.) та ін.) [4, с. 91].

У Новий час особливу роль у формуванні конституційних ідей в Україні відіграла Конституція Пилипа Орлика 1710 р., яка, хоч і не розглядала Україну як цілком самостійну державу, водночас установлювала низку демократичних для тієї доби державних інститутів.

У процесі еволюції розвитку державності у східних слов'ян поступово під терміном «закон» стали розумітися, правові приписи, що встановлювалися монархом. Разом з тим, його акти іменувалися «указами», «декретами», «посланнями» та ін. Таким чином, слово «закон» протягом XIV–початку XX ст. фактично позначало існування не однієї з форм права, а певних меж дозволеної поведінки населення, іншими словами ототожнювалося з поняттям права в його теперішньому розумінні [5, с. 248–251].

Ґрунтовні наукові дослідження властивостей і ознак закону як вищої форми прояву волі народу, відправного початку для здійснення виконавчо-розпорядчої діяльності, основи право-

вих актів органів державного управління почали проводитися в основному лише по завершенні Великої Вітчизняної війни. Цьому сприяли, як справедливо підкреслює І. Овчаренко, як мінімум два фактори: по-перше, в даний період на основі норм Конституції 1936 р. стала формуватися принципово нова система права, що потребувало доктринального узагальнення її фундаментальних положень і принципів, встановлення шляхів і напрямків подальшого розвитку; по-друге, перемога над фашизмом сприяла зміцненню довіри громадян до соціалістичного способу владарювання, підвищенню авторитету права та нормативно-правових актів, які приймалися органами державної влади, взагалі [6, с. 7–8].

На сьогоднішній час правильне й адекватне відображення потреб життєдіяльності суспільства, ефективність, повнота і своєчасність прийняття юридичних приписів є визначальним фактором економічних, політичних, соціальних і культурних перетворень у державі. Нині основні

тенденції розвитку Українського суспільства, поглиблення його цивілізаційних засад пов'язані з політико-правовими і економічними реформами всередині країни і зовнішніми всевітніми інтеграційними та глобалізаційними процесами.

Список використаних джерел

1. Пиголкин А.С., Головистикова А.Н., Дмитриев Ю.А. Теория государства и права: учебник; [2-е изд., перер. и доп.]. М.: Высшее образование, 2008. 743 с.
2. Історія держави і права України: підручник. – [у 2-х т.] / за ред. В.Я. Тація, А.Й. Рогожина; кол. авторів: В.Д. Гончаренко, А.Й. Рогожин, О.Д. Святоцький та ін. – К.: Видавничий дім «Ін юре», 2000. Том 1. 580 с.
3. Історія українського права /за ред. О.О. Шевченка.– К.: Орлан, 2001. 214 с.
4. Васильченко О.П. Основні етапи розвитку джерел конституційного права Часопис Київського університету права. 2010. № 4. С. 89–93.
5. Марченко М. Н. Государство и право в условиях глобализации: [монография]. М.: Проспект, 2009. 400 с.
6. Овчаренко І.М. Закони у системі джерел (форм) права та їх класифікація: автореф. дис. канд. юрид. наук. 12.00.01; Нац. ун-т внутр. справ. Х., 2004. 19 с.

СУТНІСТЬ І ГЕНЕЗА РОЗВИТКУ ДЖЕРЕЛ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА

Гаврильців М. Т.

к.ю.н., доцент кафедри адміністративно- правових дисциплін
Львівського державного університету внутрішніх справ, доцент

Лук'янова Г. Ю.

к.ю.н., доцент кафедри адміністративно- правових дисциплін
Львівського державного університету внутрішніх справ

Іщенко С. Ю.

здобувач вищої освіти

Львівського державного університету внутрішніх справ юридичний факультет

Ключові слова: держава, законодавство, правотворчість, конституційно-правова реформа.

Key words: state, legislation, lawmaking, constitutional and legal reform.

Провідною умовою виникнення, становлення і розвитку правової держави є формування поваги до права, неухильне дотримання юридичних норм чинного на конкретний період існування держави законодавства і дотримання ключових конституційних принципів. Закони держави неодмінно мають відображати споконвічні ідеї добра та справедливості, свободи й рівності людини, поваги до честі та гідності особистості в суспільстві.

Важливо відмітити, що на сьогоднішній день цілком очевидним видається той факт, що держава, яка позиціонує і проголошує себе на конституційному рівні суверенною, незалежною, демократичною, правовою та соціальною може належним чином функціонувати лише за умови ефективної дії системи законодавства, що здійснює нормативне забезпечення існування та діяльності її демократичних інституцій.

На думку В. Цоклан «...під сучасними джерелами конституційного права України слід розуміти політичну волю та законні інтереси народу України, Української держави, територіальних громад України, а також інших суб'єктів конституційного правотворення, реалізовані у передбачених Конституцією та законами України юридичних формах. Тобто сучасні джерела конституційного права України об'єктивізують і унормовують політико-владні інтереси основних суб'єктів національного конституційного правотворення в передбачених Конституцією та законами України юридичних формах буття конституційно-правових норм».

Спробу періодизації основних етапів становлення та розвитку джерел конституційного права України здійснив В. Цоклан. Він переконаний, що основні етапи становлення та розвитку відповідних галузевих джерел пра-

ва представлені такими хронологічними межами:

1) X–XI ст. – 1710 р. – доконституційний етап, який передував утвердженню доктрини національного конституціоналізму та появи перших українських конституцій;

2) 1710–1918 рр. – етап формування системи національного конституційного права, започаткований прийняттям Конституції Пилипа Орлика у 1710 р., та ускладнений перебуванням Українських земель у складі Австро-Угорської та Російської імперій, Польщі, Румунії та Німеччини;

3) 1917–1921 рр. – етап утвердження джерел національного конституційного права доби національно-визвольних змагань;

4) 1919–1937 рр. – етап формування радянської системи джерел державного (конституційного) права;

5) 1937–1991 рр. – етап подальшого розвитку та занепаду радянської системи джерел державного (конституційного) права;

6) 1991–1996 рр. – етап формування нової національної системи джерел конституційного права незалежної України;

7) 1996–2004 рр. – етап розвитку та вдосконалення системи джерел конституційного права України, передбачених Основним Законом;

8) 2004 р. – донині (тобто до 2008 р.) – етап розвитку системи сучасних джерел конституційного права України в умовах конституційно-правової реформи. При цьому еволюція джерел конституційного права Украї-

ни мала системний характер і кожен із визначених етапів знаменувався якісними змінами всієї системи відповідних джерел права [1, с. 9–10].

Хронологічно, дослідження В. Цоклана не охоплює подальші віхи конституційного творення нашої держави, яке від 2008 року (коли було завершено дослідження) зазнало значних трансформаційних змін. Тому останній (восьмий) етап ученого варто обмежити 2010 роком, коли Конституційний Суд України визнав таким, що не відповідає Конституції України, Закон «Про внесення змін до Конституції України» від 8 грудня 2004 р. №2222-IV у зв'язку з порушенням процедури його розгляду та прийняття. Згідно з рішенням Конституційного Суду, відповідний закон № 2222 втратив чинність з дня ухвалення Конституційним Судом цього рішення. Цим Конституційний Суд України поновив чинність Конституції 1996 р. та звернувся до органів державної влади з вимогою невідкладно привести українське законодавство у відповідність до Основного Закону в редакції від 28 червня 1996 року.

Відтак, періодизацію розвитку джерел конституційного права України можна доповнити ще одним етапом:

9) 2010–2014 рр. розвитку та вдосконалення системи джерел конституційного права України, передбачених Основним Законом. Драматичні події, що відбулися у Києві з листопада 2013 р. по лютий 2014 р. призвели до повернення чинності конституційної реформи 2004 р., яка встановлює президентсько-парламентську форму дер-

жавного правління. Так, 21 лютого 2014 р. було прийнято Закон України «Про відновлення дії окремих положень Конституції України», яким було відновлено дію окремих положень Конституції України зі змінами, внесеними законами України від 8 грудня 2004 р. № 2222-IV, від 1 лютого 2011 р. № 2952-VI, від 19 вересня 2013 р. № 586-VII. Ці зміни обумовлюють відповідну новелізацію усєї системи джерел конституційного права України, що стосується повноважень Верховної Ради України, Президента України та органів виконавчої влади.

Безперечно, конституційно-правова реформа 2014 р. має визначальний вплив на подальший розвиток системи сучасних джерел конституційного права України і національної правової системи в цілому.

На сучасному етапі розвитку джерел конституційного права України виникає переоцінка цінностей, правових позицій, повернення до природно-правової доктрини і гуманістичних засад, відповідно до чого право розуміється насамперед як система прав, а не система норм. Сьогоднішня юридична наука доводить множинність і взаємозв'язок джерел конституційного права, а також їх подальший розвиток і удосконалення.

Таким чином, сучасні джерела конституційного права України та їхня система перебувають у процесі постійного розвитку та вдосконалення. На їхній генезис впливає сукупність об'єктивних і суб'єктивних чинників. Не останнє місце серед цих факторів посідають і осо-

бливості розвитку вітчизняного конституціоналізму та перебігу конституційного процесу в Україні.

Для сучасного конституційного права притаманне розширення суб'єктів правотворчості. Аналізуючи сучасний стан розвитку конституційного права України як галузі права та науки, можемо зробити висновок про те, що особлива роль нормативно-правового акта як основного джерела в системі конституційного права України не виключає існування і взаємодії інших джерел права, зокрема, таких як рішення Конституційного Суду України, рішення Європейського суду з прав людини (судовий прецедент), акти органів місцевого самоврядування, а також правова доктрина, конституційний звичай та закордонна конституційна практика.

Слід зазначити, що система джерел кожної галузі права у національній правовій системі не є стаціонарною незмінною системою, а є доволі динамічним явищем, що має здатність до розвитку і адаптації під впливом різноманітних історичних, політичних внутрішніх і зовнішніх процесів, а також видозмінюється завдяки потребам суспільства. Підтвердженням цієї точки зору слугує і позиція авторів колективної праці з загальної теорії права, які вважають, що уявлення про джерела права та їхні види не є статичними. З розвитком уявлень людини про право, виникненням різних підходів до його розуміння формувалося й змінювалося знання про його джерела [2, с. 152].

Список використаних джерел

1. Цоклан В.І. Система сучасних джерел конституційного права України: [монографія] / В.І. Цоклан; за ред. В.Л. Федоренка. Київ: Ліра-К. 2009. 400 с.
2. Загальна теорія права: [підручник] / За заг. ред. М.І. Козюбри. Київ: Ваіте, 2015. 392 с.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ПАРКУВАННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

Тимчишин Т.М.

Кандидат юридичних наук

Львівський державний університет внутрішніх справ

Значне щорічне збільшення використання транспортних засобів у містах та інших населених пунктах призводить до підвищення попиту на місця для їх паркування. Існуюча дорожня й вулична мережа більшості міст не призначена для існуючого навантаження на транспортну інфраструктуру, але й вона має використовуватись для паркування транспортних засобів.

27 вересня 2019 року набрав чинності Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування сфери паркування транспортних засобів» [1]. Він регламентує створення ефективного законодавчого механізму невідворотності покарання за порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксовані в режимі фото/відеозапису.

У зв'язку з цим, органи місцевого самоврядування можуть самостійно створювати відділи інспекторів з паркування, котрі поряд з працівниками Національної поліції матимуть повноваження по прийняттю рішень шляхом винесення постанов про вчинення адміністративного правопорушення, без складання протоколу про адміністративне правопорушення згідно з

нормами КУпАП [2]. Вищезазначені зміни стосуються: ч.1. ст.122 КУпАП (ненадання переваг у русі пішоходам на нерегульованих пішохідних переходах); ч.3 ст.122КУпАП (порушення правил руху і зупинки на смузі для маршрутних транспортних засобів, а також порушення правил зупинки, стоянки, що створюють перешкоди дорожньому руху або загрозу безпеці руху); ч.1 ст.152-1КУпАП (порушення правил паркування транспортних засобів, у тому числі неоплата вартості послуг з користування майданчиком для платного паркування за кожен добу користування); ч.2 ст.152-11 КУпАП (паркування на місцях для інвалідів).

Суб'єктом адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері паркування є фізична особа або керівник юридичної особи, за якою зареєстровано транспортний засіб. У разі якщо транспортний засіб зареєстровано за межами території України, притягається особа, яка ввезла такий транспортний засіб на територію України.

Фіксація правопорушення передбачає фото/відео зйомку уповноваженою посадовою особою обставин порушення правил зупинки, стоянки або пар-

кування транспортних засобів. При здійсненні фото/відеозапису обов'язковою є наявність не менше двох зображень транспортного засобу, отриманих з різних або протилежних ракурсів. У разі фіксації порушення, що полягає у неоплаті більш ніж 10 хвилин з моменту користування майданчиком вартості послуг платного паркування, в якому не впроваджена автоматизована система контролю оплати паркування. Обов'язковою є наявність додаткового зображення, що фіксує відсутність документа про оплату послуг з користування майданчиком для платного паркування під лобовим склом транспортного засобу. Хоча в даному випадку можуть бути проблеми пов'язані з належністю доказів, оскільки фото/відеозапису не завжди може чітко відобразити інформацію на чеку, який кладеться під лобове скло автомобіля (наприклад: власник автотранспорту заплатилатив за одну годину паркування а автомобіль стоїть цілий день).

Тимчасове затримання транспортного засобу інспектором з паркування здійснюється шляхом доставки для зберігання на спеціальний майданчик чи стоянку і проводиться виключно у випадках, коли транспортний засіб є таким, що суттєво перешкоджає дорожньому руху або створює загрозу безпеці руху в цілому. При тимчасовому затриманні транспортного засобу складається акт огляду та акт тимчасового затримання транспортного засобу.

У разі якщо порушення правил зупинки, стоянки, паркування тран-

спортних засобів зафіксовано в режимі фото/відеозапису, посадова особа уповноваженого підрозділу Національної поліції або інспектор з паркування за даними Єдиного державного реєстру транспортних засобів [3], чи за даними Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань [4], встановлює запитом відповідальну особу у посадових осіб уповноважених підрозділів за допомогою електронного цифрового підпису. Міністерство юстиції України зобов'язане надавати відомості про належного користувача транспортного засобу, з обов'язковим дотриманням Закону України «Про захист персональних даних» [5].

Повідомлення особи правопорушника здійснюється способом розміщення на лобовому склі транспортного засобу копії постанови про притягнення до адміністративної відповідальності (якщо особу правопорушника було встановлено на місці вчинення правопорушення) або протягом трьох днів з дня її винесення рекомендованим листом на адресу реєстрації фізичної або юридичної особи (у тому разі коли таку особу встановити не вдалося).

Днем отримання постанови є дата, зазначена в поштовому повідомленні про вручення її відповідальній особі або повнолітньому члену сім'ї такої особи.

У випадку якщо транспортний засіб зареєстровано за межами України, вноситься запит уповноваженою посадовою особою до відповідних елек-

тронних реєстрів Міністерства внутрішніх справ України та Державної прикордонної служби України. Відповідні органи (підрозділи) Державної прикордонної служби України за запитом посадових осіб уповноважених підрозділів зобов'язані надавати відомості про особу, яка ввезла транспортний засіб на територію України. Вручення особі, яка ввезла транспортний засіб на територію України, копії постанови, належать органам Державної прикордонної служби України.

Відмова особи, яка ввезла транспортний засіб на територію України, від виконання постанови про накладення адміністративного стягнення є підставою для внесення відповідних відомостей про іноземців та осіб без громадянства до бази даних осіб, яким згідно із законодавством України не дозволяється в'їзд в Україну.

У разі сплати відповідальною особою 50 відсотків штрафу протягом 10 банківських днів з дня набрання законної сили постановою про накладення адміністративного стягнення постановою вважається виконаною.

У разі несплати штрафу відповідальною особою, протягом 30 днів з дня набрання законної сили постановою про накладення адміністративного за паркування транспортних засобів така постанова підлягає примусовому виконанню органами Державної виконавчої служби України.

Список використаної літератури:

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування сфери паркування транспортних засобів Закон України від 21.12.2017 № 2262-VIII / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2262-viii>
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
3. Єдиний державний реєстр транспортних засобів / [Електронний ресурс] – точка доступу: <https://igov.org.ua/service/1397/general>
4. Єдиний державний реєстр юридичних осіб / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://usr.minjust.gov.ua/>
5. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>

СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ ПРАВООХОРОННОЇ ТА ПРАВОЗАХИСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ Й ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ПРАКТИЧНОГО ЗАСТОСУВАННЯ

Проць Іванна Миколаївна,

доцент кафедри правознавства, кандидат юридичних наук Прикарпатський інститут ім.М.Грушевського МАУП

Балига Марія Іванівна,

студент освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» Прикарпатський інститут ім.М.Грушевського МАУП

Правоохоронна діяльність – це передусім діяльність держави через спеціально створені нею органи. Воно передбачає спеціальне матеріально-технічне забезпечення, озброєння, пільги для працівників, які належать до правоохоронних органів і здійснюють правоохоронну діяльність. А правозахисні організації – це, як правило, громадські неурядові організації, основним завданням яких є захист прав і свобод людини та громадянина.

Оволодіння знаннями правових заasad утворення та організації діяльності частки державних органів, головним призначенням яких є забезпечення на основі застосування норм права належної законності і єдиного правопорядку в державі, становить важливий впливовий фактор розбудови державності, забезпечення ефективності пропаганди правових знань, підвищення рівня правової свідомості й культури громадян, забезпечення неухильного утримання законності з боку власне правоохоронних органів [1, с. 98].

Аналіз діяльності правозахисних організацій дає змогу визначити їх функції: профілактичну, захисну, правороз'яснювальну, координаційну.

Слушним, є припущення, що для здійснення такої правозахисної діяльності (реалізації правозахисної функції держави) державі може бути непотрібним створення спеціальних органів, як у ситуації правоохоронною діяльністю. Оскільки, ураховуючи конституційно-правове положення про важливість і пріоритет захисту прав і свобод людини, а також гарантування їх дотримання, правозахисна діяльність має бути ознакою та складовою діяльності будь-якого органу державної влади.

За своїм змістом правоохоронна діяльність є різноманітною. Кожний її напрямок має свої специфічні завдання і реалізується також властивими тільки йому методами. До основних напрямків правоохоронної діяльності держави відносяться: конституційний контроль, правосуддя, прокурорський нагляд, охорона громадського порядку, розслідування злочинів, захист прав та інтересів громадян та організацій, правова робота в різних сферах господарської діяльності, громадська правоохоронна діяльність [2, с. 54].

З іншого боку, жоден правоохоронний орган державної влади не може вважатися правозахисним органом,

оскільки покликаний насамперед охороняти право в його об'єктивному розумінні. Водночас правозахисна діяльність є однією з важливих функцій (складовою загального функціоналу) кожного правоохоронного органу державної влади, здійснення яких на нього покладено [3, с. 216].

Це жодною мірою не означає, що відсутні підстави говорити про наявність правозахисних органів державної влади. Такими є ті, де за аналогією з правозахисними організаціями правозахисна функція є основною, наприклад Уповноважений Верховної Ради України з прав людини.

Отже, здійснення правоохоронної діяльності відбувається державними органами, а правозахисної – як державними, так і недержавними. Здійснення правоохоронної діяльності передбачає можливість застосування примусу, а правозахисної – виключає будь – яке застосування примусу, окрім у межах процесуальної діяльності щодо з'ясування обставин конкретної справи.

У правовій демократичній державі правоохоронна і правозахисна діяльність мають бути максимально наближені одна до однієї. Законодавство як джерело права зобов'язане першочергово бути спрямованим на захист інтересів суспільства і людини, а вже потім інтересів держави як відповідної організації [4, с. 83-84].

Список літератури:

1. Дяченко В.І. Система правоохоронних органів: навчальний посібник. К.: КНЕУ, 2003. 320 с.
2. Білоус В.Т, Захарова О.С., Ковальський В.С., Малярченко В.Т. Суд, правоохоронні та правозахисні органи України: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2007. 352 с.
3. Хавронюк М. І., Мельник М. І. Правоохоронні органи, правоохоронна діяльність: Навч. посіб. К.: Атіка, 2002. 576 с.
4. Карпінська О.Б. Співвідношення понять правоохоронної та правозахисної діяльності і особливості їх практичного здійснення. Конституційно-правові академічні студії. 2015. Вип. 2. С. 83-90. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/kras_2015_2_12

ПРОБЛЕМА ИЗМЕНЕНИЯ ЦЕЛЕВОГО НАЗНАЧЕНИЯ ЗЕМЕЛЬ

Улицкая Н.Ю.

кандидат экономических наук, доцент
Пензенский государственный университет архитектуры и строительства,
Россия

Самсонова Д.А.

магистрант направления подготовки 21.04.02 «Землеустройство и кадастры»
Пензенский государственный университет архитектуры и строительства,
Россия

В статье рассматривается проблема изменения целевого назначения земель, последствия данной проблемы, меры, предусмотренные законодательством по решению данной проблемы, предлагаются пути решения.

Ключевые слова: целевое назначение, категории, разрешенное использование, земельные отношения, земельный участок.

Keywords: the purpose, categories, permitted use, land relations, land plot.

Согласно ЗК РФ все земли в России по своему целевому назначению делятся на 7 категорий [1]. Каждая категория земель имеет свой индивидуальный список видов разрешенного использования.

Для того чтобы изменить категорию необходимо в уполномоченный на то орган исполнительной власти или орган местного самоуправления направить ходатайство о переводе земель из одной категории в другую либо ходатайство о переводе земельных участков из состава земель одной категории в другую [2]. То, к какой именно категории будет отнесен тот или иной земельный участок, решают следующие органы власти (рис. 1): Правительство РФ, исполнительные органы государственной власти субъектов РФ, органы местного самоуправления [3; 4].

Любой из видов целевого использования может осуществляться без получения каких-либо дополнительных разрешений или процедур согласования. Если же целевое назначение конкретного участка земли не предусматривает осуществление планируемого вида деятельности, можно обратиться в соответствующие властные органы за получением разрешения на изменение целевого назначения. В том случае, если в отношении данной территориальной зоны действуют регламенты, предусматривающие соответствующий вид деятельности, такое разрешение получить существенно легче, чем инициировать процедуру перевода участка земли в другую целевую категорию.

Как показывает практика, если есть закон, то существуют и его нарушения.

Рисунок 1. Органы власти, решающие вопросы перевода земель

Они чаще всего выражаются в самовольном использовании земельных участков не по целевому назначению без применения установленной законодательством процедуры изменения целевого назначения. Также возможны сами отклонения от установленной процедуры изменения целевого назначения земельных участков. Могут быть нарушены материально-правовые предписания, препятствующие изменению целевого назначения земельного участка. Например, участок может быть предоставлен в пользование с нарушением требований градостроительной документации, без соблюдения режима охранных, санитарно-защитных зон и др. [6].

Если орган власти при предоставлении (передаче) земельного участка гражданину или юридическому лицу нарушил порядок установления и из-

менения целевого назначения такого участка, решение о предоставлении (передаче) земельного участка может быть признано недействительным. Если орган, осуществляющий государственную регистрацию прав на земельные участки, выявил нарушение порядка установления и изменения целевого назначения земельного участка, он вправе отказать в государственной регистрации прав на этот земельный участок. Если же такое нарушение обнаружено после осуществления государственной регистрации прав на земельный участок, то недействительной может быть признана такая регистрация [1; 7]. Однако следует отметить, что приведенные выше последствия нарушения порядка установления и изменения целевого назначения земельных участков наступают не автоматически. Они могут наступить

пить в случае принятия государственными органами соответствующих решений [4]. Суд может признать эти акты недействительными по иску заинтересованных лиц [3].

В заключение хотелось бы отметить, что рассмотренный круг проблем не является исчерпывающим – приведены лишь самые актуальные, на наш взгляд, вопросы. Чтобы их решить, мы предлагаем следующее:

1) разработать и утвердить генеральный план, в котором четко будет отражено отношение земель к соответствующей категории и их целевое назначение. Сложность в том, что создание генплана требует значительных финансовых средств, которых нет у большинства муниципальных образований;

2) установить такой порядок, чтобы решение об изменении разрешенного использования принималось бы тем органом, который осуществляет перевод, и это закреплялось бы в акте о переводе;

3) сократить объем избыточного пакета согласований, который должен предоставить инициатор перевода.

Законодателю следует серьезно обратить внимание и на несовершенство

законодательной техники, и на коллизии, возникающие при реализации соответствующих норм.

Литература:

1. Земельный кодекс Российской Федерации от 25.10.2001 N 136-ФЗ (ред. от 03.07.2016) (с изм. и доп., вступ. в силу с 01.01.2017).
2. Федеральный закон «О переводе земель или земельных участков из одной категории в другую» от 21.12.2004 N 172-ФЗ.
3. Сучилкин А.В. Земельное право : учебное пособие для студентов, обучающихся по направлению 21.03.02 «Землеустройство и кадастры» / А.В. Сучилкин. Пенза: ПГУАС, 2017. – 55 с.
4. Правовое обеспечение землеустройства и кадастров: учебное пособие для студентов направления 21.03.02. «Землеустройство и кадастры» / Н.Ю. Улицкая, М.С. Акимова. Пенза: ПГУАС, 2015. – 161 с.
5. Консультант Плюс [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.consultant.ru/>
6. Российская газета [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://rg.ru/2016/08/11/reg-sibfo/v-omske-mnogodetnym-vydelili-uchastki-na-zapretnyh-zemliah.html>
7. Legal Company «Right-Protect» Юридическая компания «ПРАВО-ЗАЩИТА» [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://pravo-zashita.ua.market/articles/1838-izmenenie-tselevogo-naznachenie.html>

УДК 343.976

ТРАНЗИТНЕ ПЕРЕМІЩЕННЯ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ ТЕРИТОРІЄЮ УКРАЇНИ НА ТЛІ СВІТОВОГО НАРКОТРАФІКУ

Климюк І.М.

аспірант, заступник декана юридичного факультету з навчальної роботи,
викладач кафедри адміністративного і кримінального права
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

TRANSIENT TRANSFER OF DRUGS BY THE TERRITORY OF UKRAINE IN THE WIDE OF THE WORLD DRINKS

У статті проведено аналіз транзиту наркотичних засобів по усьому світу, акцентуючи увагу на найбільш небезпечних наркорегіонах світу, що пролягають через територію України.

Ключові слова: наркотрафік, контрабанда, наркобізнес, наркорегіони, наркокартель, наркоторгівля, наркоторговці, наркокур'єри, наркодилери.

В статтє проведєн анализ транзита наркотических средств по всему миру, акцентируя внимание на наиболее опасных наркорегіонах мира, пролегающих через территорию Украины.

Ключевые слова: наркотрафик, контрабанда, наркобізнес, наркорегіоны, наркокартель, наркоторговля, наркоторговцы, наркокур'єры, наркодилеры.

The article analyzes the transit of narcotic drugs around the world, focusing on the most dangerous drug regions of the world, flowing through the territory of Ukraine.

Key words: drug trafficking, smuggling, drug business, drug regions, drug cartel, drug trafficking, drug traffickers, drug traffickers, drug dealers.

Постановка проблеми. Наркобізнес є надзвичайно прибутковим та розповсюдженим бізнесом по усьому світу, проте доходи від нього ще не допомогли у розвитку жодній з держав. Він займає перші місця серед глобальних проблем всесвіту вже на протязі 60 років, про що свідчить Єдина конвенція про наркотичні засоби 1961 року[1] та Резолюція (80) 2 Комітету міністрів Ради Європи «Утворення групи з співробітництва у боротьбі проти зловживання та незаконного

транспортування наркотиків (Група Помпідю)»[2]. Високий рівень вживання наркотиків не за медичним призначенням становить 33 особи на 10 тис. населення. За даними соціологічних досліджень, 35 % першокурсників професійно-технічних училищ та 25 % студентів вищих навчальних закладів мають досвід вживання наркотиків.

Активізувалася діяльність міжнародних наркосиндикатів у здійсненні транзитного переміщення наркотиків територією України[3]. Криміногенні

структури наркоіндустрії заповнили світовий ринок та вийшли на якісно новий рівень – почали розповсюджувати наркотики за допомогою новітніх інформаційних технологій. Заслугує на увагу й фактор законної діяльності пов'язаної з обігом наркотичних засобів, який у 45% є прикриттям злочинної наркоторгівлі. Вживання наркотиків стало звичним явищем, тому про існування проблеми у суспільстві – наркоманії, згадують, коли стає запізною – починається залежність від препарату (або у близьких); людина відбуває покарання у місцях позбавлення волі, або ж йому неминуче загрожує смерть.

Стан опрацювання проблеми. Розповсюдження наркотичних засобів стало гострою проблемою, шляхи до зменшення якої шукало чимало видатних науковців: Косарев В.І., Литвишко О.Г., Скибінським А.Г., Гавриловою Л.В., Музика А.А., Булак В.В., Карпенко Є.М., Сорока С.О.

Сердюк О.О., Марковська Г.О. та багато інших.

Метою роботи є дослідження шляхів розповсюдження наркотичних засобів територією України та способів їх переховування.

Виклад основного матеріалу. Наркобізнес – це організована злочинна діяльність, різновид незаконної підприємницької діяльності, що паразитує за рахунок осіб, які зловживають наркотиками, і провадиться у вигляді промислу з метою наживи. На сьогоднішній день вже сформувалася ціла наркотична субкультура, супутньою

діяльністю яких виступає корупція та організована злочинність.

Гостроту наркоситуації в Україні перш за все визначають два чинники: перший – високий рівень споживання наркотичних засобів, психотропних речовин та їх аналогів не за медичним призначенням; другий – наявність їх нелегальної пропозиції, тобто «чорного ринку», масштаби якого зростають[3]. Наркоторгівля є протизаконною торгівля забороненими наркотичними засобами, котрі зазначені у таблицях невеликих, великих та особливо великих розмірів наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, які знаходяться у незаконному обігу [4].

Розвиток сучасних технологій розширив можливості, що в свою чергу послугувало поштовхом до потужного поширення наркотичних засобів по світу. Існують визначені шляхи оптової поставки наркотиків від місць їх виробництва до споживача, який зветься трафіком наркотичних засобів – наркотрафіком він є каналом контрабандного транспортування наркотичних засобів, що охоплює маршрути їх переміщення, використовуваних для цього транспортних засобів, способи приховування заборонених наркотиків, у тому числі при перетині державних і митних кордонів, а також осіб, які беруть безпосередню участь в незаконному транспортуванні наркотиків і причетних до забезпечення її безпеки, а також до їх розповсюдження.

Схему сучасного наркотрафіку можна представити у вигляді такого

ланцюжка: виробники наркотиків – оптові постачальники – транспортувальники наркотиків (наркокур'єри) – оптові одержувачі наркотиків (наркодилери) – роздрібні наркотогровці.

На сьогоднішній день у світі активно функціонують два глобальні види наркотрафіку – афганський героїновий і латиноамериканський кокаїновий.

Існує кілька маршрутів транспортування афганського героїну:

«Північний маршрут» (або «шовковий шлях») – (Афганістан – Таджикистан – Киргизстан або Узбекистан – Казахстан – Росія – Україна – Білорусь – Прибалтика – Східна Європа – Німеччина – Нідерланди).

«Балканський маршрут» (Афганістан – Іран – Пакистан до порту Карачі – морським шляхом до Туреччини – країни Балканського півострова – Південна Європа – Центральна Європа – Нідерланди);

«Шовковий шлях» привертає увагу наркобізнесу прозорістю кордонів між країнами СНД, «північним маршрутом» прийнято називати експорт афганських опіатів в Росію і Європу через територію Середньої Азії. Транснаціональні наркокартелі перетворили Афганістан в наркоферму, який є абсолютним світовим монополістом, який виконує 94% всіх опіатів в світі. Важливу роль в транзиті афганських наркотиків відіграють етнічні угруповання, в тому числі узбецька наркомафія. Є підозри, що в наркотрафіку афганських наркотиків приймають участь військові різних країн [5].

Основними маршрутами контрабандного наркотрафіку латиноамериканського кокаїну «Кокаїновий маршрут» є:

«Північноамериканський маршрут» (Південна Америка – Мексика – США);

«Африканський маршрут» (Південна Америка – Мексика – Атлантика – Африка – Європа – Прибалтика – Росія) [4].

У Колумбії в виробництві та експорті кокаїну звинувачувалися місцеві повстанці-марксистки з ФАРК. Значна частина кокаїну йде в США, але чимала частина (близько 40%) потрапляє і в Європу. Спочатку кокаїн в Європу потрапляв через країни Карибського моря в порти Іспанії, але з посиленням європейської інтеграції наркотрафік став проходити через Західну Африку (Гамбія, Ліберія, Гвінея-Бісау). Через Африку проходить четверта частина експортованого до Європи кокаїну, що становить близько 50 тонн на рік. До 90% кокаїну потрапляє в США з Мексики, яка є ключовою ланкою кокаїнового транзиту. У Мексику кокаїн потрапляє з Колумбії морським шляхом (на риболовецьких судах і саморобних підводних човнах) через Тихий океан. Щорічний бюджет мексиканського наркотрафіку становить 40 млрд. долларів США. Відомі такі мексиканські наркокартелі: картель Сіналоа, тихуанський картель, Лос-Сетас, картель Гольфо, картель Хуареса, картель «тамплієрів» і багато інших.

Іншою ключовою ланкою кокаїнового транзиту є Венесуела, звідки нар-

котики потрапляють як в США, так і в Європу.

Перевагами «балканського маршруту» є більш короткі на шляху до країн ЄС відстані і менше число державних кордонів, які треба перетинати під час трафіку. Балканський маршрут починається у Південно-Західній Азії, проходить через території Ірану та Туреччини, після чого поділяється на два розгалуження, які пролягають через Балкани[5].

Перше з них, яке називають «Північна дорога», пролягає через Болгарію-Румунію-Угорщину-Австрію-Німеччину. Друге розгалуження – «Південна дорога» – морем через Туреччину та Грецію має вихід до Італії.

Як «Північна дорога», так і «Південна дорога» Балканського маршруту пролягають і через територію України:

а) **«Північна дорога»** – через автомобільні пункти пропуску на україно-молдовському та україно-румунському державних кордонах «Могилів-Подільський-авто», «Мамалига», «Порубне» і транзитом через територію України до Республіки Польща через п/п на україно-польському державному кордоні «Ягодин», «Устилуг», «Рава-Руська», «Краківець», «Шегині». До країн Балтії – через автомобільні п/п на україно-білоруському державному кордоні «Сеньківка», «Грем'яч», «Нові Яриловичі», «Виступовичі-авто», «Доманове».

Основними організаторами перевезень через територію України зазвичай виступають: афганська, пакистанська та китайська общини, центри

яких розташовані в містах: Одесі (Україна), Кишиневі (Республіка Молдова), Бухаресті (Республіка Румунія), Стамбулі (Туреччина). Основними перевізниками є водії вантажних автомобілів на маршрутах регулярних та нерегулярних перевезень – громадяни Туреччини, Молдови, Румунії.

б) **«Південна дорога»** проходить через морські п/п України від п/п «Одеса-1, 2, 3», «Іллічівськ-1, 2», «Скадовськ», «Євпаторія», «Ізмаїл-торговий порт», «Рені-торговий порт», далі до Італії транзитом територією України через п/п на україно-угорському й україно-словацькому державних кордонах «Тиса», «Ужгород», «Лужанка», «Вилок».

Основні види наркотиків, які перевозяться «Південною дорогою», – героїн та група амфітамінів. Основними організаторами перевезень через територію України є: китайська община в м. Одесі, організовані кримінальні угруповання Автономної Республіки Крим, Молдови, Туреччини.

В українські порти наркотики потрапляють з іноземними суднами з азійських країн Середземномор'я, в тому числі морськими поромами з Туреччини, Болгарії, Грузії. Основні перевізники наркотиків: водії мікроавтобусів – громадяни України (транзит країнами Східної Європи до Італії – регулярні та нерегулярні перевезення) та водії вантажних автомобілів на маршрутах регулярних перевезень – громадяни Туреччини, Молдови, Румунії.

Для перевезення використовують-

ся особливості конструкції вантажних транспортних засобів (тягачів), а також спеціально обладнані сховища у багажних і вантажних відсіках автомобілів та у причепах. У мікроавтобусах – серед речей багажу та в закордонних передачах і посылках. Крім того, для перевезення використовуються й лекові автомобілі. У них наркотики можуть перевозитись у салоні автомобіля на задньому сидінні під чохлами, або зберігатись у запасному колесі, у дверцятах, бамперах, бензобаку, крипитися до днища[5].

2. Північно-Чорноморський маршрут також має два розгалуження, й обидва вони починаються в Афганістані. Перший маршрут далі пролягає територією країн Центральної Азії до ринків Західної Європи через Російську Федерацію (далі – РФ), Україну, Білорусь та Республіку Польща. Другий маршрут з Афганістану проходить через Іран, Азербайджан, Вірменію, Грузію, Росію, звідки пролягає до країн Західної Європи:

а) «перший маршрут» проходить через автомобільні п/п на україно-російському державному кордоні «Гоптівка», «Велика Писарівка», «Катеринівка», «Бачівськ» транзитом через територію України до Республіки Польща через п/п на україно-польському державному кордоні «Ягодин», «Устилуг», «Рава-Руська», «Краківець», «Шегині».

Основними видами наркотиків, які перевозять «першим маршрутом», є опій та героїн. Основні організатори перевезень через територію України –

афганська, пакистанська та китайська общини, центри яких розташовані в РФ; та кримінальні угруповання України, РФ, середньоазійських країн СНД. Основними перевізниками є водії вантажних автомобілів на маршрутах регулярних та нерегулярних перевезень – громадяни РФ, жителі прикордонних областей.

б) «другий маршрут» проходить із закавказьких країн (колишніх республік СРСР) через автомобільні п/п на україно-російському державному кордоні «Новоазовськ», «Успенка», «Довжанський», «Ізварине» транзитом через територію України до Республіки Польща та Угорщини через п/п на україно-польському державному кордоні «Рава-Руська», «Краківець», «Шегині», «Тиса».

Основними видами наркотиків, які перевозяться «другим маршрутом», є опій, героїн, екстазі. Основні організатори перевезень через територію України – афганська, пакистанська й китайська общини, центри яких розташовані в Україні та РФ, а також кримінальні угруповання громадян України, РФ, середньоазійських та закавказьких країн[5].

Одна зі стратегій транспортування наркотичних речовин полягає у так званому методі на двох кроків: наркотики спочатку складуються у безпечному місці, а у визначений час та за сприятливих умов поступово перевозяться до країн Західної Європи.

Основними перевізниками є водії вантажних автомобілів на маршрутах регулярних та нерегулярних переве-

зень – громадяни РФ, жителі прикордонних областей.

3. Східно-Середземноморський маршрут: розпочинається в портах Пакистану та пролягає до ринків Західної Європи через Індійський океан, Червоне море, Суецький канал, південну частину острова Кіпр.

Маршрут становить стратегічну загрозу для України. Для транспортування наркотиків використовуються українські судна закордонного прямування (які здійснюють чартерні або регулярні перевезення між іноземними портами Азії та Європи без заходу в порти України) або українські моряки, які працюють за наймом на судах під прапором іншої держави.

4. Циганський маршрут: а) наркотики виробляються кустарним способом в Україні (у місцях компактного проживання громадян України циганської національності), направляються автомобільним транспортом для продажу в Білорусі та РФ (напрямки: м. Житомир-Гомель (Білорусь), м. Луганськ-Ростов-на-Дону, Шахтинськ (РФ)) через п/п на україно-білоруському державному кордоні «Виступовичі-авто», на україно-російському державному кордоні – «Ізварине», «Довжанський».

б) наркотики виробляються кустарним способом у Молдові (у місцях компактного проживання громадян Молдови та України циганської національності), направляються залізничним транспортом для продажу в Білорусі та РФ (напрямки: Молдова – транзит територією Білорусі – м. Санкт-

Петербург, Молдова – м. Москва) через п/п на: україно-молдовському кордоні: «Могилів-Подільський-залізнична станція», «Кучурган-залізнична станція»;

україно-білоруському кордоні: «Виступовичі-залізнична станція»;

україно-російському кордоні: «Конотоп», «Хутор-Михайлівський», «Зернове».

Основними видами наркотиків, які перевозяться цим маршрутом, є опій, героїн, марихуана, макова солома. Основні перевізники – наркокур'ери, які є громадянами України або Молдови циганської національності.

5. Албанський маршрут: починається (виробництво наркотиків) у регіонах із компактним проживанням албанської діаспори в країнах Балканського півострова (Албанія, Македонія, Боснія і Герцеговина), далі через Румунію, Угорщину наркотики переміщуються автомобільним транспортом в Україну через п/п на україно-румунському кордоні «Дякове», «Порубне», на україно-угорському кордоні – «Вилок», «Лужанка», «Косине», «Дзвінкове», де після їх розподілу в албанських діаспорах у регіонах України морським або повітряним транспортом доставляються наркокур'ерами до Туреччини або залізничним транспортом до РФ.

Основними видами наркотиків, що перевозяться таким чином, є героїн, кокаїн, MDMA – метилендіоксиметамфетамін (екстазі, «Ешка», «ХТС»). Основні перевізники – водії вантажних автомобілів на маршрутах регу-

лярних та нерегулярних перевезень, які є громадянами Туреччини, Румунії, Албанії, країн колишньої СФРЮ[5].

Для перевезення наркотиків на територію України автомобільним транспортом використовуються особливості конструкції вантажних транспортних засобів (тягачів), а також спеціально обладнані сховища в багажних і вантажних відсіках автомобілів та в причепах або серед вантажу.

Вивіз наркотиків з України морським транспортом до Туреччини здійснюється за змовою злочинців із членами екіпажів морських іноземних суден: як правило, наркотики перевозяться у важкодоступних місцях тих суден, на яких виконують свої обов'язки члени екіпажу, або в їхніх каютах серед речей багажу (повітряним транспортом – серед речей багажу).

Вивіз наркотиків з України залізничним транспортом у РФ здійснюється на тілі пасажирів-наркокур'єрів або серед речей їхнього багажу.

6. Африканський маршрут: починається (виробництво наркотиків) у країнах Центральної та Північно-Західної Африки, транзитом через європейські країни, далі повітряним або автомобільним транспортом наркотики потрапляють в Україну. Основні прикордонні пункти (п/п), через які здійснюється ввезення в Україну: автомобільні – «Тиса», «Ужгород», «Краківець», «Ягодин», повітряні – «Львів», «Одеса», «Дніпропетровськ», «Запоріжжя».

Основними видами наркотиків, які перевозяться цим маршрутом, є героїн, кокаїн, MDMA. Основні перевізники

– наркокур'єри африканського або арабського походження.

Як правило, наркотики перевозяться на тілі (або в тілі) наркокур'єра чи у спеціально обладнаних схованках серед речей багажу. Використовуються також спеціально обладнані сховища в легкових автотранспортних засобах великої вартості, які ввозяться як нові. З п/п вибираються ті, де є постійний великий рух автомобілів.

7. Угорський маршрут: в Україну потрапляють і наркотики, які були вироблені в Угорщині. Їх переправляють залізничним або автомобільним транспортом для продажу в Україні, в регіони компактного проживання громадян України, угорців за національністю, через п/п на україно-угорському кордоні: «Чоп (Дружба)», «Чоп (Тиса)», «Дзвінкове», «Лужанка», «Виллок». Основними видами наркотиків, які перевозяться цим маршрутом, є героїн, кокаїн, MDMA та група амфетамінів. Основні перевізники – наркокур'єри, які є громадянами Угорщини або України (вихідці з угорських діаспор).

Для транспортування наркотиків зазвичай використовують:

– рейсові автобуси і лекові автомобілі. У них наркотики перевозять у пасажирському салоні або серед речей багажу в багажному відсіку автобуса, у салоні автомобіля на задньому сидінні під чохлам (наркотики використовують як набивку сидіння). Також наркотики можуть зберігатися у запасному колесі, у дверцятах, бамперах, бензобаку, кріпитися до днища;

– пасажирські поїзди (міжнародно-го сполучення). Наркотики перевозяться серед особистих речей багажу або як «безхоз» із використанням особливостей конструкції пасажирських вагонів поїздів закордонного прямування: технологічних порожнин, рундуків для вугілля, міжстельового простору над вбиральнями та тамбурами вагонів, рундуків під сидіннями, радіаторів опалення, «третього поверху» полиць, сміттєзбірників, люків над електрощитами, акумуляторних ящиків, ніш для котлів опалення та умивальників, вентиляційних люків тощо[5].

8. Місцевий кримінальний маршрут: найбільш розвинений вид злочинної діяльності (пов'язаний з наркобізнесом) через державний кордон на Північному Сході та Півдні України. Перевезення здійснюють дрібні наркокур'єри через автомобільні та залізничні п/п на україно-російському та україно-молдовських кордонах.

Основними видами наркотиків, які перевозяться цим маршрутом, виступають наркотики кустарного виробництва (вироблені з місцевої сировини рослинного походження): макова солома, марихуана, опій. Вони перевозяться, як правило, в особистих речах брудного вигляду особами-волоцюгами або особами, які належать до нижчого щабля в ієрархії кримінального світу.

Висновок. Правоохоронні органи України визнають головним постачальником наркотиків у межах країни – іноземні злочинні організації. Ра-

зом з тим через своє стратегічне географічне положення Україна є важливим шляхопроводником для здійснення контрабанди наркотиків[5]. Для організації наркотрафіку використовуються усі види транспортувань, включаючи літаки, морський транспорт і навіть підводні човни, а також тіла живих і мертвих людей, і тварин. Одним з факторів розповсюдження наркотиків територією України є плодородні землі, наприклад, в Україні вирощується наркосировина – мак снотворний і коноплі, з яких виготовляють наркотичні засоби. Найбільш поширене незаконне вирощування маку снотворного має місце в західних, а конопель – у південних областях. З місцевих жителів найчастіше засуджуються особи, що займалися вирощуванням (з метою збуту) маку снотворного або конопель чи вчинили збут останніх, в основному приїжджим заготівельникам наркосировини. Місцем збуту наркотичних засобів у більшості випадках є ринки й інші громадські місця великих і середніх міст України. Однак останнім часом все більшого поширення набуває торгівля наркотиками через Інтернет шляхом так званих «закладок». Особі надається інформація про знаходження наркотичної речовини засобами електронного зв'язку, після чого «закладник (наркокур'єр)» залишає наркотик у попередньо визначеному місці, а замовник вже підбирає товар.

Ті, хто вживають наркотики не є головними накрозлодіями, у багатьох випадках вони є безпосередніми жертвами. На нашу думку, найбільш

небезпечним ворогом виступає наркотичний бізнес. Осередки злочинних наркоструктур по усьому світу формують систему, яку на сьогоднішній день не в змозі подолати жодна країна світу. Заходи, спрямовані на врегулювання наркотизації суспільства окремо взятої країни у цілому не мають відображення на загальній картині світового наркотизму, у якому окрім грошей немає місця жодним людським цінностям.

Список використаних джерел:

1. единая конвенция о наркотических средствах 1961 года с поправками, внесенными в нее в соответствии с Протоколом 1972 года о поправках к Единой конвенции о наркотических средствах 1961 года (от 30 березня 1961 г. № 995_177), в редакции от 01.12.2010г. [Электронный ресурс]: Режим доступа: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/995_177;
2. Резолюція (80) 2 Комітету міністрів Ради Європи «Утворення групи з співробітництва у боротьбі проти зловживання та незаконного транспортування наркотиків (Група Помпиду)», прийнята Комітетом міністрів на 317 зустрічі заступників міністрів 27 березня 1980 р № 994_696. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_696;
3. Стратегія державної політики щодо наркотиків на період до 2020 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28 серпня 2013 р. № 735-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/735-2013-%D1%80>;
4. Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження таблиць невеликих, великих та особливо великих розмірів наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, які знаходяться у незаконному обігу» від 01.08.2000 № 188 р [Електронний ресурс] // База даних «Законодавство України». – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0512-00>;
5. Практика розгляду судами справ про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів: Узагальнення Верховного Суду України від 01.01.2008, № v0011700-08. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0011700-08>.

THE WAYS LEGALIZATION OF REVENUE FROM CRIMINAL ACTIVITIES

F.Kh.Khudaykulov

Teacher of Department of Criminal Law and Criminology of TSUL

***Annotation:** in this article, the author analyzes the ways legalization of revenue from criminal activities and foreign experience. Also developed proposals, recommendations on the legalization of revenue from criminal activities.*

Keywords: legalization of revenue, the ways to commit a crime, transfer, conversion, exchange of property.

Ф.Х. Худайкулов

Преподаватель кафедры Уголовное право и криминологии ТГЮУ

СПОСОБЫ ЛЕГАЛИЗАЦИЯ ДОХОДОВ, ПОЛУЧЕННЫХ ОТ ПРЕСТУПНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

***Аннотация:** в данной статье проанализированы способы легализация доходов, полученных от преступной деятельности и зарубежный опыт. А также разработаны предложения, рекомендации по легализация доходов, полученных от преступной деятельности.*

Ключевые слова: легализация доходов, способы совершения преступления, придание правомерного вида, путем ее перевода, превращения или обмена.

Nowadays criminal community along with traditional methods commit the crimes such as not only murder, robbery, banditry, extortion, and theft, but also terrorism aimed at generating large profits, acquisition of income from the sale of natural resources, illicit privatization of state property, in the field of trade, tax or currency offenses. As a result, they need to legitimize revenue from criminal activities in various ways.

Comprehensive measures that are organized to combating against legalization of revenue from criminal activities, determine tax offenses, eliminate them, the smuggling of cash and foreign currency

funds, illicit economy which is the main source of revenue from criminal activities.

The Republic of Uzbekistan had joined the United Nations Convention against Corruption, adopted on October 31, 2003.

In particular, according to Article 23 of the Convention “Each State Party shall adopt, in accordance with fundamental principles of its domestic law, such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offenses, when committed intentionally:

(a) (i) The conversion or transfer of property, knowing that such property is

the proceeds of crime, for the purpose of concealing or disguising the illicit origin of the property or of helping any person who is involved in the commission of the predicate offence to evade the legal consequences of his or her action; (ii) The concealment or disguise of the true nature, source, location, disposition, movement or ownership of or rights with respect to property, knowing that such property is the proceeds of crime; (b) Subject to the basic concepts of its legal system: (i) The acquisition, possession or use of property, knowing, at the time of receipt, that such property is the proceeds of crime; (ii) Participation in, association with or conspiracy to commit, attempts to commit and aiding, abetting, facilitating and counselling the commission of any of the offences established in accordance with this article. 2. For purposes of implementing or applying paragraph 1 of this article: (a) Each State Party shall seek to apply paragraph 1 of this article to the widest range of predicate offences; (b) Each State Party shall include as predicate offences at a minimum a comprehensive range of criminal offences established in accordance with this Convention; (c) For the purposes of subparagraph (b) above, predicate offences shall include offences committed both within and outside the jurisdiction of the State Party in question. However, offences committed outside the jurisdiction of a State Party shall constitute predicate offences only when the relevant conduct is a criminal offence under the domestic law of the State where it is committed and would be a criminal offence under the domestic law of the State

Party implementing or applying this article had it been committed there; (d) Each State Party shall furnish copies of its laws that give effect to this article and of any subsequent changes to such laws or a description thereof to the Secretary-General of the United Nations; (e) If required by fundamental principles of the domestic law of a State Party, it may be provided that the offences set forth in paragraph 1 of this article do not apply to the persons who committed the predicate offence”¹

As a result, legalization of revenue from criminal activities as a crime which is recognized under Article 243 of the Criminal Code of Uzbekistan. Supreme Court Plenum adopted resolution² on February 11, 2011 in order to clarify the essence of this article.

The objective side of this crime is a transfer, conversion, or exchange of property, which has been obtained in result of criminal activities. As well as nondisclosure or concealment of original nature, source, location, way of disposal, movement, genuine rights in relation to the property or ownership thereof in the instance if such property has been obtained as a result of criminal activities.

If we analyze the objective side of this crime, that it consists of several criminal offences. They are:

First is revenue from criminal activities. This is money or other property ob-

1 https://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/Publications/Convention/08-50026_E.pdf

2 Resolution of the Plenum of the Supreme Court of the Republic of Uzbekistan dated February 11, 2011 № 1 «On some issues of judicial practice on legalization of proceeds derived from criminal activity».

tained as a result of the commission of a crime, as well as any gain or benefit derived from the use of such property, as well as the assets which have been converted into full or partial value, or that have been alienated or withdrawn from legal sources and other property.

Second is legalization of revenue from criminal activities. This is a transfer, conversion, or exchange of property, which has been obtained in result of criminal activities. As well as nondisclosure or concealment of original nature, source, location, way of disposal, movement, genuine rights in relation to the property or ownership thereof in the instance if such property has been obtained as a result of criminal activities³.

According to the Article 243 of the Criminal Code of Uzbekistan, legalization of revenue from criminal activities that is legitimate of the property (monetary or other property) acquired by offender as a result of criminal activity.

As an object of real property, such it may be any property mentioned in Article 169 of the Civil Code of Uzbekistan.

In this corpus delicti, the way of committing a crime is considered the obligatory sign, and its essential element is the property derived from the criminal activity.

The way of committing a crime of legalization of revenue from criminal activities was directly related by Criminal Code of the Republic of Uzbekistan. They are:

1. with the property transfer way (the way of committing offenses) to legitimate money and other property;

2. with the passing way (the way of committing offenses) to legitimate money and other property;

3. with the swap (the way of committing offenses) to legitimate money and other property;

Legalization of revenue from criminal activities especially divided into two groups:

First is legitimization through financial operations;

Second is legalization through agreements.

In particular, financial operations – operations on the movement of capital, including accounting of funds, placing them in accumulative accounts in different banks, transfer to other currencies, purchase of securities illegally found, withdrawal of money from the bank for returning funds to bank accounts, etc.

On the other hand, legalization through agreements – purchase and sale agreement, loan agreement, pledge agreement and others in the Civil Code of the Republic of Uzbekistan.

For example, we know illegal production, purchase, storage, carriage or transmission of narcotic and psychotropic substances in small amounts with the purpose to sell, as well as sale thereof (Criminal Code, Article 272.). The money and other property from this crime legitimated such as purchase and sale agreement, loan agreement, pledge agreement and others agreements.

The criminal offence such as legaliza-

³ August 26, 2004, Article 3 of the Law of the Republic of Uzbekistan «On combating against legalization of revenue from criminal activities and the financing of terrorism” in the first and second paragraph of Article 3 of the Law.// <http://www.lex.uz/docs/283717#2954950>

tion of revenue from criminal activities that is committed intentionally by the subjective side. The purpose and motives of the crime are crucial. The legalization of revenue from criminal activities that is committed such as motives of a transfer, conversion, or exchange of property, which has been obtained in result of criminal activities. As a result, obtaining to legitimate money and other property.

Unfortunately, the purpose of this crime is not clear in the Criminal Code of the Republic of Uzbekistan. However, this issue was resolved in the Criminal Codes of the CIS⁴ (the Commonwealth of Independent States).

According to the Criminal Code of the Republic of Uzbekistan, the subject of this crime is the physical person who attained the age of sixteen.

Unfortunately, in our criminal code, this offense is not envisaged by the legislature as an aggravating (qualifying) indication of the responsibility for committing a crime by a group of individuals, organized groups or criminal associations by abuse of power, ie these issues have not been resolved. Particularly, this issue had been settled in criminal codes of CIS countries.

In conclusion, the specific criminal-legal aspects of the ways commit of this crime envisaged by the disposition of Article 243 of the Criminal Code of the Republic of Uzbekistan is as follows:

First, it is in the Article 243 of the Criminal Code of the Republic of Uzbekistan that criminal prosecution, transfer of ownership or substitution of property (money and other property), obtained because of criminal activity, and is a way of committing a crime. Because the legislature directly pointed them to the disposition of this article;

Secondly, they are characterized as a qualitative indicator of offense. Unfortunately, our code does not provide this sign. Criminal offence related to this are cumulative. In particular, the property (monetary funds and other property) discovered. Because of criminal offence is committed by lawful fraud, that is, misuse or misuse of trust. For example, trading, debt, gift, mortgage, lease, exchange, etc., such as civil law, by fraudulent or misleading others to legitimize the proceeds of money or other property derived from narcotics. We can achieve a contractual settlement.

Third, the quality of aggravating circumstances imposes penalties on property acquired (money and other property), because of criminal activity. Unfortunately, these circumstances are not included in the list of circumstances of aggravating punishment under article 56 of the Criminal Code of the Republic of Uzbekistan.

Бундан ташқари хорижий мамлакатлар жиноят қонунчилигини ўрганиш ва таҳлил қилиш, шунингдек, юқорида назарда тутилган масалаларни ечими сифатида Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг 243-моддаси қуйидаги тахрирда баён қилиниш таклифни илгари сурамиз: Жумладан,

4 Criminal Code of the Russian Federation Article 174-174.1, 2018; Criminal Code of the Republic of Tajikistan Article 262, 2018; Criminal Code of the Republic of Kazakhstan. Article 218, 2018; Criminal Code of the Republic of Kyrgyzstan. Article 215, 2018// http://www.pravoteka24.com/zakony-drugih-stran/190-ugolovnyy_kodeks_stran_sng.html

In addition, we propose to study and analyze the criminal legislation of foreign countries as well as to address the above-mentioned issues in Article 243 of the Criminal Code of the Republic of Uzbekistan as follows:

Article 243. Legalization of Revenue from Criminal Activities

Legalization of revenue received from criminal activities, that is for **purpose** of a transfer, conversion, or exchange of property, which has been obtained in result of criminal activities, as well as nondisclosure or concealment of original nature, source, location, way of disposal, movement, genuine rights in relation to the property or ownership thereof in the instance if such property has been obtained as a result of criminal activities –

shall be punished with imprisonment from ten to fifteen years.

That criminal act has been committed in a large number in large amount – shall be punished with imprisonment from eight to ten years.

Actions envisaged by Paragraphs 1 and 2 of this Article committed in respect of:

- a) committed repeatedly;
- b) by previous concert by a group of individuals;
- b) the way of fraudulent;

- c) by way of abuse of office
- d) an organized group;
- e) committed in large amount - **shall be punished with imprisonment from ten to fifteen years.**

A person who has voluntarily made an offer or who has committed an offense and has actively assisted in the disclosure of the crime, and who voluntarily enters the criminal proceedings, shall be released from liability.

LIST OF LITERATURE:

1. https://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/Publications/Convention/08-50026_E.pdf
2. Resolution of the Plenum of the Supreme Court of the Republic of Uzbekistan dated February 11, 2011 № 1 «On some issues of judicial practice on legalization of proceeds derived from criminal activity».
3. August 26, 2004, Article 3 of the Law of the Republic of Uzbekistan «On combating against legalization of revenue from criminal activities and the financing of terrorism” in the first and second paragraph of Article 3 of the Law.// <http://www.lex.uz/docs/283717#2954950>
4. Criminal Code of the Russian Federation Article 174-174.1, 2018; Criminal Code of the Republic of Tajikistan Article 262, 2018; Criminal Code of the Republic of Kazakhstan. Article 218, 2018; Criminal Code of the Republic of Kyrgyzstan. Article 215, 2018// http://www.pravoteka24.com/zakony-drugih-stran/190-ugolovnyy_kodeks_stran_sng.html

ПСИХОЛОГІЯ СУДДІ

Магдисюк Людмила Іванівна

доцент кафедри практичної та клінічної психології,
кандидат психологічних наук
Східноєвропейського національного університету
імені Лесі Українки

Павлова Богдана Василівна

студентка 4 курсу
Східноєвропейського національного університету
імені Лесі Українки

Кунц Ірина Сергіївна

студентка 2 курсу
Східноєвропейського національного університету
імені Лесі Українки

Статтю присвячено проблемі теоретичного дослідження психологічних особливостей судді, як особи, що відповідає за винесення вироку під час судового процесу. Здійснено детальний теоретичний огляд особливостей ведення судового процесу та проаналізовано завдання, мету, відповідальність, котрі ставить за мету суддя під час прийняття та винесення рішень. Також, проаналізовано ті якості, котрими обов'язково має володіти суддя, як посадова особа у будь-якому суді.

Ключові слова: суд, допит, підсудний, суддя, моральні якості, вольові якості, психологічні особливості, професійний обов'язок, діяльність судді.

Key words: court, interrogation, defendant, judge, moral qualities, volitional qualities, psychological peculiarities, professional duty, activity of a judge.

Суддя – посадова особа відповідного суду, носій судової влади. Це та особа, яка уповноважена виносити судові рішення від імені держави. З цим пов'язане її підкорення тільки закону, заборона впливу на неї будь-яким способом [5].

У процесі дослідження події суддя конструює уявні моделі, висуває судові версії. Наявність обвинувального висновку у матеріалах кримінальної справи не повинна справляти сутес-

тивного впливу на суддю. Відповідно, пізнавальна діяльність судді спирається на вже зібрані матеріали, якими є докази з кримінальної справи на досудовому слідстві. Найважливішим елементом професійної спрямованості судді є **професійний обов'язок**, пов'язаний з професійною честю, постійним підвищенням майстерності, прагненням особистим прикладом виховати у людей повагу до закону, правосуддя, суду, високими етичними ви-

могами, які суттєво впливають на хід правосуддя [4, с. 86-89].

За роки дослідження, зрозумілим є те, що у суді не читають лекції, узагальнюють результати, навпаки – суд є тим місцем де «вирішується доля людей», розслідуються індивідуальні особливості тої чи іншої події, ті ж особливості усіх учасників судового процесу. Тут не може йтися про злочинність узагалі, а лише про злочинність саме тієї людини, яка сидить на лаві підсудних. Перебуваючи у межах того злочину, який засуджується і який він вивчає, захисник повинен тільки з нього враховувати свої дані і доводи, ґрунтуючись тільки на клінічному вивченні окремого випадку [1].

Зрозумілим є те, що судді у змагальному процесі, який характеризується як і обвинуваченням, так і захистом, належить регулююча роль. Така роль полягає у створенні ділової обстановки судового процесу, визначенні і регулюванні спілкувань, усуненні конфліктних відносин, зниженні надмірного емоційного збудження учасників [3].

Відповідно, до самого визначення поняття судді, судового процесу, ми можемо зробити певний висновок, який свідчить про те, що суддя повинен відрізнятись високими моральними параметрами, прагненням до справедливості. Необхідний індивідуальний підхід до кожної людини, поважне ставлення до її особистості [3].

Потрібно сказати, що діяльність судді включає такі найголовніші аспекти [2]:

- соціальний, який характеризується високою відповідальністю за свою діяльність, неупередженість тощо);
- реконструктивний, котрий включає загальний і спеціальний інтелект, пам'ять, увага, аналітичне мислення, інтуїція судді;
- комунікативний, тобто чуйність, емоційна стійкість, вміння слухати і розмовляти;
- організаційний, під яким розуміємо такі якості як воля, зібраність, цілеспрямованість, наполегливість;
- писемність, це загальна і спеціальна культура письмової мови, навички в складанні письмових документів [2].

Найголовнішою із функцій суду є дотримання моральних вимог в діяльності судді – це виховна функція. Всі його зауваження та пропозиції, жести, міміка знаходяться під пильним контролем всіх учасників судового засідання. Тому він повинен володіти достатньо сильною волею, бути неупередженим, принциповим, рішучим, уважним, об'єктивним, в міру строгим, наведені ним доводи повинні бути переконливі. Суддя зобов'язаний критично ставитися до справи, уважно вивчати матеріали, незважаючи на авторитет осіб, які їх підготували, бути терплячим, ерудованим, скромним, розсудливим, людяним, порядним, поважати закон [1].

Потрібно зауважити, що професійна діяльність судді вимагає від нього розвинених психофізіологічних якостей [2]:

- емоційної стабільності (вміння володіти сильними емоціями);
- тривалості працездатності (властивість всіх психічних явищ в більшій чи меншій мірі зберігати доцільну структуру в умовах впливу несприятливих деформуючих її чинників);
- швидкого орієнтування в ситуації, винахідливості, розвинених властивостей уваги, таких як стійкість та розподіл [2].

Найважливішим у діяльності судді вважається допит підсудного, який є один із засобів встановлення судом обставин справи, що розглядається і захисту підсудним своїх інтересів. Специфіка допиту обумовлюється психологією стану допитуваного, це може бути стрес, фрустрація тощо. Суд прагне отримати від підсудного правдиві свідчення, однак такими вони будуть лише при встановленні психологічного контакту між судом і допитуваним. Тому завжди потрібно пам'ятати про індивідуальний підхід до підсудного, використовувати психологічні відомості про нього: рисах вдачі, звички, уподобання, темпераменті, емоційній сфері, ролі у злочині, зв'язках, взаєминах із близькими, друзями, співучасниками злочинних дій [1].

Важливо враховувати позитивні властивості підсудного (нагороди, захоплення, склад сім'ї, ставлення до дітей, батьків). Відповідно, суддя використовує тактику і психологію допиту підсудного, які будуються на використанні психологічних прийомів [3]:

- докладний і детальний допит;
- форсований і уповільнений темп допиту;
- зіставлення свідчень, даних на попередньому слідстві і в суді;
- аналіз судових експертних висновків;
- постановка несподіваних питань, питань «здалеку»; питань, заздалегідь невідомих підсудному та його захиснику;
- створення психологічного напруження (наприклад, несподівані доводи судді, питання, розраховані на раптовість);
- апеляція до позитивних якостей підсудного[3].

Як висновок, зрозумілим є те, що своїм виглядом суддя зобов'язаний виховувати у людей шанобливе ставлення до судових органів, виробляти впевненість у справедливості винесених ними рішень. Він повинен володіти вольовими, емоційними якостями, бути освіченим у своїй справі, володіти комунікативними та письмовими навичками.

Список використаних джерел

1. Бедь В. В. Юридична психологія: навч. посіб / В. В. Бедь. – Львів: Новий Світ, 2000. – 376 с.
2. Кікоть В. Я., Рибникова В. Ю. Юридична психологія (з основами загальної та соціальної психології) / В. Я. Кікоть, В. Ю. Рибникова. – Москва: Закон і право, 2006. – 463 с.
3. Коновалова В. О., Шепітько В. Ю. Юридична психологія. Академічний курс, Підручник / В. О. Коновалова, В. Ю. Шепітько. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Харків: Право, 2008. – 240 с.

4. Магдисюк Л. І. Методи роботи практичного психолога у суді. / Л. І. Магдисюк, Б. В. Павлова // Zbiór artykułów naukowych z Konferencji Międzynarodowej NaukowoPraktycznej (on-line) zorganizowanej dla pracowników naukowych uczelni, jednostek naukowo-badawczych oraz badawczych z państw obszaru byłego Związku Radzieckiego oraz byłej Jugosławii. (30.01.2018) Warszawa : Wydawca : Sp. z o.o. «Diamond trading tour». 2018. – S. 86-89.
5. Соціологія: короткий енциклопедичний словник [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.subject.com.ua/sociology/dict/409.html>

УДК 343.13

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ РЕГУЛИРОВАНИЕ ОЦЕНКИ ДОКАЗАТЕЛЬСТВ В УГОЛОВНОМ ПРОЦЕССЕ

Бахтиёр Ражабов,

начальник кафедры уголовного и уголовно-исполнительного права
Академии Министерства внутренних дел Республики Узбекистан,
кандидат юридических наук, доцент

***Аннотация.** В статье изложено научно-теоретический анализ понятия оценка доказательств в уголовном процессе и мнение ведущих ученых о критериях оценки доказательств, а также результаты сравнительно-правовое изучения регламентации вопросов оценки доказательств в уголовно-процессуальном законодательстве некоторых зарубежных стран. На основе результатов анализа и исследования выдвинуты рекомендации и предложения по внедрению положительного опыта в национальном законодательстве, совершенствованию процессуальных норм о критериях оценки доказательств и расширению круг субъектов осуществляющих доказывания.*

Ключевые слова: доказательства в уголовном процессе, оценка доказательств, доказывание, дознаватель, следователь, прокурор, суд, судья, относимость, допустимость, достоверность, достаточность.

ISSUES OF IMPROVEMENT OF EVIDENCE EVALUATION ORDER

Bakhtiyor Rajabov,

Chief of the Criminal and criminal-executive law chair of the Academy of the
Ministry of Internal Affairs of the Republic of Uzbekistan,
PhD in law, Associate professor

***Abstract.** The article deals with the scientific-theoretical analysis of the concept of evidence evaluation in criminal proceedings and opinion of the leading scientists on the criteria for evaluating evidence, as well as the results of a comparative-legal study of the regulation of evidence evaluation issues in the criminal procedural law of some foreign countries. Based on the results of the analysis and research, recommendations and proposals were put forward for the introduction of positive experience into national legislation and improvement of procedural rules on the criteria for evaluating evidence.*

Key words: evidence in criminal procedure, evidence evaluation, proving, interviewer, investigator, prosecutor, court, judge, relevance, desirable, reliable, sufficiency.

Как нам известно, каждое доказа- зрение относимости, допустимости и
тельство должно быть оценено с точки достоверности к делу. Доказательство

признается допустимым, если оно собрано в установленном порядке и соответствует условиям, изложенным в статьях 88, 90, 92-94 УПК (часть 3 статьи 95 УПК) [1].

Как видно, для признания доказательств допустимыми в законе определены два условия: 1) сбор доказательств в установленном порядке; 2) соответствие доказательств условиям, изложенным в статьях 88, 90, 92-94 УПК.

Недостаточные доказательства сами по себе не обладают юридической силой, и не могут использоваться для доказывания предусмотренных статьями 82-84 УПК обстоятельств, а также быть основанием для обвинения.

В соответствии части 4 статьи 95 УПК доказательство признается достоверным, если в результате проверки выясняется, что оно соответствует действительности.

Специалистами (В.Ю. Мироновым [2, с. 7-9], Я.В. Ждановой [3, с. 6-10], А.А. Прокопенко [4, с. 12], Ф.В. Чирковым [5, с. 10]) в результате проведенных исследований выявлены следующие особенности оценки доказательств с точки зрения их достоверности: 1) достоверность доказательств обосновывается проведенной уголовно-процессуальной проверкой; 2) достоверность доказательств выражается в неоспоримости доказательств; 3) оценка достоверности доказательств состоит в определении соответствия содержания доказательств объективной действительности, в ходе сопо-

ставления полученных сведений другим доказательствам, имеющимся в уголовном деле, а также установления их источников, получения иных доказательств и обстоятельств, подтверждающих или опровергающих достоверность.

Опираясь на данные взгляды, под оценкой доказательств с точки зрения их достоверности понимается выяснение в результате проверки соответствия действительности заключений об обстоятельствах, имеющих отношение к уголовному делу, доказательство их неоспоримости.

На основании этого предлагаем дополнить действующую редакцию части 4 статьи 95 УПК (доказательство признается достоверным, если в результате проверки выясняется, что оно соответствует действительности) дополнить фразой «неоспоримо доказано» и изложить ее в следующей редакции: «доказательство признается достоверным, если в результате проверки выясняется, что оно соответствует действительности и неоспоримо доказано».

«Достоверность доказательств тесно связано с их допустимостью» [6, с. 9]. Потому что достоверность и допустимость доказательств находятся в органической связи друг с другом. Но достоверность и допустимость – самостоятельные и не входящие в друг друга особенности доказательств. Вместе с тем уместно поддержать следующие мысли Е.В. Бондаря: «Правила допустимости доказательств призваны гарантировать соблюдение прав участ-

ников судопроизводства при получении доказательственной информации и обеспечить достоверность (проверяемость) сведений об обстоятельствах, входящих в предмет доказывания, тем самым способствовать установлению объективной истины. Таким образом, допустимость доказательств обеспечивает их достоверность. В то же время решение о допустимости доказательства не предрешает вопроса о его достоверности, вывод о его допустимости предшествует, но не заменяет вывода о достоверности доказательства» [7, с. 8].

Любое обстоятельство, относящееся к уголовному делу, до того как стать достоверным представляется вероятным, то есть вероятность считается этапом к достоверности. Как верно отмечает Я.В. Жданова, достоверное знание в отличие от вероятного знания должно быть не только обоснованным, но и доказанным. Обоснованное знание это знание, для выдвижения которого имеются теоретические и практические подтверждения [8, с. 6-10].

В процессе исследования изучено 42 оправдательных приговоров, вынесенных судами нашей республики в 2016-2018 годы. В результате были выявлены следующие правовые пробелы в законодательстве, создающие возможности для причинения вреда правам и законным интересам граждан, в процессе оценки доказательств:

1) правовая не урегулированность того, в пользу какой стороны толковать доказательства, если нет возмож-

ности устранения сомнений другими доказательствами при доказывании вины (31 % изученных оправдательных приговоров да); 2) не установление, что ни одно доказательство не имеет заранее установленной силы (4 % изученных оправдательных приговоров).

Необходимо отметить, в норме УПК (статья 95), характеризующей понятие оценки доказательств, также не уточнены обстоятельства, при которых доказательства имеют или не имеют заранее установленную силу.

Результаты сравнительно-правового анализа свидетельствуют об определении в уголовно-процессуальном законодательстве ряда стран необходимой связи с этим нормы: 1) «доказательство не имеет заранее установленной силы» (часть 2 статьи 82 УПК Грузии [9], часть 2 статьи 94 УПК Украины [10], часть 1 статьи 61 УПК Эстонии [11]); 2) «ни одно доказательство не имеет заранее установленной силы для органа уголовного преследования или судебной инстанции» (часть 3 статьи 101 УПК Молдовы [12]); 3) «никакие доказательства для дознавателя, следователя, прокурора, судьи и суда не имеют заранее установленной силы» (часть 6 статьи 88 УПК Таджикистана [13], часть 2 статьи 136 УПК Туркменистана [14]).

В осуществленных некоторыми специалистами (Ф.В. Чирков [15, с. 9-10], С.А. Зайцева [16, с. 8]) исследованиях обоснована относительность доказательств. Говоря высказы-

ваниями Ю.Ю. Воробьевой, никакие обстоятельства уголовного дела и имеющиеся в нем доказательства не имеют заранее установленной силы [17, с. 8].

Исходя из необходимости судебной следственной практики, опираясь на международный опыт, в целях устранения правового пробела в условиях оценки доказательств, предлагаем дополнить статью 95 УПК следующей редактируемой частью:

«Ни одно доказательство не имеет заранее установленной силы».

По нашему мнению, определение данной нормы в статье 95 УПК послужит устранению правовых пробелов в законодательстве, создающих возможности для причинения вреда правам и законным интересам граждан, в процессе оценки доказательств.

Список литературы / References:

1. Уголовно-процессуальный кодекс Республики Узбекистан (По состоянию на 10.11.2018) // <http://lex.uz>.
2. Мионов В.Ю. Достоверность доказательств и их значение при постановлении приговора: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. – Челябинск, 2005. – 22 с.
3. Жданова Я.В. Проблемы вероятного и достоверного в уголовно-процессуальном доказывании и их влияние на принятие отдельных процессуальных решений следователем: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. – Ижевск, 2004. – 34 с.
4. Прокопенко А.А. Оценка доказательств в ходе рассмотрения уголовного дела судом первой инстанции: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. – Краснодар, 2009. – 27 с.

5. Чирков Ф.В. Оценка доказательств в ходе окончания предварительного следствия: автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. – Краснодар, 2012. – 24 с.
6. Гришина Е.П. Достоверность доказательств и способы ее обеспечения в уголовном процессе: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. – М., 1996. – 21 с.
7. Бондар Е.В. Теоретические и прикладные аспекты признания доказательств недопустимыми: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. – Красноярск, 2008. – 22 с.
8. Жданова Я.В. Проблемы вероятного и достоверного в уголовно-процессуальном доказывании и их влияние на принятие отдельных процессуальных решений следователем: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. – Ижевск, 2004. – 34 с.
9. УПК Грузии от 9 октября 2009 года (По состоянию на 01.01.2016) // <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes> (Бесплатная онлайн-законодательная база данных).
10. УПК Украины от 13 апреля 2012 года (По состоянию на 12.07.2018) // <http://base.spinform.ru> (База данных законодательства стран СНГ).
11. УПК Эстонии от 12 февраля 2003 года (По состоянию на 01.01.2017) // <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes> (Бесплатная онлайн-законодательная база данных).
12. Уголовно-процессуальный кодекс Республики Молдова от 14 марта 2003 года (По состоянию на 23.03.2018) // <http://base.spinform.ru> (База данных законодательства стран СНГ).
13. Уголовно-процессуальный кодекс Республики Таджикистан от 3 декабря 2009 года (По состоянию на 17.05.2018)

- // <http://base.spininform.ru> (База данных законодательство стран СНГ).
14. Уголовно-процессуальный кодекс Туркменистана от 18 апреля 2009 года (По состоянию на 09.06.2018) // <http://base.spininform.ru> (База данных законодательство стран СНГ).
 15. Чирков Ф.В. Оценка доказательств в ходе окончания предварительного следствия: автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. – Краснодар, 2012. – 24 с.
 16. Зайцева С.А. Оценка доказательств в российском уголовном процессе: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. – Саратов, 1999. – 24 с.
 17. Воробьева Ю.Ю. Современные проблемы процесса доказывания в российском уголовном судопроизводстве: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук: – Оренбург, 2006. – 22 с.

THE WAY COMMISSION OF A CRIMINAL OFFENCE AND ITS CRIMINAL LEGAL ASPECTS

Khudaykulov Feruzbek Khurramovich,

Teacher of Department of Criminal Law and Criminology of TSUL
of the Republic of Uzbekistan

E-mail: dr_prof@mail.ru Phone number: +99890 939 18 18

Annotation: *This article illustrates that the way commission of a criminal offence in the qualification of criminal act, including the theoretical and practical problems of the way commission of a criminal offence. In addition, proposals and recommendations for further improvement of the criminal legislation of the Republic of Uzbekistan.*

Key words: facultative signs, objective side of the crime; the way commission of a criminal offence, in a socially dangerous manner, with abnormal cruelty.

Худайкулов Ферузбек Хуррамович,

преподаватель кафедры Уголовное право и криминология
Ташкентского государственного юридического университета
Республика Узбекистан,

почта: dr_prof@mail.ru телефон: +99890 939 18 18

СПОСОБ СОВЕРШЕНИЯ ПРЕСТУПЛЕНИЯ И ЕГО УГОЛОВНО-ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ

Аннотация: *в данной статье представлены способ совершения преступления и его уголовно-правовые аспекты, в том числе его теоретические и практические проблемы, которые указаны в уголовном кодексе республики Узбекистан. Кроме того, разработаны предложения и рекомендации по дальнейшему совершенствованию уголовного законодательства республики Узбекистан.*

Ключевые слова: способ совершения преступления, уголовно-правовые аспекты, с особой жестокостью, общеопасным способом.

In the structure of the corpus delicti, it is customary to single out obligatory and facultative objective and subjective signs of the crime. Required those signs that are in any composition, for example, action or inaction; intent or negligence.

Facultative are those signs that are not obligatory for all corpus delicti, but only for those, which they are directly indicated in the disposition of a specific criminal

legal norm.

Facultative signs have the following criminal legal aspects:

a) can act as obligatory signs, without which there is no corpus delicti, for example, the method of committing a crime is crucial in distinguishing between theft and robbery, since it is specified in the dispositions of the relevant articles;

b) they can be qualifying signs affect-

ing increased responsibility;

c) in sentencing, they are taken into account as mitigating or aggravating circumstances that occur in the specific corpus delicti.

Division signs obligatory and facultative only occurs in connection with the general doctrine of the corpus delicti.

When qualifying for a particular criminal legal norm, all the signs indicated by the dispositions of the articles of the criminal code are obligatory. The foregoing allows us to conclude that the distinction between the notions of a crime at different levels of generalization has an important cognitive significance.

Facultative elements of a crime include the way, tools and means, place, time, conditions commission of a criminal offence.

These elements are inherent in any crime, since it is always committed in a certain way, in a particular place and specific situation, at a certain time, using various techniques that affect the degree of public danger of the criminal act.

However, by their nature, these elements are facultative, i.e. facultative under offenses. The court considers them when deciding on the punishment of the perpetrator.

However, the situation changes if one or several elements are indicated by the legislator in the disposition of the article in the Criminal Code within the specific corpus delicti. In these cases, these elements are obligatory and their presence or absence affects the qualification of the act.

For example, according to the criminal code of the Republic of Uzbekistan

Robbery is committed open larceny, theft is committed larceny in secret¹. “**Open larceny**” and “**larceny in secret**” are the way commission of a criminal offence. Exactly, they are mentioned by legislator, which that’s why they are not facultative.

Most often, **the way commission of a criminal offence** is as a constructive or qualifying signs of the corpus delicti.

Some scientists² consider that the way commission of a criminal offence is in the analysis of the action as the main characteristics of the action. They do not give it independent meaning.

However, the way commission of a criminal offence cannot be said with regard only to crimes committed by active behavior.

The way commission of a criminal offence with inaction has features.

Thus, in article of neglect of office (art. 207 of the Criminal Code), most often carried out by inaction, the legislator directly indicates the way commission of a criminal offence – an official due to his negligence or malpractice with regard to the office (an unfair or careless attitude to the service), which can equally apply to both action and inaction.

The way commission of a criminal offence is considered an obligatory element of the crime in cases when the legislator in the article of the criminal code indicates it.

Thus, the forms of larceny differ in the way they are committed, directly indicat-

¹ <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/55/Uzbekistan>

² The doctrine of the corpus delicti in the criminal law of Russia and China: Publ Aslanova “Press Law Center”, 2009. – P.17.

ed in Articles. 166 – 169 **robbery, larceny by embezzlement, fraud, theft**) of the Criminal Code and others.

Often, the way of committing a crime affects the degree of socially dangerous act (action or inaction). In such cases, the legislator identifies it as a qualifying sign. For example, intentional infliction of serious bodily injury entails a stricter responsibility in the case of using **with abnormal brutality** method (“с” of part 2 of **article 104** of the Criminal Code of the Republic of Uzbekistan.)

The way of committing a crime, even if it is not an obligatory or qualifying sign, it has great importance for the individualization of punishment.

Depending on the way of committing a crime, articles of the Criminal Codes of CIS³ (The Commonwealth of Independent States) can be classified dispositions are:

- 1) the single way to commit a specific crime is mentioned;
- 2) contains an exhaustive list of ways to commit a crime and
- 3) contains an approximate list of ways to commit a crime
- 4) The way of committing a crime is not specified and, therefore, can be any

The way of committing a crime is closely related to the tools and means used by the offender.

The means of committing a crime usually refer to such objects and phenomena of the outside world that the perpetrator uses to influence the object or object of the crime (for example, various devices, fire, gas, radiation, epidemics).

Weapons are also objects of the outside world. That are used to directly commit a crime (for example, weapons, objects used as weapons, vehicles).

In conclusion, the way commission of a criminal offence has triple criminal legal aspects.

Therefore, many scientists⁴ divide into triple criminal legal aspects of the The way commission of a criminal offence. They are:

First one is it may be mentioned in criminal code by legislative as the obligatory signs of the objective side of the crime. For example, according to the Criminal code of the Republic of Uzbekistan, facultative (nonobligatory) sign (exactly the way of committing a crime) of the objective side of the crime is mentioned as obligatory sign at the article 166 of the Criminal code. According to article 166, robbery, that is, **open larceny**. Open larceny is **the way of committing a crime**.

Second one is it may be mentioned in criminal code by legislative as the qualifying elements at the qualifying offense (criminal act). For example, according to

3 The Criminal Code of the Republic of Estonia (with amendments and additions as of 06/11/2018). www.estonia.news-city.info // The Criminal Code of the Republic of Belarus (with amendments and additions as of 07.17.2018). www.kodeksy.by // Criminal Code of the Republic of Kazakhstan (with amendments and additions as of 07/12/2018). www.zakon.uchet.kz // Criminal Code of the Republic of Kyrgyzstan (with amendments and additions as of January 24, 2017). www.online.zakon.kz.

4 Prokhorov L.A, Prokhorov M.L. П83 Уголовное право: Учебник. – М.: Юрист, 1999. – С. 41., Уголовное право. Обshaya chast: Учебник. Izdanie ispravlennoe dopolnennoe /Pod red. doktor yuridicheskix nauk, professora L.V. Inogamovoy-Khegay, doktor yuridicheskix nauk, professora A.I. Raroga, doktor yuridicheskix nauk, professora A.I. Chuchayeva. – М.: Yuridicheskaya firma “Kontrakt”: INFRA-M, 2005. – S. 65.

the Criminal code of the Republic of Uzbekistan, facultative (nonobligatory) sign (exactly the way of committing a crime) of the objective side of the crime is mentioned as obligatory sign at the article 97 of the Criminal code. That is, intentional killing with abnormal brutality. Unfortunately, in the second part of Article 104 is not mentioned the way of committing a crime “**in a socially dangerous manner**”. That is why it will have to mention.

Third one is it may be mentioned by court at the infliction of penalty. For example, according to the Article 56 of the Criminal code, aggravating Circumstances are in a socially dangerous manner and with abnormal cruelty.

The list of literature // References

1. <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/55/Uzbekistan>
2. The doctrine of the corpus delicti in the criminal law of Russia and China: Publ Aslanova “Press Law Center”, 2009. – P.17.
3. The Criminal Code of the Republic of Estonia (with amendments and additions as of 06/11/2018). www.estonia.news-city.info
4. The Criminal Code of the Republic of Belarus (with amendments and additions as of 07.17.2018). www.kodeksy.by
5. Criminal Code of the Republic of Kazakhstan (with amendments and additions as of 07/12/2018). www.zakon.uchet.kz
6. Criminal Code of the Republic of Kyrgyzstan (with amendments and additions as of January 24, 2017). www.online.zakon.kz.
7. Prokhorov L.A, Prokhorov M.L. П83 Уголовное право: Учебник. – М.: Yurist, 1999. – С. 41., Уголовное право. Обshaya chast: Учебник. Izdanie ispravlennoe dopolnennoe /Pod red. doktor yuridicheskix nauk, professora L.V. Inogamovoy-Khegay, doktor yuridicheskix nauk, professora A.I. Raroga, doktor yuridicheskix nauk, professora A.I. Chuchaeva. – М.: Yuridicheskaya firma «Kontrakt»: INFRA-M, 2005. – С. 65.

ЛИБЕРАЛИЗАЦИИ ВНУТРЕННЕГО ВАЛЮТНОГО РЫНКА И СОВЕРШЕНСТВОВАНИЮ КУРСОВОЙ ПОЛИТИКИ

Набиев Улугбек Миродилжон угли

Магистр, Международная исламская академия Узбекистан

***Аннотация:** В статье рассматриваются меры предпринятые Центральным Банком по либерализации внутреннего валютного рынка и совершенствованию курсовой политики.*

Ключевые слова: валютные интервенции, инфляционные риски, рыночный обменный курс, внутренний валютный рынок, курсовой политика.

LIBERALIZATION OF THE INTERNAL CURRENCY MARKET AND PERFECTION OF THE COURSE POLICY

Nabiyev Ulugbek Mirodiljon ugli

Master degree, International Islamic Academy of Uzbekistan

***Abstract:** The article discusses the steps done by the Central Bank to liberalize the internal currency market and perfection of the course policy.*

Key words: currency intervention, inflation risks, market exchange rate, internal currency market, exchange rate policy.

Важным условием является четкое определение валютной политики и стратегии интервенций Центрального банка, а также их прозрачное исполнение и ясное понимание со стороны участников валютного рынка.

Приоритетной задачей Центрального банка в этом направлении остается продолжение реализации мер по либерализации деятельности внутреннего валютного рынка с созданием максимально рыночных условий для формирования обменного курса национальной валюты.

Для выполнения данной задачи Центральный банк Узбекистана намерен последовательно сократить вмешательство в процессы курсообразования, совершенствовать стратегию

валютных интервенций в соответствии с принципами свободного плавающего валютного курса и подготовить субъекты экономики и участников валютного рынка к работе в новых условиях.

В среднесрочной перспективе интервенции Центрального банка будут носить нейтральный характер с целью не оказывать существенное влияние на процесс рыночного формирования тренда валютного курса.

Согласно международной практике, режим свободного плавающего валютного курса подразумевает минимальное участие центрального банка на валютном рынке. Центральный банк может осуществлять валютные интервенции в отдельных редких слу-

чаях при наступлении краткосрочных шоков и колебаний с целью сглаживания или предотвращения резких скачков обменного курса.

Однако, исходя из сложившейся в развивающихся странах практики, регулярное участие Центрального банка на валютном рынке неизбежно, так как Центральный банк является прямым покупателем монетарного золота и других драгоценных металлов у местных производителей.

Покупка драгоценных металлов приводит к прямому вливанию денежных средств в национальной валюте в экономику, что, при прочих равных условиях, повышает инфляционные риски в экономике, а валютные активы от продажи драгоценных металлов не поступают на внутренний валютный рынок.

Для нивелирования негативного воздействия прямой покупки драгоценных металлов со стороны Центрального банка и обеспечения сбалансированных условий, Центральный банк будет осуществлять регулярные продажи иностранной валюты на валютном рынке в соответствующих объемах.

В международной практике полноценное и эффективное выполнение Центральным банком посреднической функции в форме покупки драгоценных металлов у производителей и продажи полученной валютной выручки от реализации металлов на внешних рынках, на внутреннем валютном рынке не рассматривается в качестве прямой интервенции.

Таким образом, посреднический характер регулярных продаж Центральным банком иностранной валюты, а также активное участие регулятора на валютном рынке не преследует цели управления обменным курсом и не является интервенцией в классическом понимании.

Вместе с тем, необходимо учитывать, что на сегодняшний день инфляционные ожидания населения, во многом связаны с динамикой рыночного обменного курса. Исходя из этого, в краткосрочной перспективе обеспечение стабильности обменного курса национальной валюты является одной из важных задач денежно-кредитной политики.

При этом, обеспечение устойчивости валютного курса будет достигаться постепенным переносом акцента с прямых интервенций центрального банка на:

- расширение самодостаточности валютного рынка в целях достижения равновесия и сбалансированности спроса и предложения иностранной валюты посредством поэтапного увеличения амплитуды краткосрочных колебаний обменного курса;

- воздействие на спрос на иностранную валюту путем поддержания соответствующих объемов ликвидности в банковской системе, в том числе путем укрепления и гибкого использования преимущественно процентных инструментов денежно-кредитной политики и др.

Для достижения данной цели, Центральный банк будет придерживаться

принципа «нейтральности международных валютных резервов», суть которого заключается в стерилизации сумовой ликвидности, поступающей в банковскую систему вследствие операций по покупке драгоценных металлов у производителей.

Наряду с этим, принимая во внимание, что поддержание обменного курса национальной валюты на стабильном уровне затруднено наличием повышенного инфляционного давления в экономике, обеспечение устойчивости обменного курса в будущем напрямую зависит от снижения уровня инфляции.

Для обеспечения равновесного уровня реального обменного курса динамика обменного курса должна отражать изменения уровня цен на внутреннем рынке и в странах – основных торговых партнерах.

В этих целях, ввиду ограниченности глубины валютного рынка на начальных этапах в политике интервенции Центрального банка особое внимание будет уделяться сглаживанию резких колебаний обменного курса, которые возникают вследствие краткосрочного несоответствия между спросом и предложением иностран-

ной валюты, а не в силу фундаментальных факторов.

Развитие внутреннего валютного рынка будет достигаться путем последовательной либерализации валютного регулирования и формирования валютного курса, в том числе посредством поэтапного увеличения амплитуды колебаний обменного курса. Это позволит расширить глубину и самодостаточность валютной биржи и укрепить рыночные механизмы достижения равновесия спроса и предложения иностранной валюты.

Внедрение и гибкое использование таких инструментов, как валютные свопы, валютные опционы, фьючерсы и другие создадут дополнительные возможности для развития валютного рынка и обеспечения стабильности обменного курса.

Список использованной литературы

1. Пищик В.Я. Тенденции и перспективы валютного сотрудничества в рамках СНГ с учетом мирового опыта. // Формирование интеграционных объединений стран СНГ: финансовый, валютный, банковский аспекты. М.: Финансы и статистика. 2006.
2. Меньшиков С.М. Валютная реформа – веление времени. // Мировая валютная система и проблемы конвертируемости рубля. М.: Международные отношения. 2006.

ОСОБЕННОСТИ ПЕРЕВОДА ВОЕННЫХ ТЕРМИНОВ

Мусурманова Шахноза Кучкарровна

Научный соискатель

УзГУМЯ СлВС ЧВТКИУ Узбекистан

Аннотация: Данная статья посвящена исследованию особенностей перевода военных терминов и аббревиатур. Исследования в области военного перевода – важная и актуальная задача, направленная на достижение адекватности перевода, способствующая решению многих прикладных задач и ускорению обмена информацией в области военных технологий.

Ключевые слова: военные сокращения, аббревиатуры, перевод военных сокращений, военный перевод, тексты.

Abstract: This article is devoted to the study of peculiarities of military terms translations and abbreviations. Research in the field of military translation is an important and urgent task which is aimed to achieve the adequacy of the translation contributing to the solution of many applications and accelerate the exchange of information in the field of military technology.

Key words: military acronyms, abbreviations, translation of military acronyms, military translation, terms.

Армия, на сегодняшний день, является одним из важнейших социальных институтов во многих государствах мира. Поэтому возникает необходимость комплексного изучения военной тематики. В настоящее время профессия военного переводчика является актуальной. Согласно действующей программе по иностранному языку, иноязычная коммуникативная компетенция выпускника военного вуза предполагает владение иностранным языком как вторичным средством письменного и устного общения в сфере военно-профессиональной деятельности. На основе изучения и обобщения опыта преподавания иностранного языка в военном вузе был сделан вывод о том, что ведущей целью обучения при подготовке военных специалистов является фор-

мирование умений и навыков профессионально-ориентированного иноязычного чтения, которое является специфической формой речевого общения, опосредованной текстом, выступающим источником профессионально значимой информации и основным средством организации образовательного процесса по иностранному языку в неязыковом вузе.

При работе с военными текстами можно столкнуться со сложными военными терминами. Следует знать целый ряд научных и технических терминов для выполнения адекватного перевода. В основные отличия военных материалов также входят:

*специфические переменные-устойчивые и устойчивые словосочетания, характерные для этой сферы

*обилие номенклатуры, условных обозначений, сокращений (аббревиатур)

*технические характеристики оборудования, спецтехники

Насыщенность специальной военной терминологией является отличительным свойством военных материалов. К военным материалам обычно относят военно-художественные материалы, военно-публицистические и военно-политические материалы, военно-научные и военно-технические материалы, акты военного управления (различные военные документы). К собственно военным материалам принято относить научно-технические материалы и акты управления, связанные с жизнью и деятельностью войск и военных учреждений вооруженных сил. Военно-художественная литература, военная публицистика и военно-политические материалы являются военными лишь по своей целенаправленности и тематике и в основном обладают теми чертами, которые вообще присущи всем общественно-политическим, публицистическим и художественным текстам.

Наиболее употребительным приемом перевода военной терминологии являются лексико-семантические замены (конкретизация, генерализация, модуляция) – перевод лексических единиц оригинала путем использования при переводе единиц иностранных языков, значение которых не совпадает со значениями исходных единиц, но может быть выведено из них с помощью определенного типа логических преобразований.

Основные трудности в переводе сокращений:

1) аббревиации подвергаются почти все части речи, например: существительные (*Co – company*), прилагательные (*prim – primary*), глаголы (*atch – attach*), наречия (*SW – southwest*), предлоги (*w/o – without*), что может представлять сложность в устном переводе;

2) несоблюдение официальных правил порядок написания сокращений: прописными и строчными буквами, с точками и без точек, слитно и раздельно, со знаком дроби или с лигатурой;

3) сокращения могут выступать в предложении в различных синтаксических функциях, получая при этом соответствующее морфологическое оформление в соответствии с правилами английской грамматики, т. е. принимают окончание множественного числа, форму притяжательного падежа, форму прошедшего времени, присоединяют аффиксы, оформляются артиклем;

4) семантические сдвиги значения сокращений со значением терминов в их полной форме, например, *Military Police* - военная полиция, а *an MP* - военный полицейский; *Women's Army Corps* - женская вспомогательная служба сухопутных войск, а *WAC* - военнослужащая женской вспомогательной службы сухопутных войск [Нелюбин 1981; Судзиловский 1979; DOD Dictionary of Military Terms].

Сокращения могут быть переведены при помощи лексико-семантических

замен, описательного перевода, транскрипции/транслитерации, а также переводом полной формы с созданием на его основе новой аббревиатуры.

1) Перевод полной формы – самый распространенный прием перевода сокращений.

Примеры: *SEO (Sniper employment officer)* - офицер по использованию снайперов; *EVENT (end of evening nautical twilight)* - конец вечерних навигационных сумерек.

2) Лексико-семантические замены также часто используются при переводе сокращений и аббревиатур.

HALO (High altitude, low opening) - затяжной прыжок;

MRE (Meal, ready-to-eat) - сухой паек (сухпай).

Лингвистическое явление, как военный термин, с точки зрения его струк-

турно-семантических характеристик, способов его образования и сфер его функционирования. Мы надеемся, что полученные в ходе исследования сведения смогут соответствующим образом расширить лингвокультурную подготовку как военных переводчиков, так и переводчиков вообще, в силу специфики профессии вынужденных сталкиваться с самыми различными сферами деятельности.

Библиографический список

1. Нелюбин, Л.Л. Учебник военного перевода. Английский язык
2. Нелюбин, Л.Л. А.А. Дормидонтов, А.А. Васильченко. – М.: Воениздат, 1981. – 379 с.
3. Судзиловский, Г.А. Англо-русский военный словарь
4. О.В. Ширяева. Приемы перевода военных терминов с английского на русский язык.

ПРАВА ЧЕЛОВЕКА В НАВОЙИНСКОЕ ВРЕМЯ

Нилуфар Муродинова

ГулДУ талабаси nmurodinova@gmail.com

Annotation: *The medieval East knew many beautiful poets, but Alisher Navoi took a special place among them. Well fluent in Persian, he created his main poetic work, Khamsa (fifth), in his native Turkic language, which he had been preparing for many years to accomplish. Created in its native language, Hamsa showed the entire Muslim world the power and depth of the Turkic poetic speech.*

Аннотация: *Средневековый Восток знал много прекрасных поэтов, но Алишер Навои занял среди них особое место. Прекрасно владея персидским языком, он свой основной поэтический труд «Хамсу» (Пятерицу) создал на родном тюркском языке, к осуществлению которого готовился долгие годы. Созданный на родном языке, «Хамса» показал всему мусульманскому миру силу и глубину тюркской поэтической речи.*

Ключевые слова: Алишер Навои, традиция, оригинальность, «Пятерица», прозаический заголовок, таносуб, стиль.

Великий гуманный поэт показал, каким должен быть настоящий человек во всей своей жизни, как и другие правнуки средневековья. Он боролся против несправедливости, несправедливости в свое время, и описал это в своих трудах. Вот почему личный пример поэта привел к его собственному толкованию идей гуманности и благотворительности в его трудах. «Хамса» – произведение царя Алишера Навои. Навои ввел классическую традицию «Хамса» на свой родной язык. «Хамса» Навои является отражением духовного развития нашего народа в 15-м веке, в котором он отражает взгляды людей, жизни, религии, достоинства, морали и нравственности, и, в свою очередь, человечества и других, интерпретация идей добра.

Навои «Хамса» – это зеркало духовного состояния наших предков, отра-

жающее социальную жизнь прошлого, жизнь людей, традиции, религию, мораль. Великий поэт суммирует все современные проблемы своего времени. Если поэт живет в Хайрат уль-Аброр, эпохе поэта, когда поэт выпускает вопросы о своей жизни, природе, обществе и человеческих отношениях, он попытается ответить на них в последующих эпопеях, в случае событий. «Хамса» Навои- это монументальное произведение, включающее пять вышитых интерьеров. Презентации в его презентациях являются не только традиционным введением в реальность стихов, но и служат ключевым моментом для содержания. В этом отношении уделены особого внимания идеям, представленным во введении, поможет раскрыть символические значения, скрытые в повествовании. Во введении философские и этические взгляды великого фи-

лософа о вселенной, человеке, природе, личности, жизни и ее содержании, о великом потенциале великого мыслителя проявляются во всех его формах через художественные эмблемы, которые он использует. Важнейшей особенностью творчества Навои является тот факт, что, в отличие от всех мыслителей и художников, он был в гармонии с принципом божественности и секуляризма. Божественные идеи, символы, для которых идеал человека – это идеальный мир, мир – это зеркало этой идеальной вселенной, пример и урок. Действительно, человек отражает мудрость и сущность вселенной, божественного мира. В частности, взгляды на эту тему лежат в основе поэмы «Хайрат уль-аброр». «Весь мир в кубиках – мир в воде», – говорит Навои в своем стихотворении.

Мир кубов – великая вселенная, то есть вселенная существования, это маленькая вселенная, то есть человек. Эта точка зрения основана на истории создания Адама. Согласно Корану, Адам был создан из пыли, а затем послан ему духом Бога. Итак, человек имеет субстанцию и душу или природу и божество.

Вот почему искушение человека метафорическое и правдивое, божественное и мирское.

В своей поэме «Хайрат аль-Аброр» Хазрат Навои использовал идеи морали, морали, гуманизма и гуманизма, самоконтроля, справедливости и просвещения, природы и человеческой любви, уважения и уважения к образованию. Эти идеи попали в другие газе-

ли и рубины, стихи и прозаические произведения мыслителя. Как я сказал Хукул, «подход Навои к тасаффуф и цель этой доктрины – это подход и цель художника, который ответствен за судьбу человека и нации, которая зажигает за будущее концепции воды и воздуха, необходимых для развития Земли, не только за истину, но и за способность любить правду». Гуманистические взгляды на Мутафаккир основаны на исламской философии, и ученый развил свои религиозные и светские аспекты, его очевидные и тонкие аспекты в своих работах. В каждом стихотворении, написанном Алишером Навои в «Хамсе», гуманистические идеи очевидны.

Его высокие моральные качества, такие как патриотизм, гуманизм и благородные ценности Фархада, Ширин, Лейли, Меджнуна, Искандара, Сукрота и Платона в его стихах «Фархад и Ширин», «Лейли и Меджнун», «Садди Искандари» и других.

Эти изображения описаны в соответствии с социальными, философскими, этическими и гуманистическими взглядами ученого.

Навои вкладывает в людей такие высокие качества, как человечность, преданность, доброта, любовь и даже ради своего благополучия и счастья, жертвуя своей жизнью, благотворительностью, щедростью к другим.

Мутафаккир чтит человека своими качествами и дает понять, что он превосходит других существ.

Одним словом, добрые и благородные поступки Навои в жизни, его дея-

тельность в качестве государственного деятеля, улучшение жизни людей, облегчение трудных времен, сущность и значение «хамсы» питаются человеческим и гуманитарным духом.

Мутафаккир обеспечивает социальное содержание концепции человечества.

В этом эпизоде смирение, верность, самообладание, честность, щедрость, мудрость, помощь нуждающимся и сиротам, терпимость, доброта, доброта, милосердие, доброта, сострадание, сострадание, гуманизм – все это являет-

ся частью человечества, приведет к добру.

Список литературы

1. Алишер Навоий МАТ. 20 томлик / Навоий Алишер. – Тошкент, 1990. – Т. 1, - 485 с.
2. Алишер Навоий МАТ. 20 томлик / Навоий Алишер. - Тошкент, 1991. – Т. 8. - 510 с.
3. Жалолов Т. «Хамса» тал[^]инлари / Т. Жалолов. – Тошкент, 1968. – 88 с.
4. Носиров О. Узбек адабиетида газал / О. Носиров. – Тошкент, 1972. – 78 с.
5. Рашид ад-Дин Ватват Сады волшебства в тонкостях поэзии (Хада[^]ик ас-сихр фи дака[^]ик аш-ши[^]р) / Ватват Рашид ад-Дин. – М., 1985. – 327 с.

SOME FEATURES OF STYLISTIC TECHNIQUES IN MILITARY TEXT TRANSLATION

Bekturdiyeva Shohida Satiboldiyevna

Scientific researcher of Uzbekistan State World Languages University

Annotation.

This article is devoted to the features of stylistic techniques in military text translation. One of the most interesting aspects of the theory of translation is the problem of transmitting the stylistic devices of a language. Translation of stylistic techniques, the need to preserve the original image in translation, stylistic aspect of translation is very important in teaching English to military personnel. The given article considers the importance of translation, both oral and written, is a rather complex and multifaceted process. Translation is not just a replacement of one language by another but translate various cultures, personalities, levels of development, traditions and attitudes clash.

Key words: Military English, translation, content, stylistic devices, stylistic techniques, language skills, knowledge.

Аннотация. Данная статья посвящена особенностям стилистических приемов в переводе военных текстов. Одним из наиболее интересных аспектов теории перевода является проблема передачи стилистических приемов языка. Перевод стилистических приемов, необходимость сохранения исходного изображения при переводе, стилистический аспект перевода очень важен при обучении английского языка военнослужащим. В данной статье рассматривается важность перевода, как устного, так и письменного, достаточно сложного и многогранного процесса. Перевод – это не просто замена одного языка другим, но и перевод различной культуры, личности, уровни развития, традиции и столкновения отношений.

Ключевые слова: Военный английский, перевод, содержание, стилистические приемы, стилистические техники, языковые навыки, знания

Modern translation activity is connected with originals of different styles. It is not at all easy to convey the feelings, state, and feelings of the author during translation. To do this, it is not enough to have a large vocabulary, although this plays an important role. It is important to be able to recognize the expression in the translated text. The translator sometimes deliberately resorts to the use of stylistic

techniques in order to give more expressiveness and sensuality to the text being created. Translation of metaphors, metonymy, comparisons, allusions makes it necessary to treat the work very carefully not one translator. It should be noted that the problem of the translation of expression expresses not only beginners, but also professional translators.

One of the most interesting aspects of

the theory of translation is the problem of transmitting the stylistic devices of a language. To date, this aspect is insufficiently developed and continues to attract the attention of researchers, theorists and linguistic scientists and practitioners. The need for an adequate transfer of the figurative information of a work of art is the main aspect for studying the translation of figurative means, the reconstruction of the stylistic effect of the original in translation. But initially it is necessary to determine the essence of the definition of "translation»... As you know, translation is a complex multifaceted phenomenon, certain aspects of which can be the subject of research of various sciences. Translation is a psychological, literary, ethnographic and other aspects of human activity, and also combines the history of translation activities in a particular country or countries. Thus, many linguists, depending on the subject of the study, identify the following aspects:

- psychological translation studies (translation psychology),
- literary translation (theory of literary or literary translation),
- ethnographic translation studies,
- historical translation studies" [1], etc.

Certain aspects of translation studies greatly complement each other, striving for a comprehensive description of translation activities.

NF Danovsky compares the art of translation with the art of war. He presents the stylistic requirements of the work as strategic issues. Take the word "poet" as an example. In Russian, this concept has many varieties, shades, syno-

nymy: poet – piit – bard – button accordion – minstrel – akin – poetry – versifier – narrator. But in order for the translator to decide which of the synonyms he should use in this particular text, he needs to refer to the stylistic structure, to the stylistic features of the original of the entire work. Thus, the specialist has an excellent opportunity to select stylistic and rhetorical figures and tropes. It is the stylistic correspondence that will be for the translator the final criterion that will help him in the selection of the necessary vocabulary, grammatical forms and sentence structures. A professional translator uses the methods of transmitting some stylistic techniques used in the original in order to give the text greater brightness and expressiveness. At all times there was a dilemma before translators: either try to copy the original's technique, or, if the first is not possible, create in translation your own stylistic tool with a similar emotional artistic effect. This principle is often referred to as the principle of stylistic compensation, about which KI Chukovsky said that it is not metaphor that must be conveyed by metaphor, comparison by comparison, but smile by smile, tear by tear, etc. But beginners "masters of the word" need to remember, which is important not so much the form as the function of the stylistic device in the text. This means a certain freedom of action: the grammatical means of expressiveness can be expressed in lexical and vice versa. Having omitted a stylistic phenomenon that is not transferable to Russian, the translator will return the "duty" to the text, creating a different place in the text

– where it is most convenient – a different image, but with a similar stylistic orientation [2, p. 234].

If a novice translator does not have experience comparing different translations or translations with the original, then his attitude towards some texts is unequivocal: he is frightened by numerous verbal impersonations, various morphemes and allusions. As a result, the translator and translation are bracketed. On the other hand, when a person realizes the complexity and importance of the work of a translator, he is used to reasoning about it and comparing it, then in an interesting way he can touch the other extreme: the author disappears.

The text in this case becomes the creation of the translator, replete with his personal thoughts, feelings, experiences. There is no malicious intent in this, as there is none in the first variant. The author simply dissolves somewhere in the background. In either case, one thing must be remembered: if something is wrong in the translation, then it is the translator that is to blame, it is he who is responsible for the stylistic aspects of the text.

The desire of many translators to make the text “well and easy to read”, unfortunately, in practice leads to the appearance of a dull-smooth “translation language”. But perhaps that is different and impossible?

Is it possible to keep the stylistic features of the original in translation? If the translation is ugly, rough, strange, uneven, the readers will find it bad, and the translator – stupid. The fate of the translation and the reputation of the translator

depend mainly on the reaction and opinions of the majority of readers.

A variety of emotions from the read work can be both positive and negative. It turns out that translating, in everything, trying to convey the features of the author’s text (to the best of his understanding and within the limits of the possible) is not very successful. Translation does not exist, it does not make sense outside the readership community that can read, evaluate, use it – but the expectations of this reader community, the community’s requirements for style, phraseology, and translation vocabulary – these requirements inevitably force the translator to violate the author’s idea again and again. Translation of stylistic devices that carry a figurative charge of a work often causes difficulties for translators due to the national peculiarities of stylistic systems of different languages. All linguists emphasize the need to preserve the image of the original in translation, rightly believing that, first of all, the translator should strive to reproduce the function of the reception, and not the device itself [3]. When transmitting stylistic figures of speech – comparisons, epithets, metaphors, proverbs, etc. – the translator needs to decide every time: it is advisable to keep the underlying image or in translation it should be replaced by another. The reason for the replacement may be the peculiarities of Russian word usage, the compatibility of words, etc. The stylistic aspect of the translation is necessary for the translator; without it, a beautiful translation could not and cannot turn out. It is the stylistic aspect of the language

that is responsible not only for the translation from the original language to the target language, but also for the features and skills of the translator. Indeed, the translation of the original depends on how the translator is able to convey the meaning of the stylistic units. Expression in the translation gives greater expressiveness of the original text. Expression in the translation gives greater expressiveness of the original text. It is natural that for literary critics, linguists, philosophers the main and most interesting problems are connected with literary translation, the translation of artistic speech. Means of expression include: metaphor, metonymy, comparison, allusions, quotations, popular expressions, proverbs and sayings. When translating the most difficult translator can translate such stylistic figures of speech as metaphor, epithets, comparisons, proverbs, etc. Of course, the translator can translate without paying attention to them, but as a result he will receive a "dry" translation. The transfer of stylistic units is one of the most important tasks of translation. He should pay special attention. There are certain stylistic requirements that the translation must meet, that is, the regulatory rules characterizing texts of a similar type in the language of translation. These requirements include: 1. Meaning. Depending on the style and direction of the translation, the translator should always strive to ensure that the translated text reflects the true meaning of the original. Meaningfulness includes stylistic accuracy, adequacy and completeness. 2. Literacy. The main requirement is that the text complies with the

general norms of Russian and foreign languages. As a rule, it is assumed the absence of stylistic, grammatical and spelling errors. 3. Lexical and stylistic conformity. It assumes the correct selection of equivalents of the original terms, the search for analogs of abbreviations and abbreviations, the correct transliteration. The general style of the translated text and the style of the original should not diverge in perception. Technical translations are characterized by the accuracy of phrases, the absence of emotionally-colored words, the construction of simple sentences, impersonality.

In order for speech to meet the basic stylistic requirements, to be expressive, precise, stylistically motivated, and the means used in it would be most appropriate for expressing this content and relevant in this context, the speaker must master the stylistic resources of the language and know its stylistic norms.

Translation, both oral and written, is a rather complex and multifaceted process. Translation is not just a replacement of one language by another. Translate various cultures, personalities, levels of development, traditions and attitudes clash. The main task of a translator has always been and remains to be to remember about all the difficulties of translation and try to express the author's thought as precisely as possible, while not forgetting to convey various author's artistic techniques.

As already mentioned, the awareness of these difficulties is a step towards the success of a translator's professional activity. The confidence of the translator in his

abilities should not turn into self-confidence, and the available knowledge into a frozen dogma that cannot be tested or improved. It is important to remember: translation is, first of all, difficult, painstaking, responsible work, requiring not only diverse knowledge and creative attitude, but also a great desire to convey the author's idea as clearly as possible. It should be noted that such a transfer is actually not feasible in full, and a literary

translation will only be an attempt to reproduce the whole set of the original's techniques using a different language, a kind of variation on the original theme.

REFERENCES

1. L. Barxudarov Urovni yazikovoy iyerarxii i perevod/ Tetradi perevodchika, № 6. M, 1969. s. 65
2. V. Prozorov. Osnovi teorii i praktiki perevoda s angliyskogo yazika na russkiy / M. 1998.
3. L.Mityakina, Ye.Yeremina. Nekotoriye osobennosti stilisticheskix priyemov perevoda.

ПУТИ И ПРИОРИТЕТНЫЕ ОСОБЕННОСТИ ПЕРЕХОДА К “ЗЕЛеноЙ ЭКОНОМИКЕ”

DIRECTIONS AND PRIORITY FEATURES OF THE TRANSITION TO THE “GREEN ECONOMY”

Турдиева Ирода Исмоил қизи

Международная Исламская Академия Узбекистана,
магистратура

Хакимова Наргиза Ахаджон қизи

Университет Мировой Экономики и Дипломатии,
магистратура

Аннотация: В этой статье обсуждается взаимодействие экологии и экономики, влияние экономической деятельности на окружающую среду и результаты исследования. Чтобы значительно снизить экологические риски, ухудшение состояния экономики страны и избежать падения производства в стране, выделены преимущества “зеленой экономики”. Кроме того, в данной статье рассматривается опыт зарубежных стран в области эко-инноваций и зеленых инвестиций при переходе к “зеленой экономике”.

Ключевые слова: устойчивое развитие, окружающая среда, экологическая устойчивость, экологические проблемы, “зеленая экономика”, эко-инновации, зеленые инвестиции, возобновляемая энергия, экологизация экономики, “зеленые” рабочие места, экологические технологии.

Abstract: This article discusses the interaction of the ecology and economy, the impact of economic activity on the environment and the results of the study. To significantly reduce environmental risks, the deterioration of the state of the economy and to avoid a drop in production in the country, the advantages of the green economy are highlighted. In addition, this article discusses the experience of foreign countries in the field of eco-innovation and green investment in the transition to the “green economy”.

Key words: sustainable development, environment, environmental sustainability, environmental problems, “green economy”, eco-innovation, green investment, renewable energy, greening the economy, green jobs, environmental technology.

Каждый день человечество генерирует 10 миллионов тонн тепловой энергии, вызывающей глобальное потепление. Глобальное потепление, созданное человечеством, растет быстрыми темпами. Это эквивалентно теплу, выделяемому 400 000 взрывами атом-

ной бомбы класса Хиросима каждый день (1). Эти дополнительные источники тепла вызывают ухудшение гидрологического цикла, испарение воды в океане превышает норму, сильные приливы, наводнения, глубокая и длительная засуха и снижение плодород-

дия. С другой стороны, мы видим, что дефицит воды, рост числа заболеваний и, как следствие, политическая нестабильность.

Процесс глобализации требует качественного обновления технологической базы промышленно развитых стран, перехода к модернизированной экономике, с новой технологической структурой, которая улучшит качество жизни при одновременном повышении производительности и конкурентоспособности. За рубежом реализующая этот переход экономическая политика “зеленого” роста официально принята Организацией экономического сотрудничества и развития (ОЭСР) в 2009 г. в качестве стратегического направления развития всех ее членов на долгосрочную (до 2030 г.) и более отдаленную (до 2050 г.) перспективу(7).

С точки зрения антикризисного потенциала, эко-инновации, зеленые инвестиции и зеленая экономика в целом увеличивают занятость и сокращают безработицу, стимулируют предпринимательство во всех секторах экономики и помогает быстрее выйти из рецессии. Эксперты Организации ООН по охране окружающей среды (ЮНЕП) предлагают наиболее широкое понимание этого понятия, рассматривая “зеленую” экономику как хозяйственную деятельность, “которая повышает благосостояние людей и обеспечивает социальную справедливость и при этом существенно снижает риски для окружающей среды и обеднение природы”. Такая трактовка

“зеленой” экономики практически не отличает ее от концепции устойчивого развития (3).

“Зеленый” сектор мировой экономики все еще относительно мал, поэтому термин “зеленые ростки” экономики, наряду с понятием “зеленой” экономики, также широко используется в специальной литературе. Действительно, стоимость производимой продукции и услуг в этом секторе в 2010 г. оценивалась в 2 трлн долл., или 2,7% мирового ВВП, прибыль – в 530 млрд долл., занятость – в пределах 10 млн человек. Но вклад “зеленого” сектора в развитие хозяйственного комплекса отдельных государств, которые концентрируют основную часть мощностей и инвестиций в этой сфере, заметно выше: в США “зеленая” экономика дает продукции и услуг более чем на 600 млрд долл. (4,2% ВВП), занятость в ней оценивается в 3 млн человек; в Японии – соответственно 3,4% ВВП и примерно 1,5 млн человек; в странах ЕС в целом – 2,5% совокупного ВВП и свыше 3,4 млн человек, однако в отдельных странах показатели выше: в Германии – порядка 4,8% плюс мировое лидерство по экспорту экологически чистых товаров и услуг (в частности, более 12% мировой торговли оборудованием по сохранению климата); в Великобритании, являющейся мировым лидером по доле “зеленого” сектора в ВВП, – в 2009 г. 240 млрд долл. (или 8,8% ВВП), доля в экспорте составляла 5%, в общей занятости – 3% (5).

По оценкам экспертов, в краткосрочной перспективе “зеленая эконо-

мика” способна обеспечить рост ВВП, увеличение доходов на душу населения и занятости в таких же или даже более высоких темпах, чем традиционная “коричневая” экономика. Таким образом, следует отметить, что международные дискуссии последнего времени показали необходимость четкой проработки концепции “зеленой экономики”, углубленный анализ мер для ее реализации с точки зрения интересов всех стран. Стратегия перехода к “зеленой” экономике будет непростой и сложной задачей, которая требует больших инвестиций (до 2% ВВП в год) и будет затрагивать практически все сектора экономики (6). По прогнозам Организации экономического сотрудничества и развития (ОЭСР), при современном способе производства и уровне потребления к 2050 г. в сравнении с 2000-м мир лишится от 61 до 72 % флоры и фауны, а сохранность природных территорий будет необратимо нарушена на 7,5 млн кв. км.(9). В 2015 г., по расчетам группы ученых из проекта Global Footprint Network, годовые ресурсы планеты (объем ресурсов, который Земля может предоставить для пользования, а затем восстановить), были исчерпаны всего за 7 месяцев и 13 дней. Подобные расчеты ученые делают еще с 1970-х гг., и как оказалось, с каждым годом годовые ресурсы тратятся все быстрее. Так, в 2015 г. объем ресурсов был исчерпан на шесть дней раньше, чем в 2014-м.

Если не будет проводиться новая экономическая политика, мировой спрос на энергию увеличится на 80%,

согласно прогнозу ОЭСР на 2050 год. Выбросы парниковых газов увеличиваются на 50% и ухудшают загрязнение воздуха. Загрязнение городов станет самой большой проблемой к 2050 году. Число преждевременных смертей из-за сильного загрязнения воздуха, может достигать 3,6 миллиона в год. Прогнозируется, что площадь естественного леса сократится до 13% (2). Чтобы избежать этих глобальных рисков, переход к зеленой экономике, эко-инновациям и эко-инвестициям необходимо применить во всех аспектах. Эко-инновациями являются любые инновации, которые способны привести к уменьшению воздействия на окружающую среду; это разработка новых товаров, процессов и систем с наименьшим использованием природных резервов и минимальными выбросами ядовитых веществ (9). С точки зрения внедрения зеленых принципов во всех секторах экономики несомненный интерес представляет опыт Германии в создании замкнутого производственного цикла без отходов ФРГ является мировым лидером по объемам переработки отходов и использования их в качестве вторсырья. 23 % всех патентуемых в мире технологий в сфере экологии и свыше 30 % в сфере солнечной и ветроэнергетики приходится на долю немецких компаний. На немецких предприятиях, работающих в зеленом секторе – сферах, так или иначе связанных с защитой окружающей среды и климата (энергетика, транспорт, переработка и утилизация мусора и др.), работают порядка

2 млн. человек или 4,5 % всего экономически активного населения. Данный показатель имеет тенденцию к постоянному росту.

Редким и уникальным примером в области эко-инноваций является опыт Швеции. Швеция – мировой лидер по потреблению возобновляемых источников энергии и местных видов топлива. Ученые Йельского университета разработали рейтинг самых “зеленых” стран на планете. Швеция заняла первое место в данном рейтинге. В настоящее время правительство страны проводит активную политику по внедрению зеленых принципов во все сектора экономики. Энергоэффективность и возобновляемые энергоресурсы рассматриваются в качестве главных и приоритетных направлений, и интегрированы в политику в области энергетики и охраны окружающей среды (10). Швеция является страной с одними из самых высоких показателей в мире по части утилизации бытовых отходов, здесь утилизируется в общей сложности 96 % бытовых отходов. Домовладельцам предлагаются налоговые льготы при переходе на возобновляемые источники энергии.

Рассматривая голландский опыт в области финансовых стимулов для экологических инвестиций, MIA и VAMIL представляют собой две отдельные меры по стимулированию использования экологических технологий голландскими компаниями. VAMIL – это мера, позволяющая компании самостоятельно определять период амортизации экологической тех-

нологии (до 75% ее стоимости), которая включена в официальный перечень министерства окружающей среды. Следовательно, VAMIL дает предпринимателям финансовое преимущество, позволяя начислять амортизацию технологий в ускоренном порядке. MIA позволяет компаниям вычитать экологические инвестиции до 36% от их инвестиционной стоимости. Выгоды, связанные с системой MIA, зависят от капиталовложений и применяемого налогового режима (корпоративный налог или налог на доходы). Процентные доли капиталовложений, вычитаемые из налогов, прямо определены и указаны в Экологическом перечне. В зависимости от характера капиталовложений и применяемых технологий предприниматели могут вычитать 15, 30 или 40%. Обеими системами может воспользоваться любая компания. При этом 93% заявителей составляют МСП, и большинство из них заняты в сельском хозяйстве, поскольку отраслевые объединения этого сектора особенно активно разъясняют предприятиям выгоды использования этого налогового инструмента (1).

Мировой опыт показал, что “зеленая экономика” стимулирует региональное развитие, способствует социальной стабильности, увеличению экономического потенциала за счет создания новых рабочих мест в секторах “зеленой экономики” (4). “Зеленая экономика”, в первую очередь, способствует экономическому развитию и обеспечивает рост ВВП, рост дохо-

дов страны, занятость населения и сокращение безработицы в стране. В то же время переход к “зеленой экономике” снижает риск глобальных угроз, таких как изменение климата, потеря полезных ископаемых и нехватка воды.

Однако, если мы посмотрим на весь мир, он будет иметь общий характер, то есть когда мировая цивилизация находится на пике своей мощи, когда все страны мира не выбрали экологически ориентированную модель экономического развития, мы можем заключить, что вся планета постепенно разрушится и полностью уйдет в точку, где она находится.

Литература

1. Экологизация малых и средних предприятий: Пособие по инструментам природоохранной политики для стран Восточного партнерства ЕС// «EaP GREEN».-М.:2012.-С.53
2. Environment: Act Now or Face Costly Consequences, Warns OECD http://www.oecd.org/document/34/0,3746,en_21571361_44315115_49897570_1_1_1,00.html
3. Зеленая экономика: здравоохранение / United Nations Environmental Programme: Green Economy // http://www.unep.org/greenconomy/Portals/88/docu-ments/research_products/briefingpapers/Ru_GE_HEALTH.pdf. – С. 2.
4. Лыжин Д. Перспективы развития «зеленой экономики»: глобальные и региональные аспекты [Электронный ресурс]. – Режим <http://geopolitics.by/analytics/perspektivyrazvitiyazelenoy-ekonomiki-globalnye-i-regionalnye-aspekty>
5. Навстречу «зеленой» экономике: пути кустойчивому развитию и искоренению бедности – обобщающий доклад для представителей властных структур. – ЮНЕП, 2011.
6. Официальный сайт ЮНЕП – Программы ООН по окружающей среде- [электронный ресурс] <http://www.unep.org/greenconomy> (дата обращения 06.12.2014).
7. Порфирьев Б.П., «Зеленая» экономика: реалии, перспективы и пределы роста. – М.: Карнеги, 2013.
8. Перспективы энергетических технологий. Сценарии и стратегии до 2050 г. /ОЭСР/МЭА; WWF России ; ред. А. Кокорина, Т. Муратовой. – М., 2007. – 586 с.
9. Рогоцкая С. Об устойчивом развитии и эко-инновациях: новые возможности [Электронный ресурс] // URL: <http://www.newsland.ru/news/detail/id/678725/> (дата обращения: 12.10.2014 г.).
10. Трофимов Н.А. Инновации для «зеленого» развития // Наука за рубежом: ежемесячное обозрение.– 2014.–№34.–С.9–12.

ОСНОВНЫЕ ПРИЧИНЫ ВОЗНИКНОВЕНИЯ ТЕРРИТОРИАЛЬНЫХ СПОРОВ

Каримов Абдугани

Abstract

Спор (конфликт) – определенное завершающее звено механизма разрешения противоречий в системе общественных отношений. Иначе говоря, конфликт – это не отклонение от нормы, а норма сосуществования людей в социуме, определенная форма установления и изменения приоритетов в системе интересов, потребностей, общественных отношений.

Человечество столкнулось с конфликтами с момента своего возникновения: споры и войны сопровождали его в течение исторического развития общества, и если рассматривать всю историю, наиболее распространенным и трудно разрешаемым типом конфликтов являлись именно территориальные конфликты.

Abstract

Disputes (conflict) are a definitive link in the mechanism for resolving contradictions in the system of social relations. In other words, conflict is not a deviation from the norm, but a norm of the coexistence of people in society, a certain form of establishing and changing priorities in the system of interests, needs, and social relations.

Mankind has faced conflicts since its inception: disputes and wars accompanied it in the course of the historical development of society, and if we consider the whole history, the most common and difficult to resolve conflicts were territorial conflicts.

Key words

Territorial disputes, Conflict studies, causes of territorial disputes.

Причины территориальных конфликтов

Австралийский ученый Дж. Прескотт выделил четыре типа пограничных конфликтов по причинам их возникновения: территориальные, позиционные, функциональные, ресурсные¹.

Территориальные споры – наиболее распространенный тип пограничных конфликтных ситуаций. Борьба

ведется за обладание привлекательной участком территории. Опираясь на другую классификацию, предложенную А. Бургхардт, можно разделить пограничные территориальные споры на топографические и историко-культурные².

При топографической территориальном споре одна из сторон считает, что территория географически тяготеет к ней, а не к тому государству, которое

1 Prescott J. R. V. Political frontiers and boundaries / J. R. V. Prescott. - London : Allen & Unwin, 1987. - 154 s

2 Burghardt A. F. The bases of territorial claims / A. F. Burghardt // Geographical Review. - 1973. - № 63. - P. 225-245

им владеет. Конечно, в природе нет силы географического тяготения, однако в ряде случаев пограничные территориальные споры этого типа выглядят обоснованными, поскольку аргументированные географическим положением определенной территории.

Стороны, выдвигая территориальные претензии топографического типа, обычно подчеркивают, что определенная территория географически ближе к их государству, а не к тому, которая владеет этой территорией (собственно географическое притяжение).

Историко-культурные типы территориальных споров выделяются на основе мотивационных ссылок на прошлую историческую принадлежность некоторой территории или ее этнокультурную близость к другому государству (обычно в случае несоответствия государственных границ этническим). Обычно в качестве аргументации используют ссылки и на историческую принадлежность, и на культурное притяжение территории к другому государству.

В рамках этого типа споров Р. Ф. Туровский выделяет следующие три подтипа, которые в чистом виде встречаются редко:

а) этнический тип, связанный с феноменом «разделенного этноса», который стремится к объединению в одном государстве

б) исторический подтип связан с концепциями «вечной» и «возрастной принадлежности» территории другому государству. Национальный состав населения часто не учитывается, на пер-

вый план выдвигают прежнюю историческую принадлежность земли;

в) концепция несправедливого (неравноправного) договора, когда страна считает, что граница был ей навязан извне и является несправедливым³.

Позиционные пограничные споры возникают в случае нечеткой делимитации или демаркации границы, то есть, в отличие от «глобальных» территориальных споров, они объясняются различиями в договорах о проведении границы, конфликтами по поводу способа проведения границы и т. д.

Речь идет о небольших участка земли, однако это не значит, что такие споры легко решить. Особенно часто позиционные споры возникают по поводу естественных границ. Например, большие трудности связаны с проведением границы по реке, особенно, если эта река пересыхает, ее русло меняется или в нем постоянно намываются и размываются острова⁴.

Позиционные пограничные споры часто возникают в малозаселенных районах, где демаркация оказывается очень приблизительной. Нередко в документах обнаруживаются противоречия или нечеткое описание границы⁵.

Функциональные пограничные конфликты объясняются претензиями одной из сторон к режиму функционирования границы, установленной со-

3 Туровский Р. Ф. Политическая география : учеб. пособ. / Р. Ф. Туровский. - М. ; Смоленск : Изд-во СГУ, 1999. - С. 82-86

4 World factbook [Электронный ресурс]. - Режим доступа : <http://www.cia.gov>

5 Андреев К. Н. Африка : испытание независимостью / К. Н. Андреев // Азия и Африка сегодня. - 2001. - № 5. - С. 8-12

седом, к строгости пограничного контроля и таможенной политике. Здесь сначала идет не об изменении линии границы, а пограничной политике соседнего государства. Но в случае углубления конфликта может возникнуть и пограничный спор.

Наконец, значительная часть пограничных споров касается вопросов использования природных ресурсов приграничных территорий. В засушливых районах часто ставится вопрос о совместном использовании водных ресурсов, и в некоторых случаях возникают конфликты, когда одна из сторон считает, что другая закрывает ей доступ к этому ресурсу.

Еще больший конфликтный потенциал имеет решение вопросов о добыче нефти на шельфе и в районах, на которые претендуют сразу две страны или лежащих на морской границе между странами. Нередко принимается решение о совместном использовании этих ресурсов или четко выделяются сектора.

Заключение

Можно выделить и другие типы и виды территориальных споров и конфликтов.

В частности, по масштабу охвата следует выделить локальные и региональные конфликты; по критерию количества участников конфликты можно разделить на: двусторонние, трех-

сторонние и многосторонние, а по времени протекания – на непродолжительные, длительные и затяжные. Что полностью отражает многоаспектность явления конфликта.

Еще во времена Римской, Китайской да и любой другой империи, стремление к овладению новыми территориями было крайне важным элементом деятельности властных структур.

За годы существования человечества, государственные границы устанавливались как в пределах естественных, исторических, иногда этнических границ, так и по результатам военных противостояний.

List of referenses

1. Гурней Б. Введение в науку управления. М., 1969.
2. Prescott J. R. V. Political frontiers and boundaries / J. R. V. Prescott. – London: Allen & Unwin, 1987. – 154 s
3. Burghardt A. F. The bases of territorial claims / A. F. Burghardt // *Geographical Review*. – 1973. – № 63. – P. 225-245
4. Туровский Р. Ф. Политическая география: учеб. пособ. / Р. Ф. Туровский. – М. ; Смоленск: Изд-во СГУ, 1999. – С. 82-86
5. World factbook [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.cia.gov>.
6. Coser L. A. The Functions of Social Conflict / Coser L. A. – N.Y.: Free Press, 1956. – 188 p
7. Дарендорф Р. Элементы теории социального конфликта / Р. Дарендорф // *Социологические исследования*. – 1994. – № 5. – С. 142-147

ВОЕННАЯ ПОЛИТИКА В ЗАЩИТЕ ВОЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ: РЕЛИГИОЗНОЕ ОБУЧЕНИЕ

Хайдаров Камол Ашурович

Научный сотрудник

Ташкентского государственного технического университета

им. И.Каримова

***Резюме.** В этой статье имеются данные про военную -политику и его цели, принципы по которым осуществляется военная -политика так же указаны идеи и задачи по усовершенствованию военной -политики.*

Ключевые слова: оборона, военные, военная политика, политические интересы, вооруженные силы, оборонная деятельность, угроза, опасность, военная теория, обеспечение практические обороны.

MILITARY POLICY IN PROTECTION OF MILITARY ACTIVITIES: RELIGIOUS TRAINING

***Summary.** In this article there is information about the military policy and its goals, the principles on which the military policy is carried out, as well as the ideas and objectives for improving the military policy.*

Keywords: defense, military, military policy, political interests, armed forces, defense activity, threat, danger, military theory, provision of practical defense.

У военной политики есть своя цель, сфера действия, функции, структура и теоретический анализ,¹ который можно исследовать на основе существенных признаков с точки зрения ее институционального присутствия. Ее предмет имеет научную основу и охватывает философские, политические, правовые, экономические, психологические, социологические, технические аспекты. Ее структуру можно разделить на теоретическую и практическую часть. Исследователи отмечают, что «теоретическая часть военной политики определяет направление и со-

держание ее практической части».²

Это выражается в комплексе национальных интересов. Следовательно, военная политика включает национальные, коллективные и личные потребности и отражает интересы людей в долгосрочной, краткосрочной, исторической форме. Теоретические концепции можно обобщить следующим образом:

- Оборонные идеи и учения.
- Функциональное описание военных угроз и угроз.
- Научные подходы к оборонному обеспечению.

¹ Военный энциклопедический словарь. - Москва: Рупол классик, 2002.

² Самаров Р.С. Феминизация вооруженных сил: особенности развития и социальный механизм // Дис.д-ра филос...н. - Ташкент, 2005. - С.54.

– Создание и реализация прогноза для защиты.

– Принятие решений в отношении оборонной деятельности».

Чтобы определить сущность военной политики, существует следующие модели:

Во-первых, представляет собой набор теорий базовых теорий, концептуальных ситуаций и оборонительной деятельности на стадии идей и доктрин в области обороны в области обороны и служит для определения характера и направления военной политики;

Во-вторых, на этапе классификации угроз и опасности для системы защиты информация, полученная из разных источников, собирается из различных источников с учетом имеющихся ресурсов, основываясь на логике результирующего исхода индуктивной и дедуктивной стратегии. Теоретически информация делится на общие и конкретные аспекты, и определяется уровень важности;

В-третьих, изучаются защитные установки каждого учреждения, связанные с институциональной защитой, и определяется существующий потенциал. Это, в свою очередь, обеспечивает внесение предложений и рекомендаций по улучшению защиты;

В-четвертых, на этапе создания модели защиты и реализации ее прогноза изучаются примеры военной политики на основе функциональной, визуальной, герменевтико-гуманистической, аналитико-экспериментальной интерпретаций. Их перспективы

теоретически определены, т. Е. Научное мировоззрение реализовано;

В-пятых, при разработке и принятии решений подготавливаются правовые документы, планы и программы, идеи и концептуальные вопросы (законы, точные временные рамки, программы развития вооруженных сил и конкретные планы и программы);

В-шестых, на этапе принятия решений в отношении оборонительной деятельности вопросы планирования, обеспечения, управления и улучшения защиты имеют центральное значение для защиты национальных интересов, что создает основу для взаимодействия, например ответственного, содействующего, управляющего, реализующего, подготовил документ);

В-седьмых, целевые действия – практические планы по эффективной реализации идей и подходов к обороне, обороне вооруженных сил, повышению качества войск, модернизации военной техники, развитию военной науки, разработке новых методов управления армией, определение современных методов и средств подготовки военнослужащих, модернизация учебных и учебных заведений и обеспечение их стабильной работы) проводятся на основе

Военная политика является одним из важнейших направлений государственной политики и ее основными функциями являются: оборона и национальная военная безопасность; защита национальных интересов; выполнять международные обязательства; обеспечение устойчивости; суверенитет и т. д.

Эти проблемы имеет достаточную научную основу, охватывающую такие аспекты, как исторический, философский, политический, правовой, экономический, психологический, социокультурный, культурный и технический аспекты. Можно привести такие понятия как «защита», «совершенствование системы обороны», «феномен патриотизма». Важно определить природу реальных и потенциальных угроз оборонному планированию. Другими словами, необходимо проводить диагностику с помощью методов, которые имеют единицы измерения. Это, в свою очередь, требует выявления причин и требует четкого научного подхода и сравнительного анализа полученных результатов.

Использованная литература

1. Военный энциклопедический словарь. – Москва: Рупол классик, 2002.
2. Маклаков А.Г. Основы психологического обеспечения профессионального здоровья военнослужащих // Автореф... дис...д-ра психол. наук. – СПб., 1996. – 37 с.
3. Родачин В.М. Идеология и современные военно-политические процессы. – М., 1995.
4. Рыжов О.А. Политические конфликты современности: теория и практика // Дис...докт...филос...наук. – М., 2000.
5. Самаров Р. Хавфсизликнинг методологияси асослари. – Тошкент: Akademiya, 2010.
6. Самаров Р.С. Феминизация вооруженных сил: особенности развития и социальный механизм // Дис...д-ра филос...н. – Ташкент, 2005. – С.54.
7. Ярочкин В.И. Секьюритология – наука о безопасности жизнедеятельности. – М.: Ось-89, 2000.
8. Janowitz M. Military Institutions and Citizenship in Western Societies. In.: Citizenship: Critical Concepts. Edited by B.S. Turner and P. Hamilton. – London, N.Y.: Routledge, 1994.

АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ КРЕДИТОВАНИЯ ИНВЕСТИЦИОННЫХ ПРОЕКТОВ

М.Т. Ибодуллаева

Ташкентский финансовый институт (Узбекистан)

Ш.Т. Ибодуллаев

Ташкентский финансовый институт (Узбекистан)

Аннотация

Кредиты являются важным источником финансирования инвестиционных проектов. В Стратегии действий по пяти приоритетным направлениям развития Республики Узбекистан на 2017-2021 годы конкретно указано, что расширение объёма финансирования инвестиционных проектов является одним из обязательных условий дальнейшего укрепления макроэкономической стабильности, сохранения высоких темпов экономического роста [1]. Это обуславливает необходимость научного исследования вопросов кредитования инвестиционных проектов.

Ключевые слова: инвестиционный проект, коммерческий банк, кредит, процентная ставка, инфляция, девальвация, ресурсы, ценные бумаги.

Annotation

Loans are an important source of financing investment projects. The Action Strategy for the five priority areas of development of the Republic of Uzbekistan for 2017-2021 specifically states that expanding the volume of financing investment projects is one of the mandatory conditions for further strengthening macroeconomic stability and maintaining high economic growth [1]. This necessitates a scientific study of the issues of crediting investment projects.

Keywords: investment project, commercial bank, loan, interest rate, inflation, devaluation, resources, securities.

В Узбекистане особое внимание на финансирование инвестиционных проектов за счет кредитов коммерческих банков начало уделяться с 2011 года. Это объясняется тем, что 26 ноября 2010 года был принят Постановление Президента Республики Узбекистан №1438 «О приоритетных направлениях дальнейшего реформирования и повышения устойчивости финансово-банковской системы Республики в 2011-2015 годах и достиже-

ния высокий международных рейтинговых показателей», где была поставлена задача расширить объемов кредитования коммерческими банками инвестиционных проектов по модернизации, техническому и технологическому перевооружению предприятий и отраслей реального сектора экономики в 2011-2015 годах в 2,8 раза [2].

Как видно из рис. 1, в 2011 – 2017 годах удельный весь долгосрочных кредитов в общем объеме кредитов ком-

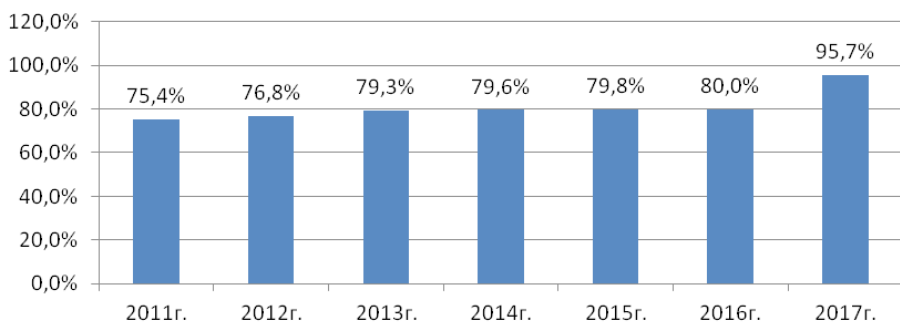

Рис. 1. Удельный вес долгосрочных кредитов в общем объеме кредитов коммерческих банков Республики Узбекистан [3]

мерческих банков Республики Узбекистан имел тенденцию роста.

Однако, имеются актуальные проблемы, связанных с кредитованием инвестиционных проектов. Одним из таких проблем является высокий уровень девальвации национальной валюты. В сентябре 2017 года, в связи с либерализацией валютной политики, национальная валюта – сумм обесценился по отношению к доллару США почти в два раза (курс доллара повысилась с 4210,00 сум за 1 доллар до 8100, 00 сум.). В результате этого резко уменьшились возможности заёмщиков погасит долларовых кредитов. То есть, их выручки в национальной валюте становились недостаточными для погашения долларовых кредитов.

Ещё одним из таких проблем в этой области является относительно высокий уровень инфляции. В 2017 году уровень инфляции резко подскочил вверх и составил 18,9 %. Особенно высокими темпами роли цен товаров и услуг естественных монополий. Так, в 2017 году цены на мазут выросли в 6,1 раза, топливо реактивное – в

4,8 раза, вазелин, парафин нефтяной – в 2,9 раза, нефтяные смазочные масла – в 2,1 раза, керосин – на 63,2%, бензин – на 57,7% [4].

В результате повышения уровня инфляции произошло удорожание себестоимости продукции практически во всех отраслях экономики. Это привело снижению рентабельности предприятий, в том числе предприятий – заёмщиков коммерческих банков.

Еще одна проблема, связанная с кредитованием инвестиционных проектов – эта проблема реализации произведенных товаров на экспорт.

Из-за отсутствие экспорта произведенных товаров некоторые предприятиям (совместные предприятия «Каолин», «Пап Фен» и др.) не удалось возратить инвестиционные кредиты коммерческих банков.

На наш взгляд, для совершенствования практике кредитования инвестиционных проектов необходимо принять следующие меры:

1. Необходимо выделить средств из Государственного бюджета республики денежные средства для компенса-

ции дополнительной нагрузки предприятий ключевых отраслей экономики, связанных с погашением валютных кредитов коммерческих банков, возникших в результате девальвации национальной валюты.

Данная мера способствует укреплению денежного потока предприятий и на основе этого приведет к повышению ликвидности коммерческих банков.

2. Необходимо снизить уровень инфляции путем установления лимитов на рост цен естественных монополий.

В 2017 году России удалось подавить рост цен естественных монополий. В данном году рост цен товаров и услуг естественных монополий составил 2,2%, в результате чего годовой уровень инфляции составил 2,5% [5].

3. Необходимо создать условий предприятиям для экспорта товаров путем:

а) снижения тарифов на транзитных перевозок экспортируемых товаров;

б) финансирования часть расходов по перевозке товаров на экспорт;

в) недопущения роста реального обменного курса национальной валю-

ты к валютам основных внешнеэкономических партнеров Узбекистана.

В 2017 году произошло повышение реального обменного курса национальной валюты по отношению к российскому рублю, казахскому тенге и турецкому лиру.

Литература

1. Стратегия действий по пяти приоритетным направлениям развития Республики Узбекистан на 2017-2021 годы// Собрание законодательства Республики Узбекистан. – Ташкент, 2017. – 6 (766) – статья №70.
2. Постановления Президента Республики Узбекистан №1438 от 26 ноября 2010 года. О приоритетных направлениях дальнейшего реформирования и повышения устойчивости финансово-банковской системы Республики в 2011-2015 годах и достижения высокий международных рейтинговых показателей. www.cbu.uz.
3. Статистический бюллетень Центрального банка Республики Узбекистан, октябрь 2018 г. www.cbu.uz.
4. Социально-экономическое положение Республики Узбекистан за 2017 год. Государственный комитет Республики Узбекистан по статистике. – Ташкент, 2018 С. 33). www.stat.uz.
5. Годовой отчет Банка России за 2017 год (С. 35). www.cbr.ru

